

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ
ҲУЗУРИДАГИ ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ
DSc.07/30.12.2019.Yu.22.01 РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ

БАБАКУЛОВ ЗАФАР КУРБОННАЗАРОВИЧ

ТОВАР БЕЛГИЛАРИНИНГ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

12.00.03 – Фуқаролик ҳуқуқи. Тадбиркорлик ҳуқуқи.
Оила ҳуқуқи. Халқаро хусусий ҳуқуқ

юримдик фанлар доктори (Doctor of Science) диссертацияси
АВТОРЕФЕРАТИ

Тошкент– 2022

Докторлик (DSc) диссертацияси автореферати мундарижаси
Content of the doctoral (DSc) dissertation abstract
Оглавление автореферата докторской (DSc) диссертации

Бабакулов Зафар Курбонназарович

Товар белгиларининг фуқаролик-ҳуқуқий мақомини такомиллаштириш
масалалари.....3

Babakulov Zafar Kurbonnazarovich

Prospects of improving the civil-legal status of trademarks39

Бабакулов Зафар Курбонназарович

Перспективы совершенствования гражданско-правового статуса товарных
знаков 69

Эълон қилинган ишлар рўйхати

Список опубликованных работ
List of published works 74

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ
ҲУЗУРИДАГИ ИЛМий ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ
DSc.07/30.12.2019.Yu.22.01 РАҚАМЛИ ИЛМий КЕНГАШ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ

БАБАКУЛОВ ЗАФАР КУРБОННАЗАРОВИЧ

ТОВАР БЕЛГИЛАРИНИНГ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

12.00.03 – Фуқаролик ҳуқуқи. Тадбиркорлик ҳуқуқи.
Оила ҳуқуқи. Халқаро хусусий ҳуқуқ

юримдик фанлар доктори (Doctor of Science) диссертацияси
АВТОРЕФЕРАТИ

Тошкент– 2022

Фан доктори (DSc) диссертацияси мавзуси: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясида B2020.4.DSc/Yu141 рақам билан рўйхатга олинган.

Докторлик диссертацияси Тошкент давлат юридик университетиде бажарилган.

Диссертация автореферати уч тилда (Ўзбек, инглиз, рус (резюме)) Илмий кенгашнинг веб-саҳифасида (www.tsul.uz) ва «ZiyoNet» Ахборот-таълим порталида (www.ziyounet.uz) жойлаштирилган.

Илмий маслаҳатчи:

Окюлов Оманбай

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист,
юридик фанлар доктори, профессор

Расмий оппонентлар:

Рўзиназаров Шухрат Нуралиевич
юридик фанлар доктори, профессор

Камалов Ойбек Ахматович
юридик фанлар доктори, профессор

Раимова Наргиза Дороевна
юридик фанлар доктори, доцент

Етақчи ташкилот:

**Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия
университети**

Диссертация ҳимояси Тошкент давлат юридик университети ҳузуридаги DSc.07/30.12.2019.Yu.22.01 рақамли Илмий кенгашнинг 2022 йил 26 ноябрь соат 10⁰⁰ даги мажлисида бўлиб ўтади (Манзил: 100047, Тошкент шаҳар, Сайилгоҳ кўчаси, 35-уй. Тел.: (99871) 233-66-36 факс: (99871) 233-37-48, e-mail: info@tsul.uz).

Диссертация билан Тошкент давлат юридик университети Ахборот-ресурсмарказида танишиш мумкин (1072-рақам билан рўйхатга олинган). (Манзил: 100047, Тошкент шаҳар А.Темур кўчаси 13. Тел.: (99871) 233-66-36).

Диссертация автореферати 2022 йил 11 ноябрь куни тарқатилди.

(2022 йил 11 ноябрь 14-рақамли реестр баённомаси).

И.Р. Рустамбеков

Илмий даражалар берувчи илмий кенгаш
раиси, юридик фанлар доктори,
профессор

Д.Ю. Ҳабибуллаев

Илмий даражалар берувчи илмий кенгаш
котиби, юридик фанлар номзоди,
профессор

С.С. Гулямов

Илмий даражалар берувчи илмий кенгаш
қошидаги илмий семинар раиси, юридик
фанлар доктори, профессор

КИРИШ (Докторлик (DSc) диссертацияси аннотацияси)

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Дунёда товар белгиларининг ҳуқуқий мақомини такомиллаштириш зарурияти товар ишлаб чиқаришнинг интеграциялашуви жараёнида долзарб аҳамият касб этиб бормоқда. Контрафакт маҳсулотлари савдоси, ҳаммага маълум товар белгиларини ўзлаштириш каби инсофсиз хатти-ҳаракатлар товар белгисини қадрсизлантирадиган, унинг обрўсини туширадиган, қолаверса, давлатнинг халқаро имиджига путур етказувчи энг катта иқтисодий ва ижтимоий хавфлардан ҳисобланади. Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотининг ҳисоб-китоби бўйича, 2020 йилда божхона органлари олиб қўйган товарлар ҳақидаги маълумотларга кўра, дунёда контрафакт товарларнинг халқаро савдоси тахминан 509 миллиард долларни ташкил этган. Бу эса халқаро савдо-сотик ҳажмининг 3,3 фоизи¹ дегани. Контрафакт товарларни ишлаб чиқаришнинг катта қисми Хитой, Гонк-Конг, Туркия, Сингапур давлатлари ҳиссасига тўғри келади². Хусусан, Хитойда 2020 йил октябрь – декабрь ойларида 4 миллиондан ортиқ веб-сайт ва онлайн дўконлар ўрганилганда, улардан 23,100 тасида контрафакт товарлар сотилаётганлиги маълум бўлган³. 2020 йил ҳолатига кўра, виртуал савдоларда биргина кийим-кечаклар соҳасида қалбакилаштиришдан халқаро йиллик савдо йўқотишлари 26,3 млрд евро, косметика ва шахсий парвариш маҳсулотлари соҳасида эса 4,7 млрд еврони ташкил этган⁴. 2019 йилда виртуал контрафакт савдолар АҚШ иқтисодига 29,2 млрд доллар зарар етказган⁵.

Жаҳон товар белгилари қонунчилиги ва амалиёти бир хил хусусиятга эга эмаслиги сабаб аниқ мазмундаги трансчегаравий товар белгилари масалалари турли давлатларда турлича тартибга солинмоқда. Бу эса халқаро товар белгилари қонунчилигини бирхиллаштириш заруриятини келтириб чиқаради. Хусусан, мазкур масалаларда товар белгисини ҳаммага маълум деб тан олиш мезонларини уйғунлаштириш, товар белгиларини рўйхатдан ўтказишнинг универсал тартиб-таомилларини ишлаб чиқиш, параллел импортда товар белгиси муомаласини тартибга солиш, бунда лицензиатнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг фуқаровий ва маъмурий тартибини такомиллаштириш, бир хил ва ўхшаш товар белгилари муомаласини тартибга солишнинг аниқ механизм ва мезонларини ишлаб чиқиш, товар белгисидан домен номи, фирма номи, хизмат кўрсатиш белгиларида параллел фойдаланиш тартибини белгилаш, иқтисодиётни рақамлаштиришда товар белгисига нисбатан ҳуқуқни ўзлаштириш ва инсофсиз таққослашда устувор ҳуқуқни камситмаслик, виртуал савдолар (маркетплейс)да товар белгисини муҳофаза қилиш чораларини ишлаб чиқиш, товар белгиларидан рухсатсиз фойдаланганлик учун алоҳида тегишли жавобгарликни белгилаш долзарб аҳамиятга эгадир.

Республикамизда товар белгилари соҳасида амалга оширилаётган

¹ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) and European Union Intellectual Property Office (EUIPO) (2019), Trends in Trade in Counterfeit and Pirated Goods, available at: <https://doi.org/10.1787/g2g9f533-en>.

² <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/g2g9f533-n.pdf?expires=1644816653&id=id&accname=guest&checksum=0DEF081DE55132AC5B985E83805289C4>

³ https://www.wipo.int/edocs/mdocs/enforcement/en/wipo_ace_od_1/wipo_ace_od_1_2.pdf

⁴ <https://www.statista.com/statistics/1117921/sales-losses-due-to-fake-good-by-industry-worldwide/#statisticContainer>

⁵ U.S. Chamber of Commerce, Impacts of Digital Piracy on the U.S. Economy (June 2019). <https://www.theglobalipcenter.com/wp-content/uploads/2019/06/Digital-Video-Piracy.pdf>

ислохотларнинг асосини соғлом рақобатни қарор топтириш, контрафакт маҳсулотлари савдосига чек қўйиш, халқаро қонунчиликнинг ижобий ютуқларидан фойдаланиб, интеллектуал мулк объектларининг ҳуқуқий муҳофазасини таъминлаш чора-тадбирлари кабилар ташкил этади. Айтиш мумкинки, сўнгги йилларда интеллектуал мулк ҳуқуқлари соҳасида қабул қилинган қонун ҳужжатлари асосида товар белгисига нисбатан ҳуқуқларни амалга ошириш механизми такомиллаштирилди. Товар белгилари соҳасидаги миллий қонунчилик қоидалари Париж конвенцияси, ТРИПС келишуви, Сингапур шартномаларига мувофиқлаштириб борилмоқда. Хусусан, товар белгисига эгалик қилувчининг мақоми, товар белгисини “мақсадсиз эгаллаш” тамойилининг қонунчилик асослари қайта қўриб чиқилди ва халқаро талабларга мослаштирилди. Мамлакат иқтисодиёти тармоқларига инновацияларни жорий этиш механизмларини такомиллаштириш, унинг рақобатбардошлигини таъминлаш, фаол тадбиркорлик ва инновацион фаолиятни ривожлантиришга қаратилган шароитларни яратиш, интеллектуал мулкнинг ишончли ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш борасида изчил чора-тадбирлар амалга оширилмоқда⁶. Лекин хали-ҳануз интеллектуал мулк, хусусан товар белгиси соҳасидаги қонун ҳужжатларининг халқаро қонунчилик стандартларига мувофиқ келмаслиги мамлакатда инвестициявий жозибардорликни таъминлаш ва товар бозорида соғлом рақобатнинг қарор топишига тўсиқ бўлмоқда. Бу эса Ўзбекистоннинг Жаҳон савдо ташкилотига аъзо бўлиб кириш жараёнини ортга сурилишига олиб келмоқда. Мазкур ҳолатларни ўзи ушбу соҳани тадқиқ этишнинг долзарб эканлигидан далолатдир.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (1996), «Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида»ги (2001), «Рақобат тўғрисида»ги (2012), «Фирма номлари тўғрисида»ги Қонунлари (2006); Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги (2017) Фармони, “Интеллектуал мулк соҳасида давлат бошқарувини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги (2019) ва “Интеллектуал мулк объектларини муҳофаза қилиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги (2021), “Интеллектуал мулк соҳасини янада ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги (2022) Қарорлари, шунингдек мавзуга оид бошқа қонун ҳужжатларида белгиланган устувор вазифаларнинг амалга оширилишида ушбу диссертация тадқиқоти муайян даражада хизмат қилади.

Тадқиқотнинг республика фан ва технологиялари ривожланишининг асосий устувор йўналишларига мослиги. Мазкур тадқиқот республика фан ва технологиялар ривожланишининг I. “Ахборотлашган жамият ва демократик давлатни ижтимоий, ҳуқуқий, иқтисодий, маданий, маънавий-маърифий ривожлантиришда инновацион ғоялар тизимини шакллантириш ва уларни амалга ошириш йўллари” устувор йўналиши доирасида амалга оширилган.

⁶ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 февралдаги “Интеллектуал мулк соҳасида давлат бошқарувини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4168-сон қарори // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 08.02.2019 й., 07/19/4168/2594-сон.

Диссертациянинг мавзуси бўйича хорижий илмий тадқиқотлар шарҳи⁷.

Товар белгиларини ҳуқуқий тартибга солиш бўйича илмий тадқиқотлар дунёнинг етакчи илмий марказлари ва университетларида, жумладан, International Intellectual Property Institute (Япония), Intellectual Property Institute of Canada (Канада), Swiss Federal Institute of Intellectual Property (Швейцария), Chulalongkorn University Intellectual Property Institute (Таиланд), Munich Intellectual Property Law Center, Max Planck Institute for Innovation and Competition (Германия), Intellectual Property Institute at the University of Richmond School of Law (АҚШ), Oxford Intellectual Property Research Centre (Буюк Британия), University of Windsor (Канада), Humboldt-Universität zu Berlin (Германия), University of Oslo (Норвегия), Stockholm University (Швеция), University of Szeged (Венгрия), Stanford University (АҚШ), University of Tokyo (Япония), Nagoya University (Япония), Australian National University (Австралия), Case Western Reserve University (АҚШ), University of Johannesburg (АҚШ), University of Sussex (Буюк Британия), KU Leuven (Бельгия), Faculty of Law - University of Göttingen (Германия), National University of Singapore (NUS) - Faculty of Law (Сингапур), Indian Law Institute (ILI) (Ҳиндистон), Ankara University (Туркия), East China University of Political Science and Law (ECUPL) (Хитой), Ateneo de Manila University Law School (Филиппин), University of Indonesia (Индонезия), City University of Hong Kong (Гон-Конг) ва бошқаларга амалга оширилган.

Дунёда товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини рўйхатдан ўтказиш ва уни ишлаб чиқаришда қўллаш, товар белгисига доир ҳуқуқни муҳофаза қилиш, контрафакт маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва уларни савдога киритиш, товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини учинчи шахсларга тақдим этиш каби масалалар борасида муайян илмий натижаларга эришилиб, хусусан товар белгилари қонунчилигини тизимлаштириш, товар белгиларини инсофсиз рақобатдан муҳофаза қилиш (Munich Intellectual Property Law Center (Германия), рақамлаштириш даврида товар белгиларини ҳимоя қилиш (Oxford Intellectual Property Research Centre (Буюк Британия), халқаро савдода товар белгиларини муҳофаза қилиш (Stockholm University (Швеция), товар белгиларига нисбатан инсофсиз рақобат масалалари (University of Windsor (Канада), товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини учинчи шахсга бериш (Yale University (АҚШ), Интернетда товар белгисидан фойдаланиш ва унга нисбатан ҳуқуқларни муҳофаза қилиш тизимини такомиллаштириш (Stanford University (АҚШ), товар белгисидан маҳаллий ва халқаро доирада фойдаланиш учун лицензия бериш (Harvard University (АҚШ), пандемия (Covid-19) даврида товар белгисидан фойдаланиш масалалари (фойдаланишни истисно қилувчи ҳолатлар) (Maastrich University (Нидерландия), ҳаммага маълум товар белгисини ҳимоя қилишда Европа Иттифоқи доктринаси (Hamburg University (Германия), ноанъанавий товар белгисини рўйхатдан ўтказиш ва ундан фойдаланишдаги ўзаро коллизиялар (Kyushu University (Япония), домен номида товар белгисидан

⁷ Диссертациянинг мавзуси бўйича хорижий илмий тадқиқотлар шарҳи: iipi.org, ipic.ca, www.ige.ch, www.chula.ac.th, www.ip.mpg.de, www.miplc.de, www.law.ox.ac.uk, www.uwindsor.ca, llm-guide.com, www.huberlin.de, www.uio.no, www.su.se, u-szeged.hu, illinois.edu, law.unh.edu, www.stanford.edu, www.u-tokyo.ac.jp, en.nagoya-u.ac.jp, www.anu.edu.au, law.uark.edu, www.ntu.ac.uk, law.tamu.edu, case.edu, mckinneylaw.iu.edu, www.uj.ac.za, www.sussex.ac.uk, www.kuleuven.be, www.uni-goettingen.de, www.nus.edu.sg, www.ili.ac.in, www.ankara.edu.tr, study.ecupl.edu.cn, www.ateneo.edu, international.ui.ac.id, www.uwe.ac.uk

фойдаланиш: ўзаро зиддият ва низо масалалари (University of Hong Kong (Хитой), банкротликда товар белгисининг фуқаролик-ҳуқуқий мақоми (Waseda University (Япония), товар белгисини интеллектуал мулкнинг бошқа объектлари билан ўзаро нисбатан ва муаллифлик ҳуқуқидан товар белгисидан фойдаланиш (Lomonosov Moscow State University (Россия Федерацияси) масалалари тадқиқ этилган.

Бугунги кунда дунёда товар белгилари муомаласини тартибга солиш ва ҳимоя қилиш бўйича қуйидаги йўналишларда тадқиқотлар амалга оширилмоқда: рақамли иқтисодиётда товар белгисининг ҳуқуқий мақоми ва уни шахсийлаштиришнинг бошқа воситалари билан ўзаро нисбати масалалари; ҳаммага маълум товар белгисининг халқаро муҳофазасини таъминлашда халқаро шартнома ва конвенциялар қоидаларини қўллаш (хусусан, дунё давлатлари товар белгилари қонунчилигини бирхиллаштириш), Интернетда товар белгисидан фойдаланиш шартлари ва тартиби (товар белгиларини киберқароқчиликдан муҳофаза қилиш) масалалари; товар белгисига нисбатан ҳуқуқларни гаровга қўйиш масалалари; товар белгиларининг ўзаро бир хиллиги ёки ўхшашлиги қоидалари бўйича ягона тизимни яратиш масалалари.

Муаммонинг ўрганилганлик даражаси. Товар белгисининг фуқаролик-ҳуқуқий мақомининг айрим масалалари мамлакатимиз олим ва тадқиқотчиларидан – Ҳ.А. Раҳмонқулов, И.Б. Зокиров, О. Окюлов, Н.Ф. Имомов, И.И. Насриев, И.Р. Рустамбеков, Д.А. Огай, Б.У. Ахмаджонов, С.М. Сафоева, З.С. Акрамходжаева⁸ ва бошқаларнинг илмий ишларида муайян даражада кўриб чиқилган.

МДҲ давлатлари, хусусан Россия Федерациясида товар белгисининг фуқаролик-ҳуқуқий мақоми Д.В. Мазаев, А.Д. Кудаков, А.Г. Полтавченко, М.Н. Панкова, В.С. Никулина, А.К. Шульга, Р.А. Хасанов, Р.О. Кононенко, К.К. Рамазанова, Н.Ю. Сергеева, О.В. Терещенко, С.В. Бутенко, Т.А. Вахнинлар томонидан тадқиқ этилган (РФ)⁹. Шунингдек, Р.Ж. Абуова, Н.Б. Абдреева, К.Е. Бейсембин, В.В. Зинченко, Е.У. Ихсанова, Т.Е. Каудыров (Қозоғистон), И.А. Петров, Я.О. Иолкин, О.В. Пихурец, Л.Дж. Романадзе, О.П. Светличный, Т.О. Загорна (Украина), Т.В. Маевская, (Беларус) Р.В. Мирбабаева, Г.И. Тахиров, Н.А. Табаров, Х.Дж. Мусоев, Т. Махмудхонов (Тожикистон) каби бошқа МДҲ давлатлари олимлар томонидан ҳам товар белгисининг мақоми ўрганилган.

Бошқа хорижий давлатларда Barton Beebe, David Hal Bernstein (АҚШ, Нью Йорк университети), Robert C. Bird, Joel H. Steckel, Rebecca Tushnet, Richard M. Andrede, Graeme B. Dinwoodie, A. Nicholas Falkides (АҚШ, Пенсилвания университети), Mark P. McKenna (АҚШ, Калифорния, Берkeley университетлари), Dirk Visser (Голландия, Леиден университети), Phan Ngoc Tam (Швеция, Лунд университети), Ozgur Arican, Dima Vasma (Буюк Британия, Манчестер университети) каби олимлар ҳам товар белгисининг ҳуқуқий мақоми борасида илмий изланишлар олиб боришган.

Юқорида номлари келтирилган миллий муаллифларнинг илмий ишларида товар белгисига нисбатан ҳуқуқлар фуқаролик қонунчилигига мувофиқ умумий асосларда таҳлил қилинган. Шунга қўра, товар белгисига нисбатан фуқаролик-

⁸ Ушбу муаллифларнинг илмий ишлари билан диссертацияда танишиш мумкин.

⁹ Ушбу муаллифларнинг илмий ишлари билан диссертацияда танишиш мумкин.

ҳуқуқий муносабатларни тартибга солишни комплекс тадқиқ этиш долзарб ҳисобланади.

Диссертация тадқиқотининг диссертация бажарилаётган олий таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари режалари билан боғлиқлиги. Тадқиқот иши Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактабида олиб борилаётган ИЛ-422105579 “Интеллектуал мулк эгалари ҳуқуқларини суд орқали ҳимоя қилиш тизими ҳамда судьяларни интеллектуал мулк соҳасида ўқитиш бўйича мультимедиа маҳсулотларини ишлаб чиқиш” номли инновацион гранти доирасида амалга оширилган.

Тадқиқотнинг мақсади товар белгилари фуқаролик-ҳуқуқий мақомининг қонунчилик асосларини комплекс такомиллаштириш, ҳуқуқни қўллаш амалиётидан келиб чиқиб, товар белгиларининг илмий-назарий масалаларини таҳлил қилиш, асослаш, тегишли халқаро ҳужжатлар қоидаларини миллий қонунчиликка унификация қилиш ва қўллаш механизмларини таҳлил қилиш ва таклиф беришдан иборат.

Тадқиқотнинг вазифалари:

мутлақ ҳуқуқларни илмий-назарий ва амалий ўрганиш, унинг доктринал жиҳатларини таҳлил қилиш;

товар белгисига доир ҳуқуқни рўйхатдан ўтказиш тартиб-таомилларини такомиллаштириш ва ривожлантириш бўйича таклифлар бериш;

товар белгисининг давлат томонидан тан олиниш ва муҳофаза қилинишнинг илмий-амалий жиҳатларини таҳлил қилиш;

товар белгисига нисбатан ҳуқуқлар ва уларни амалга ошириш бўйича фуқаролик-ҳуқуқий қоидаларни такомиллаштириш юзасидан қонунчиликка таклифлар бериш;

товар белгисининг фуқаролик-ҳуқуқий режимини аниқлаштириш;

интеллектуал мулкнинг бошқа объектлари билан товар белгисининг ўзаро нисбати масалаларини таҳлил қилиш ва илмий асосланган хулосалар ишлаб чиқиш;

товар белгисига доир ҳуқуқни бекор қилишга нисбатан манфаатдор шахс талаблари, уларни АҚШ қонунчилигига кўра ўрганиш ва қонунчиликка таклифлар ишлаб чиқиш;

товар белгисидан лицензия, гаров шартномаларида фойдаланиш ҳамда товар белгисига нисбатан ҳуқуқни тасарруф этишнинг фуқаролик-ҳуқуқий тартиб-қоидаларини такомиллаштириш бўйича таклифлар бериш;

товар белгиси муносабатларида инсофсиз рақобат ва унинг ҳуқуқий оқибатларини бартараф таҳлил қилиш ва таклифлар бериш;

иқтисодиётни рақамлаштиришда товар белгиларини муҳофаза қилишнинг илмий-амалий жиҳатларини ўрганиш ва асосланган хулоса ва таклифлар ишлаб чиқиш.

Тадқиқотнинг объекти товар белгиларининг фуқаролик-ҳуқуқий мақомини комплекс такомиллаштириш билан боғлиқ муносабатлар тизимидан иборат.

Тадқиқотнинг предметини товар белгисига нисбатан ҳуқуқларни фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар доирасида тартибга солишдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, ҳуқуқни қўллаш амалиёти, хорижий давлатлар қонунчилиги ва халқаро

хужжатлар, юридик соҳадаги концептуал таълимотлар, илмий-назарий қарашлар ва ҳуқуқий категориялар ташкил этади.

Тадқиқотнинг усуллари. Тадқиқот давомида тарихий, тизимли-тузилмавий, қиёсий ҳуқуқий, мантиқий, индукция ва дедукция, аниқ социологик, илмий манбааларни комплекс тадқиқ этиш, статистик маълумотлар таҳлили каби усуллардан фойдаланилган.

Тадқиқотнинг илмий янгилиги қуйидагилардан иборат:

товар белгисидан ҳуқуқ эгасининг охириги уч йил давомида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида узрли сабабсиз узлуксиз фойдаланилмаган тақдирда, унинг рўйхатдан ўтказилганлиги исталган манфаатдор шахсининг талаби бўйича суднинг қарорига асосан бекор қилиниши мумкинлиги асосланган;

даъво муддатини қўллаш ҳақидаги ариза фақатгина биринчи инстанция суди томонидан ишни кўриш якуни бўйича суд ҳужжати қабул қилингунга қадар берилиши мумкинлиги, агар бундай ариза ишни апелляция ва кассация инстанцияси судларида кўриш жараёнида берилса, у қаноатлантирилмаслиги ва бу ҳақида суд ҳужжатининг асослантирувчи қисмида кўрсатилиши, бундан ишнинг суд мажлиси вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинмаган жавобгар йўқлигида кўрилганлиги сабабли биринчи инстанция судининг ҳал қилув қарори (суд ҳужжати) бекор қилиниб, низо юзасидан янги қарор қабул қилинган ҳоллар мустаснолиги асосланган;

даъвогар томонидан ўтказиб юборилган даъво муддатини узрли деб топиш ва уни тиклаш ҳақида ариза фақатгина биринчи инстанция судига берилиши, даъво муддатининг ўтказиб юборилганлиги фақат биринчи инстанция суди томонидан узрли деб топилиши мумкинлиги, бундай аризанинг апелляция, кассация инстанцияси судида кўрилаётган пайтда берилиши ўтказиб юборилган даъво муддатини тиклаш ва бузилган ҳуқуқни ҳимоя қилиниши учун асос бўла олмаслиги асослантирилган;

судларда низоли бўлган битимни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги талаб фақат ФКда кўрсатилган шахслар томонидан тақдим этилиши мумкинлиги боис суд муҳокамаси давомида даъвогарда низоли бўлган битимни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисида даъво тақдим этиш ҳуқуқи мавжуд эмаслиги аниқланса, даъвони қаноатлантириш рад этилиши асослантирилган;

товар белгисига доир мутлақ ҳуқуқ гувоҳномада кўрсатилган товарларга нисбатан амал қилиши, бунда мутлақ ҳуқуқ товар белгиси Товар белгиларининг давлат реестрида рўйхатдан ўтказилган санадан эътиборан рўйхатдан ўтказишнинг амал қилиш даврида амалга оширилиши ҳамда товар белгиси рўйхатдан ўтказилганлиги тўғрисидаги маълумотлар ўша куннинг ўзида Агентликнинг расмий веб-сайтига жойлаштирилиши лозимлиги асослантирилган;

товар белгисидан ёки улар билан адаштириб юборадиган даражада ўхшаш бўлган бир турдаги товарлар учун белгилардан қонунга ҳилоф равишда фойдаланганлик учун жарима қўллаш тартиби ва миқдори, шунингдек тадбиркорлик субъектларига нисбатан ўтказиладиган текширувлар Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний

манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил билан келишувга кўра қонунчиликда белгиланган тартибда амалга оширилиши асослантирилган.

Тадқиқотнинг амалий натижалари: товар белгисини рўйхатдан ўтказиш тизимини соддалаштириш, уларнинг ҳуқуқий муҳофазага лаёқатлилиқ мезонлари, муҳофаза қилиш шартлари ишлаб чиқилди;

товар белгиларини рўйхатдан ўтказишнинг соддалаштирилган тартиб-таомиллари ва ҳуқуқ эгасининг товар белгисидан фойдаланиш бўйича ҳисобдорлиги ишлаб чиқилди;

товар белгисининг интеллектуал мулкнинг айрим объектлари ва шахсийлаштириш воситалари билан ўзаро боғлиқлиги ва уларнинг муомалада бўлиш тартиб-тамойили ишлаб чиқилди;

товар белгисига нисбатан ҳуқуқни амалга оширишнинг фуқаролик-ҳуқуқий асослари ўрганилди ва такомиллаштириш бўйича таклифлар ишлаб чиқилди;

контрафакт товарлар савдолари муомаласини тартибга солиш механизми ишлаб чиқилди. Унга қарши курашишда Дубай ва Ҳиндистон тажрибасидан фойдаланиш шартлари ва тартиби белгилаб берилди;

маркетплейсда товар белгилари воситасида савдо қилиш бўйича қоидалар ишлаб чиқилди;

товар белгисини инсофсиз рақобатдан муҳофаза қилиш масалалари ўрганилди ҳамда тегишли қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш бўйича таклифлар ишлаб чиқилди;

товар белгиларидан ноқонуний фойдаланганлик учун фуқаролик-ҳуқуқий жавобгарликнинг аниқ чегараси ва доираси белгилаб берилди.

Тадқиқот натижаларининг ишончлилиги. Тадқиқот натижалари халқаро ва миллий қонунчилик нормалари, ривожланган давлатлар тажрибаси, қонунни қўллаш амалиёти, ижтимоий сўровноманинг анкета сўровига асосланганлиги, статистик маълумотларни таҳлил қилиш натижалари умумлаштирилиб, тегишли ҳужжатлар билан расмийлаштирилган. Хулоса, таклиф ва тавсиялар апробациядан ўтказилиб, уларнинг натижалари етакчи миллий ва хорижий нашрларда эълон қилинган. Олинган натижалар ваколатли тузилмалар томонидан тасдиқланган ва амалиётга жорий қилинган.

Тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти. Тадқиқот натижаларининг илмий-амалий аҳамияти ундаги илмий ва назарий хулосалар, таклифлар келгусидаги илмий фаолиятда, қонун нормалари ижодкорлигида, қонунни қўллаш амалиётида, фуқаролик қонунчилигининг тегишли қоидаларини шарҳлашда, миллий қонунчиликни такомиллаштириш ҳамда фуқаролик ҳуқуқи, тадбиркорлик ҳуқуқи, интеллектуал мулк ҳуқуқи, халқаро хусусий ҳуқуқ, маъмурий ҳуқуқ, халқаро ҳуқуқ фанларини илмий-назарий жиҳатдан бойитишга хизмат қилади. Тадқиқот натижаларидан янги илмий тадқиқотлар олиб боришда фойдаланиш мумкин. Тадқиқот натижаларининг амалий аҳамияти қонун ижодкорлиги фаолиятида, хусусан норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тайёрлаш ҳамда уларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш жараёнида, қонунни қўллаш амалиётини такомиллаштиришда ҳамда олий юридик таълим муассасаларида хусусий ва оммавий ҳуқуқ соҳасидаги фанларни ўқитишда хизмат қилади.

Тадқиқот натижаларининг жорий қилиниши. Фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларда товар белгиларидан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишнинг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатларини аниқлаш, тартибга солиш ва ҳал қилиш йўллари бўйича олинган илмий натижалар қуйидагиларда акс этади:

товар белгисидан охириги уч йил давомида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида узрли сабабсиз узлуксиз фойдаланилмаган тақдирда, унинг рўйхатдан ўтказилганлиги исталган манфаатдор шахснинг талаби бўйича суднинг қарорига асосан бекор қилиниши мумкинлиги тўғрисидаги қоида Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1104-моддаси (Ўзбекистон Республикасининг 2020 йил 5 октябрдаги ЎРҚ-640-сонли Қонуни таҳририда — Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 05.10.2020 й., 03/20/640/1348-сон) ва 2001 йил 30 августдаги “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги Қонунининг 25-моддасида ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикасининг 2020 йил 5 октябрдаги ЎРҚ-640-сонли Қонуни таҳририда - Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 05.10.2020 й., 03/20/640/1348-сон) (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг 2021 йил 15 октябрдаги №10-сонли далолатномаси) Ушбу таклиф товар белгиларига нисбатан шунчаки эгалик қилиш ҳуқуқини аниқ муддатга кўра чеклашга хизмат қилган;

даъво муддатини қўллаш ҳақидаги ариза фақатгина биринчи инстанция суди томонидан ишни кўриш якуни бўйича суд ҳужжати қабул қилингунга қадар берилиши мумкинлиги, агар бундай ариза ишни апелляция ва кассация инстанцияси судларида кўриш жараёнида берилса, у қаноатлантирилмаслиги ва бу ҳақида суд ҳужжатининг асослантирувчи қисмида кўрсатилиши, бундан ишнинг суд мажлиси вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинмаган жавобгар йўқлигида кўрилганлиги сабабли биринчи инстанция судининг ҳал қилув қарори (суд ҳужжати) бекор қилиниб, низо юзасидан янги қарор қабул қилинган ҳоллар мустасно тўғрисидаги таклиф Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2015 йил 19 июнь 282-сонли “Иқтисодий судлар томонидан фуқаролик қонун ҳужжатларининг даъво муддатига оид нормаларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида”ги қарорининг 9-бандига киритилган (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2021 йил 20 апрелдаги 18-сон қарори таҳририда) (Ўзбекистон Республикаси Олий судининг 2021 йил 12 декабрдаги 11-82-21-сон маълумотномаси). Ушбу таклиф товар белгилари ва бошқа мулкӣ хусусиятдаги низоларга оид даъво аризани судларга киритишнинг процессуал муддатини аниқ белгилашга хизмат қилган;

даъвогар томонидан ўтказиб юборилган даъво муддатини узрли деб топиш ва уни тиклаш ҳақида ариза фақатгина биринчи инстанция судига берилиши, даъво муддатининг ўтказиб юборилганлиги фақат биринчи инстанция суди томонидан узрли деб топилиши мумкинлиги, бундай аризининг апелляция, кассация инстанцияси судида кўриляётган пайтда берилиши ўтказиб юборилган даъво муддатини тиклаш ва бузилган ҳуқуқни ҳимоя қилиниши учун асос бўла олмаслиги тўғрисидаги таклиф Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2015 йил 19 июндаги 282-сонли “Иқтисодий судлар томонидан фуқаролик қонун ҳужжатларининг даъво муддатига оид нормаларини қўллашнинг айрим масалалари

ҳақида”ги қарорининг 16.1-бандининг биринчи хатбошисига киритилган (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2021 йил 20 апрелдаги 18-сон қарори таҳририда) (Ўзбекистон Республикаси Олий судининг 2021 йил 12 декабрдаги 11-82-21-сон маълумотномаси). Ушбу таклиф мулкӣ ва номулкӣ хусусиятдаги низоларни фақат биринчи инстанция судлари томонидан узрли деб топиш ва уни қўллашнинг процессуал тартибини амалга оширишга хизмат қилган;

судларда низоли бўлган битимни ҳақиқӣ эмас деб топиш тўғрисидаги талаб фақат ФКда кўрсатилган шахслар томонидан тақдим этилиши мумкинлиги боис суд муҳокамаси давомида даъвогарда низоли бўлган битимни ҳақиқӣ эмас деб топиш тўғрисида даъво тақдим этиш ҳуқуқи мавжуд эмаслиги аниқланса, даъвони қаноатлантириш рад этилиши тўғрисидаги таклиф Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2018 йил 19 майдаги 17-сонли “Иқтисодӣ судлар томонидан битимларни ҳақиқӣ эмас деб топиш тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатлари нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида” қарори 7-бандининг биринчи хатбошисига ҳамда ушбу Пленум қарорининг 26-бандида битимнинг ҳақиқӣ эмаслиги оқибатларини қўллаш бўйича таклиф ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикаси Олий судининг 2021 йил 12 декабрдаги 11-82-21-сон маълумотномаси). Ушбу таклиф товар белгиси ва бошқа хусусиятдаги муносабатларга оид низоли битимларни ҳақиқӣ эмас деб топишга оид даъволар фақат ишга дахлдор шахслар томонидан тақдим этилишининг процессуал асосларини такомиллаштиришга хизмат қилган;

товар белгисига доир мутлақ ҳуқуқ гувоҳномада кўрсатилган товарларга нисбатан амал қилади. Бунда мутлақ ҳуқуқ товар белгиси Товар белгиларининг давлат реестрида рўйхатдан ўтказилган санадан эътиборан рўйхатдан ўтказишнинг амал қилиш даврида амалга оширилади ҳамда товар белгиси рўйхатдан ўтказилганлиги тўғрисидаги маълумотлар ўша куннинг ўзида Агентликнинг расмӣ веб-сайтига жойлаштирилади мазмунидаги таклиф 2001 йил 30 августдаги Ўзбекистон Республикаси “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги Қонунининг 26-моддаси иккинчи қисмида ўз аксини топган (Ўзбекистон Республикасининг 2021 йил 20 августдаги ЎРҚ–709-сонли Қонуни таҳририда – Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 21.08.2021 й., 03/21/709/0808-сон) (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 16 июндаги 12-19-8-сон маълумотномаси). Ушбу таклиф товар белгиларига аниқ товар турларининг тегишлилигини ва ундан барчанинг хабардор бўлишини таъминлашга хизмат қилган;

товар белгисидан ёки улар билан адаштириб юборадиган даражада ўхшаш бўлган бир турдаги товарлар учун белгилардан қонунга хилоф равишда фойдаланганлик учун жарима қўллаш тартиби ва миқдори, шунингдек тадбиркорлик субъектларига нисбатан ўтказиладиган текширувлар Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил билан келишувга кўра қонунчиликда белгиланган тартибда амалга оширилиши кераклиги мазмундаги таклифлар 2001 йил 30 августдаги Ўзбекистон Республикаси “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги Қонунига янги 371-

модда киритилишида фойдаланилган (Ўзбекистон Республикасининг 2021 йил 20 августдаги ЎРҚ–709-сонли Қонуни таҳририда – Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 21.08.2021 й., 03/21/709/0808-сон) (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 16 июндаги 12-19-8-сон маълумотномаси). Ушбу таклиф товар белгиларидан қонунга зид фойдаланганлик учун жавобгарликнинг аниқ миқдорини белгилашга хизмат қилган.

Тадқиқот натижаларининг апробацияси. Мазкур тадқиқотнинг натижалари 4 та илмий анжуманда, жумладан, 2 та халқаро, 2 та республика илмий-амалий анжуманларида муҳокамадан ўтказилган.

Тадқиқот натижаларининг эълон қилинганлиги. Диссертация мавзуси бўйича жами 30 та илмий иш, жумладан 2 та монография, 20 та мақола (8 та хорижий нашрларда) чоп этилган.

Диссертациянинг тузилиши ва ҳажми. Докторлик диссертацияси кириш, 15 та параграфни қамраб олган 4 та боб, хулоса, фойдаланилган адабиётлар рўйхати ҳамда иловалардан иборат. Диссертациянинг ҳажми 257 бетни ташкил этган.

ДИССЕРТАЦИЯНИНГ АСОСИЙ МАЗМУНИ

Диссертациянинг **кириш** (докторлик диссертацияси аннотацияси) қисмида тадқиқот мавзусининг долзарблиги ва зарурати, тадқиқотнинг республика фан ва технологиялари ривожланишининг асосий устувор йўналишларига мувофиқлиги, диссертациянинг мавзуси бўйича хорижий илмий тадқиқотлар шарҳи, тадқиқ этилаётган муаммонинг ўрганилганлик даражаси, диссертация мавзусининг диссертация бажарилаётган олий таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари билан боғлиқлиги, тадқиқотнинг мақсад ва вазифалари, объекти ва предмети, усуллари, тадқиқотнинг илмий янгилиги ва амалий натижаси, тадқиқот натижаларининг ишончлилиги, тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти, уларнинг жорий қилинганлиги, тадқиқот натижаларининг апробацияси, натижаларнинг эълон қилинганлиги, диссертациянинг ҳажми ва тузилиши ёритиб берилган.

Диссертациянинг «**Товар белгисининг ҳуқуқий мақомига нисбатан илмий-назарий тавсиф**» деб номланган биринчи бобида товар белгисининг фуқаролик ҳуқуқий мақоми ва унга нисбатан мутлақ ҳуқуқлар доктринасининг илмий-амалий таҳлили; товар белгисини ҳуқуқий муҳофаза қилиш шартлари ҳуқуқий мақомнинг зарурий белгиси сифатида; товар белгисининг давлат томонидан тан олинмиш тартибининг илмий-амалий таҳлили: миллий ва хорижий тажриба каби масалалар таҳлил қилинганлиги тадқиқ этилган.

Интеллектуал фаолият натижаларига тенглаштирилган шахсийлаштириш воситаларининг мақсади ва вазифаларидан келиб чиқиб, товар белгисига нисбатан ҳуқуқлар алоҳида фуқаролик-ҳуқуқий муносабат шакли сифатида амалга оширилади ва муҳофаза қилинади. Товар белгисини рўйхатдан ўтказилганлиги устувор мақомини белгилаб, учинчи шахсларга ушбу товар белгиси билан бир хил ёки адаштириш даражасидаги ўхшаш бошқа белгилардан фойдаланиш ва рўйхатдан ўтказишни тақиқлайди. Мазкур устуворлик товар белгисининг нисбий устуворлиги бўлса, мутлақ ҳуқуқий устуворлик эса ҳаммага маълум товар белгиларига

тегишлидир. Бу ерда сўз фақат миллий устуворлик тўғрисида кетмоқда. Халқаро даражадаги устуворликни тан олиш масаласи эса эътибордан четда қолган. Тўғрироғи халқаро юрисдикцияга тегишли бўлган товар белгиларини тўғридан-тўғри миллий процедурада бошқа шахслар томонидан ўзлаштириб олиш ҳолатларини тақиклашга қаратилган қоида амалдаги қонунчиликда ўз аксини топмаган. Шу сабабли ҳам, Ўзбекистон ребрендинг даражаси юқори бўлган давлатлар сирасига киради. Бу амалдаги қонунчилик ва ҳуқуқни қўллаш амалиётидаги бўшлиқлар мавжудлигидан дарак беради ва айтилиши вақтда бу мамлакатнинг халқаро рейтингдаги ўрнига салбий таъсир кўрсатади. Бунинг салбий томонлари биринчидан, хорижий инвесторларнинг Ўзбекистонга сармоя киритиш ва ўз брендини рўйхатдан ўтказиш имконияти чекланган, иккинчидан, бозорда контрафакт маҳсулотлари ҳажми ортиб, истеъмолчиларнинг чалғишига олиб келмоқда. Тадқиқотчи ушбу масалаларни таҳлил қилган ҳолда халқаро брендларнинг миллий устуворлигини сўзсиз таъминлаш шартлигини, бунда рўйхатдан ўтказиладиган ҳар бир товар белгисига қарши халқаро бренд устуворлиги (Париж конвенциясининг 6-bis-моддаси устуворлиги)ни белгилашни таклиф қилади.

Дунёда бир қанча мутлақ ҳуқуқлар доктринаси мавжуд. Худудийлик, чекловчи, шартнома, утилитар, пропритар, монополия доктриналари шулар жумласидан. Ҳар бир доктрина ўзига хос қоидаларга асосланади. Қайд этиш лозим, рақамли иқтисодиётда айрим доктриналар ўз аҳамиятини йўқотиб бораётган бўлса (утилитар, пропритар, монополия, чекловчи), айримлари замон талабига мувофиқ ривожланмоқда. Бунга “Киберҳимоя” доктринасини мисол қилиб келтириш мумкин. Ушбу доктрина Европа, АҚШ, Германия, Франция, Япония каби давлатларда инсофсиз рақобат ва истеъмолчи манфаатларига қарши ҳаракат сифатида баҳоланиб, уни тартибга солиш борасида алоҳида махсус ҳуқуқий механизм яратилган. Ўзбекистонда эса мазкур доктринанинг мавжудлиги борасида амалий фактлар (суд низолари) бўлишига қарамай ҳали-ҳануз назарий ва қонунчилик асослари белгилаб берилмаган. Судларда киберскуаттинг билан боғлиқ низоли амалиёт мавжуд, аммо уларни ҳал этиш бўйича аниқ норматив кўрсатмалар йўқ. Бу эса, судларнинг ушбу тоифадаги низоларга ҳуқуқий баҳо беришда бир йўналишда кетмаслигига, оқибатда эса бир-бирини инкор қилувчи қарорларнинг қабул қилинишига сабаб бўлмоқда. Тадқиқотчининг фикрича, мазкур доктрина онлайн савдоларда истеъмолчинини контрафакт товарлардан муҳофаза қилиш, товар белгиларини домен номларида ўзлаштиришдан муҳофаза қилиш йўналиши бўйича кетишни таклиф қилади. Муаллиф “Киберҳимоя” доктринасини “квази” доктрина деб ҳисоблаб, уни “Шартнома” доктринасининг умумий қоидаларига боғлиқлигини қайд этади. “Шартнома” доктринаси АҚШ, Жанубий Корея, Франция, Европа Иттифоқи давлатлари товар белгилари қонунчилигида устувор назариялардан ҳисобланади. Айниқса, АҚШ товар белгилари қонунчилиги ва амалиётида “шартнома” доктринаси устувор мақомга эга. Ўзбекистонда эса сўз юритилаётган доктринанинг қонунчилик асослари мавжуд бўлсада, уни амалга ошириш механизми тўғри йўлга қўйилмаган. Айрим ҳолларда, қонунчиликда шартнома доктринаси мазмуни қолиб кетиб, монопол доктрина мазмунига тенглашиб қолган. Бу айниқса, товар белгиларини рўйхатдан ўтказиш, товар белгисининг устуворлигини белгилаш, товар

белгиси эгасининг ҳуқуқларини унга нисбатан монопотлашганлиги, ҳаммага маълум товар белгиларини тан олишдаги вақт ва муҳофаза тизимини жорий қилишдаги ҳолатларнинг аниқ мезонларга асосланмаганлиги (субъектив мақсадга йўналтирилганлиги) шулар жумласидан. Тадқиқотчининг фикрича, юзага келган муаммони бир ёки иккита қонун ҳужжатига ўзгартириш киритиш билан ҳал этиб бўлмайди. Бунинг учун шахсийлаштириш воситаларини алоҳида ҳуқуқий мақомини белгилаб берувчи яхлит қонунчилик ишлаб чиқилиши лозим. Ушбу комплекс ҳужжатда шахсийлаштириш воситаларини рўйхатдан ўтказиш, тижорат муносабатларида улардан фойдаланишни тартибга солиш, учинчи шахсларнинг уларга нисбатан ҳуқуқлари, алоҳида муҳофаза чоралари каби масалаларнинг ечими кўрсатиб берилиши лозим. Тадқиқотчи ушбу ўринда Интеллектуал мулк кодексини қабул қилиш ва унда шахсийлаштириш воситалари билан боғлиқ умумий ва махсус қоидаларни белгилаш лозимлигини қайд этади.

Товар белгисини ҳуқуқий муҳофаза қилиш аввало унинг шундай муҳофаза талабларига жавоб бериши билан белгиланади. Амалиёт шуни кўрсатмоқдаки, нафақат миллий балки бошқа хорижий давлатларда товар белгисини бошқа белгилардан фарқланишини кўрсатиб берувчи асосий масалалардан бири, бу эълон қилинган белгининг ажралиб туриш хусусиятига эга бўлиши керак бўлган вақтни қонун билан тартибга солинмаганлигидир. Қоидага кўра, товар белгисининг устуворлигини белгилаш масаласи ваколатли органнинг локал ҳужжатлари орқали белгиланади. Бу эса далилларни ҳисобга олишда ноаниқликларни келтириб чиқаради. Чунки амалдаги қонунчиликда белгидан товар ишлаб чиқаришда фойдаланиш рўйхатдан ўтказилмасдан ҳам амалга оширилиши мумкин. Белгини товар белгиси сифатида рўйхатдан ўтказилмаганлиги ва ҳуқуқий муҳофаза қилинмаганлиги, бир товарга нисбатан икки ва ундан ортиқ шахсларнинг фойдаланиш ҳолатини юзага келтиради. Тадқиқотда ушбу масалалар атрофлича таҳлил қилинди. Диссертантнинг фикрича, ҳуқуқий устуворлик масаласи ким биринчи бўлиб белгидан фойдаланаётган бўлса, иккинчи шахс эса ушбу товар белгисининг обрўсидан фойдаланиб ўзининг номига рўйхатдан ўтказган бўлса, ушбу иккинчи шахснинг ҳаракатлари инсофсиз ҳаракат деб топилиши ва иккинчи шахснинг товар белгисига нисбатан ҳуқуқлари биринчи шахснинг талаби билан бекор қилиниши лозим. Ушбу талаб гарчи бошқа белгилар (фирма номи, домен номи)га нисбатан ҳуқуқ товар белгисидан олдин вужудга келган бўлса ҳам қўлланилиши лозим. Товар белгисининг ҳуқуқий муҳофазага лаёқатлилиқ талаблари ўрганиб чиқилганда товар белгисини “мутлақ”, “нисбий”, “чалғишига олиб келувчи” каби мезонларнинг аниқ чегараси белгилаб берилмаган. Тадқиқотчи, бундай чалкашлик ваколатли органнинг товар белгисига нисбатан субъектив ёндашувига олиб келиши мумкинлигини қайд этади. Айти вақтда, ушбу ҳолат *коррупция*нинг келиб чиқишига ҳам замин яратади. Чунки субъектив ёндошилган ҳар қандай ҳолат кимнингдир моддий ёки бошқа шахсий манфаатларига хизмат қилиши мумкин. Диссертант томонидан мазкур масалалар атрофлича ўрганилди ва қонунчиликни такомиллаштириш бўйича таклифлари ишлаб чиқилди.

Дунёда товар белгиларини миллий ва минтақавий рўйхатдан ўтказиш тизимлари халқаро товар белгилари қонунчилиги таҳлили асосида ишлаб чиқилди.

Тадқиқотчи мазкур рўйхатга олиш тизимларини “мухолиф”, “оммавий” ва “аралаш” каби учта моделга бўлишни таклиф қилади. Хусусан, оммавий модель бўйича рўйхатга олиш тизимида ваколатли орган белгини рўйхатдан ўтказишни рад этишнинг нисбий асосларини текширади. Мазкур моделда учинчи шахсларнинг эътироз билдириши товар белгисини рўйхатдан ўтказишнинг мажбурий босқичи сифатида кўзда тутилмаган. Шундай моделдаги давлатларга Ўзбекистон, Россия, Қозоғистон Украина, Беларус киради. Мухолиф тизимда рўйхатга олишда, агар белгини рўйхатдан ўтказишга учинчи шахсларнинг қарши эътирози бўлмаса, товар белгиси қисқа вақтда рўйхатдан ўтказилади. Мазкур моделга Европа Иттифоқи давлатларини мисол қилиб келтириш мумкин. Товар белгисини рўйхатдан ўтказишда аралаш тизим ҳам амал қилиб, унга АҚШ ва Хитой давлатлари киради. Тадқиқотчи мазкур моделларнинг афзалликларини ўрганиб, Ўзбекистонда товар белгисини рўйхатдан ўтказишда оммавий модель билан бирга аралаш моделдан, яъни АҚШ тажрибасидан фойдаланишни мақсадга мувофиқлигини эътироф этади. Диссертант АҚШ товар белгилари қонунчилигининг иккита тажрибасидан, биринчиси товар белгисини рўйхатдан ўтказишда Асосий ва Қўшимча реестр тизимини жорий қилиш, иккинчиси ҳуқуқ эгасининг ўз товар белгисидан фойдаланиш шартлиги (*the mark is in use in commerce*) (Lanham Trademark Act § 1 (15 U.S.C. § 1051) (3-C)-модда) ва бу бўйича ваколатли орган олдидаги ҳисобдорлигини белгилаш лозимлигини таклиф қилади. Тадқиқотчи “*the mark is in use in commerce*” концепцияси мутлақ ҳуқуқ эгаси товар белгисига нисбатан шунчаки “*кераксиз буюм*” каби эгалик қилиш ҳуқуқини чеклайди, иккинчидан агар ҳуқуқ эгаси ўз товар белгисидан фойдаланмаса, унга бўлган ҳуқуқ бекор қилинади ва манфаатдор шахснинг ундан ҳақли равишда фойдаланиш ҳуқуқи пайдо бўлади.

«Интеллектуал мулк объекти сифатида товар белгисининг фуқаролик-ҳуқуқий мақомини белгилаш муаммолари» деб номланган диссертациянинг иккинчи бобида товар белгисининг фуқаролик-ҳуқуқий режими масалалари; товар белгисининг трансчегаравий савдо муомаласидаги фуқаролик-ҳуқуқий мақоми масалалари; товар белгисининг интеллектуал мулкнинг айрим объектлари билан ўзаро муносабати ва унга нисбатан ҳуқуқларни амалга ошириш шартлари ва тартиби; товар белгисига нисбатан ҳуқуқларни муддатидан олдин бекор қилиш масалалари тадқиқ этилган.

Мутлақ ҳуқуқий режим товар белгисига нисбатан ҳуқуқ эгасининг эгалик қилиш, фойдаланиш ва тасарруф этишнинг фуқаровий ва ташкилий-ҳуқуқий тартиб-таомилларини белгилаб берувчи юридик ҳолатдир. Диссертацияда мазкур масалалар атрофилча таҳлил қилинди. Ўрганилишича, Ўзбекистон қонунчилигида товар белгилари режими талаблари халқаро режими талабларига мувофиқ эмас. Хусусан, Ўзбекистон Париж конвенцияси аъзоси бўлишига қарамай, ундаги 6-bis-моддаси талаблари миллий қонунчиликда тўғридан-тўғри белгиланмаган. Бу эса, учинчи шахсларга дунёга машҳур брендларни Ўзбекистонда ҳеч бир тўсиқсиз товар белгиси, фирма номи, хизмат кўрсатиш белгиси, домен номи шаклида рўйхатдан ўтказиш имконини беради. Бу ўз навбатида икки ҳуқуқий оқибатни келтириб чиқаради, биринчиси, брендни ўзлаштирган шахс бозорда ўз рақобатчиларига нисбатан устун мавқега эга бўлади, иккинчиси бренд унинг эгасига ёки унинг рақобатчиларига ёхуд

бошқа шахсларга сотиш мақсади кўзланади. Тадқиқотчининг фикрича, ҳаммага маълум товар белгилари режимини таъминлаш мақсадида халқаро тан олинган брендларни Ўзбекистонда ортиқча ташкилий-ҳуқуқий талабларсиз, тан олиш ва уларни Ўзбекистонда бошқа шахс номига рўйхатдан ўтказишни чеклаш билан боғлиқ қоидаларни белгилаш лозим. Агар ҳуқуқий муҳофазага тақдим этилган бренд олдинроқ бошқа шахс номига рўйхатдан ўтказилган бўлса, бекор қилиниши лозим. Муаллифнинг фикрича, шундай бекор қилиш агар миллий устуворликка эга бўлган (ўзлаштирилган товар белгиси) унинг ҳақиқий эгаси томонидан фойдаланилаётган товар белгиси остидаги товарлари билан бир хил бўлса ҳамда унинг бозордаги обрўсидан фойдаланиш орқали бошқа шу турдаги товарлар ичида устувор мавқега эга деб ҳисобланса ва амалда бу исботланса, ушбу учинчи шахснинг товар белгисига нисбатан ҳуқуқлари ҳаммага маълум товар белгиси эгаси ёки бошқа манфаатдор шахснинг талабига кўра ҳақиқий эмас деб топилиши лозим. Қолаверса, товар белгисини фуқаролик муомаласида бўлишини таъминловчи фуқаролик-ҳуқуқий битимлар тизими ҳам мақбул даражада такомиллашмаган. Хусусан, товар белгисидан биргаликда фойдаланиш, мутлақ ҳуқуқлар гарови, мутлақ ҳуқуқни бегоналаштириш, лицензия шартномаси, товар белгисига доир ҳуқуқни улуш сифатида киритиш каби шу ва бошқа фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларнинг қўлланилиш ҳолати турли ҳуқуқий масалаларни келтириб чиқармоқда. Бу эса миллий товар белгилари режимининг халқаро режим талабларига мос эмаслигидан далолатдир.

*Товар белгисига бўлган ҳуқуқларнинг трансчегаравий тижорат айланиши деганда ҳуқуқий ҳимоянинг пайдо бўлиши ва амалга оширилиши, шунингдек, ҳуқуқларнинг трансчегаравий ўтиши билан боғлиқ юзага келадиган хорижий элемент билан мураккаблашган тижорат хусусиятидаги муносабат деб тушунилиши муаллиф томонидан таъкидланади. Белгиларнинг айрим турларини миллий қонунчилик томонидан ҳуқуқий муҳофаза қилинадиган деб тан олинмаслиги турли давлатларда рўйхатдан ўтказиш учун тақдим этилган белгиларни ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш тартибини бир хиллаштириш нуқтаи назаридан ҳам, товар белгиларига оид трансчегаравий низоларда амалдаги қонунчиликни танлашда ҳам қийинчиликларга олиб келади. Бундан ташқари, бундай фарқлар савдо белгиларининг трансчегаравий тижорат муомаласида иштирок этишини сезиларли даражада мураккаблаштиради. Тадқиқотчининг фикрича, бундай салбий оқибатларни халқаро миқёсда олдини олиш мақсадида товар белгисини, у томонидан белгиланган товарларни таснифлаш бўйича ёндошувларни унификациялаш лозим. Шунингдек, диссертант товар белгисининг трансчегаравий ўтказишнинг ҳуқуқий мақомига қуйидагича таъриф беради, яъни *товар белгисига бўлган ҳуқуқни трансчегаравий ўтказиши* – бу товар белгисига нисбатан ҳуқуқнинг пайдо бўлишини ҳосилавий усуллари гуруҳи, яъни *товар белгисининг асл ёки кейинги эгаси бир хил миллий ҳуқуқий тартиб доирасида фаолият юритадиган товар белгисига бўлган ҳуқуқларни товар белгиси тўлиқ ёки қисман бошқа миллий ҳуқуқий тартиб доирасида ўз фаолиятини амалга оширувчи шахслар томонидан ўтказилишининг махсус усулидир*. Муаллифнинг фикрича, товар белгисига бўлган ҳуқуқни трансчегаравий ўтказиш натижасида юзага келиши мумкин бўлган масала товар*

белгисидан фойдаланилмаганлиги сабабли ҳуқуқий муҳофаза тўхтатилган муддатлар бўйича цедент ва циссионер ўртасидаги ҳуқуқлар тўқнашуви юзага келади. Муаллиф мазкур масалани икки йўл билан ҳал қилишни таклиф қилади, биринчиси янги ҳуқуқ эгаси (цессонер) учун муддат ўтишини олдини олишда ҳуқуқ ўтказилгандан бошлаб ҳисобланиши билан боғлиқ унификация қилинган халқаро шартномаларнинг моддий-ҳуқуқий нормаларини қабул қилиш, ёки товар белгисидан фойдаланмасликнинг ягона олдини олувчи шартларни белгилаш, иккинчиси миллий қонунчиликда ва халқаро шартномаларда муддат ўтганлиги бўйича аниқ вақтни белгилаш учун цессонер мамлакати ҳуқуқини қўллаш бўйича коллизиянинг принциплари белгилаш. Муаллиф товар белгисига бўлган ҳуқуқни трансчегаравий ўтказиш тўғрисидаги шартномани иккига бўлади, яъни товар белгисига бўлган ҳуқуқни трансчегаравий ўтказиш тўғрисидаги шартнома ва иккинчиси товар белгисидан фойдаланишга қаратилган трансчегаравий лицензия шартномаси. Товар белгисига бўлган ҳуқуқни ўтказиш бўйича трансчегаравий шартномаларни тартибга солиш мажбуриятлар тўғрисидаги статут – яъни томонлар танлаган қонунни қўллаш билан асосланади (*lex voluntatis*); ва бундай танлов бўлмаган тақдирда, шартнома мазмунини ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган ижрони бажариш керак бўлган томон сифатида ҳуқуқ эгаси мамлакати қонуни (*lex venditoris*); ёки бўлмаса юридик шахснинг шахсий қонунига мувофиқ белгиланиши мумкин (*lex societatis*).

Амалдаги қонунчиликка кўра, товар белгиси рўйхатдан ўтказилиш жараёнида фирма номи, домен номи билан ўзаро бир хиллиги ва ўхшашлиги ўрганилмайди. Натижада товар белгисига бир шахс, фирма номига бошқа шахс, домен номига эса умуман бошқа бир шахс эгаллик қилиш ваколати юзага келади. Бу эса мазкур шахсийлаштириш воситалари эгалари ўртасида ҳуқуқлар коллизиясини келтириб чиқаради. Диссертантнинг фикрича, агар товар белгиси, фирма номи, домен номи ўртасидаги коллизия, яъни манфаатлар тўқнашуви юзага келадиган бўлса, устуворлик товар белгисига нисбатан берилиши лозим. Муаллиф ушбу ҳолати бўйича фикрини қуйидагича асослайди, фирма номи, домен номи бир давлат юрисдикциясига тегишли ва у бошқа давлатларда ҳуқуқий муҳофаза қилинмайди. Товар белгиси айни вақтда икки ва ундан ортиқ давлатларда ҳуқуқий муҳофаза объекти ҳисобланади. Шу билан бирга, товар белгисидан фойдаланиш бўйича лицензия, унга бўлган ҳуқуқни тасарруф этиш трансчегаравий доирада амалга оширилади. Фирма номи, домен номида эса бундай хусусият мавжуд эмас. Шу сабабли ҳам судлар мазкур тоифадаги ишларни кўришда хорижий инвесторнинг талабига кўра, устуворлик товар белгисига нисбатан берилиши лозим. Гарчи домен номи, фирма номига бўлган ҳуқуқ товар белгисидан олдин вужудга келган бўлса ҳам. Лекин судлар бир жиҳатга алоҳида эътибор қаратиши лозимки, агар кейин пайдо бўлган товар белгиси олдинроқ устувор фирма номи ва домен номи фаолият юритаётган соҳада қўлланилса ва уларнинг товар бозори (виртуал савдо)даги обрўсидан фойдаланиб, инсофсиз рақобатни юзага келтирса, ушбу товар белгисига устуворлик бериш рад этилади ва ҳуқуқ эгасининг товар белгисига нисбатан ҳуқуқи фирма номи ва домен номи эгаларининг талаби билан бекор қилинишига олиб келади. Шу билан бирга, гарчи товар белгиси кейин пайдо бўлган бўлса ҳам устувор фирма номи ва домен номини бекор қилишга нисбатан талаби қабул қилинмайди,

қачонки товар белгиси обрўсининг ортиши ушбу фирма номи ва домен номига боғлиқ бўлган ҳолатда юзага келган тақдирда. Диссертантнинг фикрича, учинчи шахсларнинг номоддий ҳуқуқлари билан боғланган товар белгисини тасарруф этиш ҳуқуқ эгасининг мутлақ эмас, балки чекланган ваколатидир. Товар белгисидан ўз ҳуқуқидан фойдаланишга рухсат берган шахс ушбу ҳуқуқ товар белгиси эгаси томонидан кимга тасарруф этаётганлигини билиши лозим. Чунки товар белгисининг янги мулкдори товар белгисидан ўз ҳуқуқидан фойдаланишга рухсат берган шахс учун инсофсиз бўлиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1104-моддаси биринчи қисмига кўра, товар белгисидан уч йил давомида фойдаланмаганлик унга бўлган ҳуқуқни манфаатдор шахснинг талаби билан бекор қилинишига олиб келади. Тадқиқотчи қонунда белгиланган мазкур қонунда шарҳлаган ҳолда, ҳар қандай шахсни товар белгисига нисбатан манфаатдор деб эътироф этмаслик лозимлигини қайд этади. Муаллифнинг фикрича, судлар шахсни товар белгисига нисбатан манфаатдор деб топишда ушбу шахс амалда ундан ишлаб чиқаришда фойдаланиш имконига эга эканлигини исботлаши лозим. Диссертант эътироф этаётган ушбу манфаатдорлик товар белгисини ўз номига рўйхатдан ўтказишни сўраётган талабгорга тегишлидир. Муаллиф илгари сураётган кейинги масала, мутлақ ҳуқуқ эгаси томонидан товар белгисидан фойдаланиш ҳолатини аниқ кўрсатиб беришдан иборат. Амалдаги қонунчиликда мутлақ ҳуқуқ эгаси товар белгисидан товар ишлаб чиқаришда фойдаланмаса ҳам (масалан, товар белгисини шунчаки домен номида рўйхатдан ўтказиб эгалик қилиш) товар белгисидан фойдаланиш деб топилади. АҚШ, Германия қонунчилигида шахс ўз товар белгисидан амалда ишлаб чиқаришда фойдаланмаса унинг ҳуқуқлари манфаатдор шахснинг талаби билан бекор қилиниши мумкинлиги белгиланган. Тадқиқотчи ушбу халқаро тажрибани миллий қонунчиликда ҳам акс эттириш лозимлигига урғу бериб, товар белгиси рўйхатдан ўтказилгач, ҳуқуқ эгаси ундан албатта товар ишлаб чиқариш муносабатларида қўллаши лозимлигини қайд этади. Диссертант шунингдек, ҳуқуқ эгасининг банкротлиги билан боғлиқ иш судда кўрилатган вақтда ушбу низо билан параллел равишда товар белгисига бўлган ҳуқуқни манфаатдор шахснинг талаби билан бекор қилиш тўғрисидаги иш ҳам кўриб чиқилмаслиги лозимлигини таъкидлайди. Муаллиф ўз фикрини давом эттириб, ҳуқуқ шахси банкротлигида ўз товар белгисидан фойдаланмаслиги даврини товар белгисидан уч йил давомида фойдаланмаслик шартига қўшмаслик лозим. Яъни ушбу ҳолатда товар белгисидан фойдаланмаслик узрли деб топилиши лозим. Муаллиф шунингдек, муайян давлат(лар)да ҳуқуқ эгасининг товарларини сотишга нисбатан қонуний тақиқнинг қўйилганлиги, юридик шахснинг қайта техник жиҳозлаш жараёнидалиги, оммавий эпидемиянинг тарқалиши каби ҳолатларни товар белгисига нисбатан ҳуқуқни манфаатдор шахснинг талаби билан бекор қилишда узрли деб топиши мумкин бўлган ҳолатлар сифатида эътироф этади.

Диссертациянинг «**Товар белгиларига нисбатан мутлақ ҳуқуқларни амалга оширишни такомиллаштириш**» номли учинчи бобида товар белгисидан биргаликда фойдаланишнинг фуқаролик-ҳуқуқий масалалари; товар белгисидан лицензия шартномасига кўра фойдаланишнинг фуқаролик-ҳуқуқий асосларини

такимиллаштириш; товар белгисига нисбатан ҳуқуқни тасарруф этишининг фуқаролик-ҳуқуқий масалалари; товар белгисига нисбатан ҳуқуқдан гаров воситаси сифатида фойдаланиш масалалари таҳлил қилинган.

Муаллифнинг фикрича, товар белгисидан биргаликда фойдаланиш тўғрисидаги битим “чекланган ҳосила” мутлақ ҳуқуқдир. Ҳосила ҳуқуқ эса маълум вақт ўтиб бошқа шахс номига пайдо бўлган алоҳида, дастлабки ҳуқуқдан мустақил, лекин айрим фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларда унга нисбатан қарамдир. Диссертантнинг эътирофича, амалдаги қонунчиликда учинчи шахсларнинг устувор товар белгисидан фойдаланишига фақат ҳуқуқ эгасининг розилиги билан йўл қўйилади. Лекин ушбу қоида товар белгисидан биргаликда фойдаланишнинг ҳуқуқий моҳиятини очиб бермайди. Қолаверса, товар белгисидан биргаликда фойдаланиш борасида устувор ва кейинги товар белгилари ўртасидаги нисбат ҳам амалдаги қонунчиликда кўрсатилмаган. Тадқиқотчи товар белгисидан биргаликда фойдаланиши борасида АҚШ, Европа Иттифоқи, Германия, Буюк Британия, Хитой каби давлатлар қонунчилиги ва суд амалиётини ўрганган ҳолда мазкур турдаги муносабатга фуқаролик-ҳуқуқий конструкциясини ишлаб чиқиб, уни “Товар белгиларидан биргаликда фойдаланиш тўғрисидаги битим” (co-ownership) деб атайди ва унга нисбатан “чекланган мутлақ ҳосила ҳуқуқ” сифатидаги таърифини ишлаб чиқади. Муаллиф мазкур ҳуқуқнинг асосий хусусиятини таҳлил қилган ҳолда, ҳосила ҳуқуқ эгаси ўз товар белгисига нисбатан эгалик қилади, ундан фойдаланади, лекин ушбу ҳуқуқни тасарруф этиш ҳуқуқига эга бўлмайди, агар дастлабки ҳуқуқ эгасининг ёзма розилиги олинмаган бўлса.

Муаллифнинг фикрича, амалдаги тартибга кўра, товар белгилари ва умуман интеллектуал мулк ҳуқуқларини тижоратлаштиришга оид лицензия шартномаларини тузиш иқтисодий рақамлаштириш даврида ўзининг самарасиз эканлигини кўрсатмоқда. Тадқиқотчи лицензия шартномасини тузиш, унга нисбатан ҳуқуқларни амалга ошириш ва муҳофаза қилишга нисбатан қарашларни тубдан ислоҳ қилиш кераклигини таъкидлайди ва буни “рақамли инқилоб” деб атайди. Диссертант лицензия шартномаларини тузишга нисбатан “блокчейн” технологияларига асосланган ақлли шартномалардан фойдаланишни таклиф қилади. Блокчейн технологияси орқали лицензия шартномалари марказлаштирилади, уларга нисбатан криптографик ҳимоя чоралари қўлланилади. Товар белгиларини лицензиялашга нисбатан ақлли шартномалар анъанавий шартномалардан фарқ қилади, чунки томонлар улар бўйича ўз мажбуриятларини “автоматик” равишда учинчи шахслар, шу жумладан давлат органларининг таъсирисиз бажарадилар. Лицензия шартномалари белгиланган платформада олдиндан жойлаштирилган шартномани кўриб чиқиш ва тегишли тугмани босиш йўли билан тузилади. Лицензия шартномаси криптографик усулда токенлар ёрдамида ҳимоя қилинади, учинчи шахслар ушбу ҳуқуқдан ҳуқуқ эгасининг махсус виртуал руҳсатисиз фойдаланиш имконига эга бўлмайди. Блокчейн ёрдамида тузилган лицензия шартномаси бўйича ишлаб чиқарилган товарнинг сифати лицензиар товарининг сифатидан паст бўлса, лицензиар виртуал шартномани масофавий блоклайди. Бу дегани, лицензиат ортиқ лицензия шартномасидан фойдалана олмайди ва унинг лицензиарга нисбатан етказилган зарар учун моддий жавобгарлиги юзага келади. Ўз

навбатида, истеъмолчи махсус тизим орқали (смс хабар олиш асосида) лицензиатнинг ортиқ лицензиар билан алоқаси йўқлигидан хабардор қилинади. Ушбу шартнома 1966 йилдаги электрон тижорат тўғрисидаги ЮНСИТРАЛ намунавий қонуний электрон шартномалар ва уларни тузиш тартибини юридик кучга кўра ёзма шартномаларга тенглаштиради. Муаллифнинг фикрича, товар белгилари соҳасида блокчейн ва ақлли шартномалардан фойдаланиш нафақат субъектив “инсон” омилини, балки шахсий муносабатларни ҳам истисно қилади.

Товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини учинчи шахсга тақдим этиш борасида муаллиф “*мажбурий лицензиялаш*” доктринасини фуқаролик қонунчилигида белгилашни таклиф қилинади. Ушбу доктрина Фуқаролик кодексининг 1104-моддаси биринчи қисмида белгиланган қоидага муқобил ҳуқуқ сифатида амал қилиши мумкинлиги, лекин мазкур муқобил ҳуқуқдан фойдаланиш ушбу модда қоидасини қўллашни ҳам истисно этмайди. Мажбурий лицензия шартномаси лицензия шартномаси мақомига эга ва унга тегишли қоидалар асосида тартибга солинади. Мажбурий лицензиялаш тўғрисидаги қоидалар АҚШ, Россия, Бразилия, Германия, Ҳиндистон қонунчилигида, Интеллектуал мулкнинг савдо жиҳатлари тўғрисидаги Келишуви (ТРИПС)да ҳам белгиланган.

Муаллифнинг фикрича, банкротлик ҳолатида ҳуқуқ эгасининг лицензия бериш ҳуқуқини чеклашга йўл қўйилмаслиги лозим. Банкротлик шахснинг тўловга қобилиятсизлигидир, лекин товар белгисига нисбатан ҳуқуқ учинчи шахсларга фойдаланиш учун тақдим этиш ушбу қобилиятсизликни тиклашга қаратилган чорадир.

Товар белгиларига нисбатан ҳуқуқларни тасарруф этишда тадқиқотчининг фикрича, қуйидаги масалалар ҳал этилиши лозим: биринчидан, товар белгиси учинчи шахсларнинг ҳуқуқлари билан боғлиқ бўлиб, ҳаттоки товар белгиси бошқа шахсларга тасарруф этилганда ҳам ушбу ҳуқуқ рухсат берган шахслар учун сақланиб қолади; иккинчидан, товар белгиси тижорат сирини билан ўзаро боғлиқ иқтисодий қиймат касб этганлиги сабабли уни тасарруф этган шахс мутлақ ҳуқуқни қўлга киритган янги мулкдор олдида тижорат сирини сақлаш мажбурияти юзасидан жавобгар бўлади; учинчидан, товар белгисига нисбатан мутлақ ҳуқуқлар бутунлай ёки қисман тасарруф этилиши мумкин. Ҳуқуқни бутунлай тасарруф этиш масаласи ортиқча изоҳни талаб қилмайди. Лекин қисман тасарруф этиш дастлабки ва кейинги мулкдорлар ўртасида манфаатлар зиддиятини пайдо қилади. Бундай зиддият товар бозорида янги ва эски мулкдорлар ўртасида бир товар белгиси остида турли маҳсулотларнинг олди-сотдиси жараёнида юзага келади. Тўртинчидан товар белгиси учинчи шахсларга тегишли фирма номи, домен номи ёки хизмат кўрсатиш белгиси билан бир хил ёки ўхшаш бўлиши мумкин. Янги мулкдор эса бундан беҳабарлиги сабаб устувор фирма номи, домен номи эгаларининг эътирозига сабаб бўлиб, товар белгисининг янги эгаси учун ортиқча ноқулайликларни келтириб чиқаради. Диссертантнинг фикрича, биринчи ҳолат бўйича товар белгиси ҳосила ҳуқуқни олган ҳолатида ҳам товар белгисидан фойдаланишга рухсат берган муаллифдан ёки унинг ворисларидан қайтадан рухсат олиши лозим. Иккинчи ҳолат бўйича товар белгисига ёндош бўлган тижорат сирини ошкор қилмаслик мажбурияти дастлабки ҳуқуқ эгасининг мажбурияти бўлиб, уни ошкор қилиш ушбу шахснинг ҳосила ҳуқуқ

эгаси олдида мулкий жавобгарлигини келтириб чиқаради. Тадқиқотчининг фикрича, ҳосила ҳуқуқ эгаси олдида дастлабки ҳуқуқ эгасининг жавобгарлиги ҳар қандай ҳолатда ҳам тижорат сири қиймати доирасида белгиланиши лозим. Муаллиф учинчи ҳолат бўйича изох берар экан, дастлабки ва ҳосила ҳуқуқ эгалари томонидан бир товар бозорида айна бир товар белгиси остида турли товарларни сотувга таклиф қилишнинг олдини олиш мақсадида, дастлабки ҳуқуқ эгаси бўлажак ҳосила ҳуқуқ эгасига товар белгисидан вақтинчалик фойдаланиш ҳуқуқини тақдим этиши лозим (синов даври). Товар белгисидан вақтинчалик фойдаланиш чораси истемолчини бир-биридан ҳоли икки шахс томонидан таклиф этилаётган товарни адаштириш ҳолати мавжуд эмаслигига ишонч ҳосил қилишдан иборат. Агар шундай адаштириш ҳолати бўлмаса, ҳуқуқ эгаси товар белгисини ҳосила ҳуқуқ эгасига ўтказишига йўл қўйилади. Диссертант навбатдаги тўртинча ҳолат бўйича сўз юритган ҳолда, дастлабки ҳуқуқ эгаси ҳосила ҳуқуқ эгасига ўтказган товар белгиси олдинроқ бошқа шахсларга фирма номи ёки домен номи сифатида тегишли эканлигини билган, шундай бўлса ҳам ушбу ҳуқуқни ўтказган бўлса, дастлабки ҳуқуқ эгаси ҳосила ҳуқуқ эгаси олдида мулкий жавобгар бўлишини таъкидлайди. Дастлабки ҳуқуқ эгасининг жавобгарлиги ҳосила ҳуқуқ эгасига тасарруф этилган товар белгиси қийматидан ортик бўлиши мумкин эмас.

Товар белгисига нисбатан ҳуқуққа эгалик қилиш аниқ муддатга кўра чегараланиб, унга бўлган ҳуқуқни навбатдаги муддатга узайтиришга фақат мутлақ ҳуқуқ эгасигина ҳақли. Фуқаролик кодексининг 283-моддаси биринчи қисмига мувофиқ, агар қарздор товар белгисига бўлган ҳуқуқни кейинги муддатга узайтирмаса, гаров ҳуқуқи бекор бўлади. Оқибатда қарздорнинг олган мажбурияти кредитор олдида бажарилмасдан қолади. Муаллиф мазкур ҳолатни ҳар томонлама таҳлил қилиб, унинг ечимини: биринчидан, гаровга олувчи ваколатли органдан гаров муносабатларида товар белгисига бўлган ҳуқуқи токи гаровга қўювчи гаровга олувчи олдидаги мажбуриятини бажармагунга қадар бекор қилинмаслик талаби билан чиқиши; иккинчидан, кредитор товар белгисини навбатдаги муддатга ўз номига расмийлаштиришни талаб қилиши; учинчидан эса усули эса товар белгисига бўлган ҳуқуқ гаров шартномасига мувофиқ, токи гаровга қўювчи мажбуриятни бажармагунга қадар гаровга олувчи номига ўтказиб турилади. Шундай қилиб, муаллиф товар белгилари гарови муносабатларидан келиб чиққан ҳолда мутлақ ҳуқуқлар гарови шартномасига куйидагича таъриф беради: *“Мутлақ ҳуқуқлар гарови тегишли тартибда муҳофазаланган интеллектуал фаолият натижаси ёки унга тенглаштирилган шахсийлаштириш воситаси эгасининг ушбу объектларга бўлган ўз ҳуқуқларини гаров предмети сифатида тўлиқ ёки қисман тақдим этиши мажбуриятини белгилайдиган, тегишли тартибда баҳоланган, мажбурият ҳажми ва муддати гаров билан таъминланган, ҳақ бараварига ва ёзма шаклда тузиладиган ҳамда белгиланган тартибда рўйхатга олинган фуқаролик-ҳуқуқий муносабат”* дир. Тадқиқотчининг фикрича, гаров предмети нафақат товар белгисига нисбатан мутлақ ҳуқуқ, балки мутлақ ҳуқуқнинг бир қисми бўлган ҳуқуқ эгасининг алоҳида ваколатидан ҳам фойдаланиш мумкинлигини назарда тутувчи қоидалар ҳам бўлиши мумкин. Хусусан, товар белгисидан маълум чегараларда (яъни, маълум усулларда, чекланган ҳудудда, чекланган муддатда ва ҳ.к.) фойдаланиш ҳуқуқи гаров юқининг

предмети ҳисобланади. Шу ўринда савол туғилади: товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини олган лицензиат ҳам мутлақ ҳуқуқдан фойдаланиш ҳуқуқини гаровга қўйиши мумкинми? мазкур ҳолатни тартибга солувчи аниқ мазмундаги қоида мавжуд эмаслиги сабаб фуқаролик қонунчилигининг умумий қоидаларидан келиб чиқиб, ҳеч бир тақиб йўқлигини таъкидлайди. Диссертантнинг фикрича, лицензиатнинг товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини гаровга қўйиши фақат ҳуқуқ эгасининг розилиги билан амалга оширилиши лозим. Лекин мазкур хусусиятдаги гаровга лицензия шартномасида лицензиарнинг розилиги тўғрисидаги қоида белгиланган бўлиши лозим.

Диссертациянинг тўртинчи боби «**Товар белгисини муҳофаза қилишнинг фуқаролик-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш**»га бағишланган. ушбу бобда товар белгисига нисбатан мутлақ ҳуқуқни муҳофаза қилишнинг фуқаролик-ҳуқуқий усуллари; товар белгисини инсофсиз рақобатдан муҳофаза қилишнинг қонунчилик асосларини такомиллаштириш, товар белгисини киберқароқчиликдан муҳофаза қилишнинг фуқаролик-ҳуқуқий жиҳатларини такомиллаштириш, рақамлаштириш даврида товар белгисига бўлган мутлақ ҳуқуқни муҳофаза қилиш (маркетплейс мисолида)каби масалалар таҳлил этилган.

Инсофсиз рақобатни чеклаш соҳасида Ўзбекистон қонунчилиги ва халқаро шартномалар қоидалари таҳлил этиш уни мазкур ҳолатни ҳуқуқий баҳоланиши керак бўлган мустақил юридик ҳодиса сифатида аниқлашга имкон беради. Бундай белгилар қаторига субъектлар таркиби хусусиятига кўра – хўжалик юритувчи субъектлар; рақобатчиларнинг инсофсиз ҳаракатларининг мақсадига кўра – тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ асоссиз имтиёзларга эга бўлиш; инсофсиз рақобат хатти-ҳаракатларининг алоҳида соҳаси бўйича – иқтисодий фаолият; тадбиркорлик ва рақобат муҳитида, зарарнинг миқдори ёки бошқа хўжалик юритувчи субъектларга зарар етказиш мумкинлиги бўйича – рақобатчиларнинг ишчанлик обрўсига путур етказишнинг эҳтимоллий мавжудлиги кабилар киради. Тадқиқотчи Ўзбекистонда контрафакт маҳсулотлар савдоси бўйича ижтимоий сўров ўтказиб, унинг натижасига кўра контрафакт маҳсулотлар савдосининг ортиб боришига икки омил сабаб эканини аниқлади: биринчиси, истеъмолчи товарнинг контрафакт эканлигини билади ва уни онгли равишда сотиб олади (сўровда қатнашганларнинг 29 фоизи); иккинчиси истеъмолчи товар белгисини ҳақиқий ёки ва унинг сохтасидан ажратиш олиш бўйича маълум тажриба, билимга эга эмаслиги (сўровда қатнашганларнинг 58 фоизи). Контрафакт маҳсулотлари савдоси айниқса, Тошкент шаҳрини нисбатан истисно этганда, вилоятлар туманларида одатдаги савдо муомаласи сифатида қаралади ва истеъмолчи томонидан ушбу контрафакт маҳсулотни сотаётган шахсга нисбатан деярли эътирозлар бўлмайди. Диссертантнинг фикрича, товар бозорида контрафакт маҳсулотларнинг оммалашиб боришига: биринчидан, сотиб олувчининг контрафакт маҳсулотлар сотувчисига нисбатан бирон-бир эътироз ёки тегишли органга шикоят қилишдан манфаатдор эмаслиги (унинг фикрича, шикоят қилишдан ҳеч бир фойда йўқ), иккинчидан, ваколатли органнинг контрафакт маҳсулотлар савдосига чек қўйиш бўйича амалий ҳаракатларининг деярли нолга тенг эканлиги сабаб бўлади. Чунки (тадқиқотчининг ўрганишича Самарқанд, Сурхондарё, Қашқадарё

вилоятларида) контрафакт маҳсулотлари савдоси одатдаги “сифатли товар”лар савдоси каби йўлга қўйилган ва ушбу товарларни сотишга нисбатан бирон-бир маъмурий чекловлар деярли кўзга ташланмайди.

Тадқиқотчи контрафакт маҳсулотлар савдосининг ортиб бориш манбааларини ички ва ташқига бўлади. Ички омил – контрафакт маҳсулотларни ишлаб чиқариш Ўзбекистон худудида яширин равишда амалга оширилади; ташқи омилга кўра улар Ўзбекистондан ташқарида ишлаб чиқарилиб, яширин йўллар билан ёки божхона орқали кириб келади. Сир эмаски, контрафакт маҳсулотларнинг аксарияти Хитойдан кириб келади. Ушбу факт ҳаммага маълум бўлган ҳақиқатдир. Лекин нега миллий бозор ушбу товарларни контрафакт эканлигини билади ва сотиб олади? Тадқиқотчининг фикрича, контрафакт товарлар қурбони ҳаммага маълум товар белгиларидир. Истеъмолчиларнинг аксарияти бренд товарларни сотиб олишга ҳаракат қилади, лекин унинг баҳоси оддий товар белгисига нисбатан қимматлиги боис оддий аҳолининг уни сотиб олишга имкони йўқ. Шу сабабли улар бренд товар белгисининг контрафактини сотиб олишади (худдики сотиб олган товарини “оригинал” бренд килиб кўрсатиш учун). Диссертант мазкур ҳолатнинг олдини олишда, биринчи навбатда, миллий бренд товарларнинг мақомини ошириш, ушбу товарларнинг сифатини халқаро доирадаги брендларга тенглаштириш лозимлигини қайд этади. Диссертант бу борада Ҳиндистон тажрибасини қўллашни таклиф қилади. Ҳиндистон компаниялари жаҳон брендлари учун турли хилдаги маҳсулотларни ишлаб чиқаради ва етказиб беради. Айни вақтда, Ҳиндистон ўз аҳолиси учун ушбу бренд товарларни 30-50 фоизгача арзон нархда сотади¹⁰. Яъни, давлат бренд товарларни арзон нархда сотиб олади, бошқа паст сифатдаги брендлар эса ўз маҳсулотини ушбу юқори брендларга тенглаштиришга ҳаракат қилади. Шунингдек, диссертант контрафакт маҳсулотларга қарши курашиш борасида Дубай тажрибасидан фойдаланиш ҳам мақсадга мувофиқлигини таъкидлайди. Ушбу тажрибага кўра, сотиб олувчи Интернетдан дўконнинг махсус “*self buy*” (*сотувчисиз товарни харид қилиш*) тизимини юклаб олади ва сотиб олмоқчи бўлган товарини сканер қилади, танланган товар эса ушбу дўконнинг саватчасига юкланади. Саватчага юкланган товарнинг ҳаққи сотувчисиз дўконнинг мобиль иловаси орқали ҳисоб-китоб қилинади. Мазкур тизимнинг контрафакт маҳсулотлар савдосига қарши курашишдаги аҳамияти шундаки, тизим сотувчини дўконга фақат асл товарларни жойлаштиришга мажбур қилади. Сотиб олувчи товарни сканер қилиш орқали товарнинг контрафакт ёки контрафакт эмаслигини штрих код ёрдамида аниқлайди. Агар маҳсулот контрафакт бўлиб чиқса, илова маҳсулотни идентификациядан ўтказмайди. Бу эса дўконда контрафакт маҳсулот борлигини кўрсатади ва сотувчининг жавобгарлигини белгилайди ҳамда махсус тизим бу ҳақдаги маълумотни тегишли органга маълумот учун юборади.

Муаллиф товар белгисини киберқароқчилик йўли билан эгаллаб олишни домен номи билан боғлиқ инсофсиз ҳолат сифатида баҳолайди. Киберқароқчининг ҳаракатларига инсофсиз рақобат деб баҳо беришда икки хил мазмунга таянади: биринчидан, инсофсиз шахс учинчи шахсларга тегишли товар белгиларини домен

¹⁰ https://aif.ru/money/economy/deli_nadvoe_pochemu_ne_nado_pereocenivat_ekonomicheskie_kontakty_s_indiey

номида ўзлаштириб олади ва уни товар белгиси эгасига ёки унинг рақобатчисига маълум қиймат эвазига сотади; иккинчидан, инсофсиз рақобатнинг аниқ мазмунини ўзида акс эттириб, товар олди-сотди муносабатларида намоён бўлади. Ушбу ҳолатда киберқароқчи домен номида ўзи ёки у ваколат берган шахс томонидан ҳуқуқ эгасига тегишли товар белгиси остидаги маҳсулотни обрўсизлантиради. АҚШ давлатида киберқароқчиликка истеъмолчи манфаатларига дахл қилувчи ҳолат сифатида баҳо берилиб, ҳолат “Истеъмолчиларни киберсквоттингдан ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонун (Anticybersquatting Consumer Protection Act) билан тартибга солинади. Шундай қилиб, товар белгисини домен номида киберқароқчилик йўли билан эгалланган деб ҳисоблаш учун домен номи товар белгиси билан бир хил ёки ўхшашлиги сабаб истеъмолчинини унинг асл эгасини танлаб олишда чалкашликларга олиб келиши; домен номи ҳар қандай товарлар учун ҳуқуқий муҳофаза қилинган ҳаммага маълум товар белгиси билан бир хил ёки ўхшаш бўлиши; товар белгиси билан бир хил ёки ўхшаш домен номи очиқ-ойдин сотишга таклиф қилинган бўлиши; бир шахснинг бир хил товар белгиси ва домен номининг обрўсидан фойдаланиш мақсадида худди шу товар белгиси ва домен номи билан бир хил ёки ўхшаш домен номини рўйхатдан ўтказиш асосида устувор ҳуқуқ эгасининг истеъмолчиларини ўзига жалб қилиши ва унинг товарлари ва хизматлари ҳақида ёлғон ва ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатиши; товар белгиси билан бир хил ёки ўхшаш домен номининг рўйхатдан ўтказилганлиги оқибатида товар белгиси эгасига ушбу белгини домен номи сифатида рўйхатдан ўтказишга тўсқинлик қилиши каби ҳолатлар кузатилиши лозим. Киберқароқчининг ушбу ҳаракати рухсатсиз эгалланган домен номига нисбатан қонуний манфаатларининг йўқлиги билан белгиланади. Тадқиқотчи товар белгисининг домен номи ўзлаштирилиш ҳолатига нисбатан муаллифлик таърифини ишлаб чиқиб, уни шундай таърифлаб, *“Киберқароқчилик – Интернет тармоғида шахсийлаштириши воситаларини домен номида рухсатсиз рўйхатдан ўтказиши ва унинг эгасига зарар етказиши мумкин бўлган ҳолатларда фойдаланиши ёки шундай фойдаланиши ҳуқуқини учинчи шахсларга тақдим этиши ёхуд ушбу доменни мутлақ ҳуқуқ эгасига ёки бошқа шахсларга сотишдан иборат бўлган инсофсиз ҳаракатдир”*.

Диссертант виртуал савдо муносабатларининг шакли сифатида маркетплейсда товар белгилари остида савдо муносабатларини амалга оширишининг фуқаролик-ҳуқуқий жиҳатларини тадқиқ этади. Муаллифнинг фикрича, бугунги кунда маркетплейслар фаолияти билан боғлиқ юзага келаётган асосий масалалардан бири – бу контрафакт товар маҳсулотлари сотилганлик ҳолатида мутлақ ҳуқуқларни бузганлик учун маркетплейсларнинг жавобгарлигидир. Тадқиқотчининг фикрича, маркетплейсда ретейлдернинг сотувчининг сотган товари контрафактлигини билмаслиги унга нисбатан тегишли фуқаролик-ҳуқуқий жавобгарлигини келтириб чиқармайди. Лекин шундай товарнинг контрафакт эканлигини билган ёки билиши лозим бўлган ҳолда сотувчига уни эркин сотишга имкон берганлиги ретейлерга нисбатан тегишли жавобгарликни келтириб чиқаради. Мазкур муносабат юридик мазмунга эга бўлсада, уни тартибга солишнинг аниқ механизмлари ишлаб чиқилмаган. Виртуал савдо майдони бўлган маркетплейслар трансчегаравий хусусиятга ҳам эга (масалан, Alibaba, Wildberries, Ozon, Aliexpress, Ebay, Lamoda). Бу

эса товар белгиларини трансчегаравий муҳофаза қилиш заруриятини келтириб чиқаради. Бугунги кунда халқаро қоидаларда айнан маркетплейсларда товар белгиларини муҳофаза қилиш бўйича ягона механизмнинг мавжуд эмаслиги уларда контрафакт товар белгилари билан боғлиқ савдоларнинг амалга оширилишига замин яратади. Муаллиф ушбу ҳолатларни инобатга олиб, Ўзбекистоннинг ТРИПС келишувига қўшилиши лозимлигини долзарбдир деб ҳисоблайди.

ХУЛОСА

Товар белгиларининг фуқаролик-ҳуқуқий мақомини такомиллаштириш истиқболлари масалаларини таҳлил этиш ва уларнинг ечимларини тадқиқ этган ҳолда қуйидаги таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилди:

I. Илмий назарий хулосалар:

1.1. Интеллектуал мулк тўғрисидаги қонунчиликни тизимлаштириш ва унификация қилиш жараёнлари давом этиши лозим. Хусусан, Интеллектуал мулк кодексининг қабул қилиниши ва ушбу кодекс билан Фуқаролик кодекси ўртасида оқилона нисбат белгиланиши лозим. Интеллектуал мулк кодексида, хусусан шахсийлаштириш воситалари тўғрисидаги махсус ва умумий қоидалар, товар белгиси (хизмат кўрсатиш белгиси), фирма номи, домен номи, тижорат сири, товар келиб чиққан жой номи, географик кўрсаткичларга бағишланган боблар бўлиши лозим.

1.2. Миллий брендлар мақомини ошириш ва уларнинг сифатини халқаро даражадаги брендларга олиб чиқиш ҳамда бу орқали мамлакатда контрафакт маҳсулотлар савдосига чек қўйиш. Бу борада Ҳиндистон ва Вьетнам тажрибасидан унумли фойдаланиш лозим. Шунингдек, контрафакт маҳсулотлар савдосига қарши курашишда Дубай тажрибасини қўллаш мақсадга мувофиқ. Қайд этилган халқаро тажрибаларни қўллаш ребрендинг хавфини камайтиради.

1.3. Товар белгиларини рўйхатдан ўтказишда АҚШ тажрибасидан фойдаланиш таклиф қилинади. Мазкур тизимга мувофиқ, товар белгиси асосий ва қўшимча реестрдан ўтказилади. Товар белгисини “қўшимча” реестрдан рўйхатдан ўтказиш унга нисбатан ҳуқуқ рўйхатдан ўтказилганлигини, лекин ҳуқуқий муҳофаза қилинмаслигини, “асосий” реестрдан ўтказиш эса шахснинг товар белгисига нисбатан ҳуқуқлари пайдо бўлганлигини ва унинг ҳуқуқий муҳофаза қилинишини аниқлатади.

1.4. Шахсийлаштириш воситалари (товар белгиси, домен номи, фирма номи, хизмат кўрсатиш белгиси, товар келиб чиққан жой номи, тижорат сири) билан боғлиқ суд амалиётидаги низоли масалалар ўрганилди ва таҳлил натижаларга кўра “Тижорат сири, товар белгиси (хизмат кўрсатиш белгиси), фирма номи ва товар келиб чиққан жой номига бўлган ҳуқуққа доир қонунчиликнинг судлар томонидан қўлланилиши тўғрисида” деб номланган суд Пленуми қарори лойиҳаси ишлаб чиқилди.

1.5. Товар белгисига бўлган ҳуқуқнинг трансчегаравий ўтказилиши – бу товар белгисига нисбатан ҳуқуқнинг пайдо бўлишини ҳосилавий усуллари гуруҳи, яъни товар белгисининг асл ёки кейинги эгаси бир хил миллий ҳуқуқий тартиб доирасида

фаолият юритадиган товар белгисига бўлган ҳуқуқларини тўлиқ ёки қисман бошқа миллий ҳуқуқий тартиб доирасида ўз фаолиятини амалга оширувчи шахсларга ўтказишнинг махсус усулидир.

II. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни такомиллаштиришга оид ТАКЛИФЛАР:

2.1. Ўзбекистон Республикаси “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги Қонунига 10¹-модда “Товар белгиларини рўйхатдан ўтказишни мутлақ асосда рад этиш” деб номланган модда киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Фарқлаш хусусиятига эга бўлмаган ёки фақат белгилардан ташкил топган белгиларни товар белгиси сифатида рўйхатдан ўтказилишига қуйидаги ҳолларда йўл қўйилмайди:

муайян турдаги товарларни белгилаш учун умум фойдаланишга киритилган белгилар;

умум қабул қилинган белгилар ва атамалар;

товарларни таснифлаш, шу жумладан, уларнинг тури, сифати, миқдори, таркиби, фойдаланиш мақсади, қиймати, шунингдек ишлаб чиқариш ёки сотиш вақти, жойи, усули;

товарнинг таркиби ёки мақсадини аниқлаш учун кўрсатилган товарнинг шакли ифодаланганлиги. Ушбу қондалар улардан фойдаланиш натижасида фарқланиш хусусиятига эга белгиларга нисбатан қўлланилмайди.

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ, фақат давлат герб, байроғ ва бошқа давлат белгилари, халқаро ҳуқуматлараро ташкилотларнинг қисқартирилган ёки тўлиқ номлари, уларнинг герб, байроғ ва бошқа белгилари, расмий назорат, кафолат ва синов штамплари, муҳрлар, мукофотлар ва бошқа белгилардан ташкил топган белгиларни товар белгилари сифатида рўйхатдан ўтказилишига йўл қўйилмайди. Агар тегишли ваколатли органнинг розилиги бўлса, бундай белгилар товар белгисига ҳимояланмаган белги сифатида киритилиши мумкин.

Белгини ифодаловчи ёки ўз ичига олган шундай белгиларни товар белгиси сифатида рўйхатдан ўтказилишига қуйидаги ҳолларда йўл қўйилмайди:

сохта ёки истеъмолчини маҳсулот, ёки унинг ишлаб чиқарувчиси ҳақида чалғитиши мумкин бўлган;

жамоат манфаатларига, инсонпарварлик ва ахлоқ тамойилларига зид бўлган.

Ўзбекистон Республикаси халқининг маданий мерос объектлари ёки жаҳон маданий, ёки табиий мерос объектларининг расмий номлари ва тасвирлари, шунингдек коллекция ва фондларда сақланаётган маданий бойликлар тасвирлари билан бир хил, ёки ўхшаш белгиларни товар белгиси сифатида рўйхатдан ўтказилишига, агар шундай рўйхатдан ўтказиш уларнинг эгалари бўлмаган шахслар томонидан ва эгалари ёки улар ваколат берган шахсларнинг розилиги бўлмаса, йўл қўйилмайди.

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ, Ўзбекистон Республикасида товар белгилари сифатида рўйхатдан ўтказишга, агар улар

кўрсатилган халқаро шартномага аъзо давлатлардан бирида муҳофаза қилинган ёки уларни ўз ичига олган вино ёки спиртли ичимликларни шахсийлаштирувчи белгилар сифатида, унинг ҳудудидан келиб чиққан ҳолда (ушбу давлатнинг географик объекти чегараларида ишлаб чиқарилган) ва ўзига хос сифатга, обрўга ёки асосан келиб чиқиши билан белгиланадиган бошқа хусусиятларга эга бўлса, йўл қўйилмайди.

2.2. Ўзбекистон Республикаси “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги Қонунига 20¹-модда “Ҳуқуқ эгасининг товар белгисидан фойдаланганлиги юзасидан ҳисобдорлиги” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Товар белгиси рўйхатдан ўтказилган кундан бошлаб дастлабки икки йилу саккиз ой ўтгач Агентликка унга тегишли товарлар учун фойдаланганлик тўғрисидаги ҳисоботни тақдим этиши лозим. Навбатдаги ҳисоботлар товар белгиси рўйхатдан ўтказилгандан йилдан сўнг бешинчи ва саккизинчи йилларда тақдим этилади.

Товар белгисидан фойдаланганлик тўғрисидаги ҳисоботда товар белгиси остидаги маҳсулотдан намуна, ундан қайси ҳудудларда фойдаланганлиги, кимларга нисбатан товар белгисидан фойдаланиш тўғрисида лицензия берилганлиги тўғрисидаги маълумотлар кўрсатилади.

Ҳисобот тақдим этилмаганда Агентлик ҳуқуқ эгасига огоҳлантириш хатини товар белгисини рўйхатдан ўтказиш талабномасида кўрсатилган манзилга юборади. Хабарномани олган ҳуқуқ эгаси бир ойлик муддат ичида ҳисоботни тақдим этиши лозим. Ҳуқуқ эгасининг ушбу муддатда ҳисобот тақдим этмаганлиги товар белгисини эгасиз деб топишга асос бўлади. Агентлик мазкур маълумотни тегишли расмий манбааларда огоҳлантириш кунидан икки ой ўтиб эълон қилади.

Ҳуқуқ эгаси камчилиги бор бўлган ҳисобот тақдим этган тақдирда уларни бартараф этиш учун бир ойлик муддат белгиланади.

Товар белгиси эгаси ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган муддатда тақдим этган ҳисоботида товар белгисидан фойдаланмагалигини кўрсатган бўлса, ушбу ҳолатда маҳсулотдан фойдаланмаслик сабаби кўрсатилиши ва изоҳланиши лозим.

Ушбу модданинг бешинчи қисмида кўрсатилган асос бўйича манфаатдор шахс судга ҳуқуқ эгасининг товар белгисига нисбатан ҳуқуқини бекор қилишни сўраб мурожаат қилиши мумкин. Суд Агентлик томонидан тақдим этилган маълумот асосида ҳуқуқ эгасининг товар белгисидан фойдаланмаслик ҳолатини аниқлаштиради.

Агентлик ҳам судга манфаатдор шахснинг манфаатларини кўзлаб товар белгисига бўлган ҳуқуқни бекор қилиш бўйича даъво киритиши мумкин.

Ҳуқуқ эгаси судда товар белгисидан фойдаланмаслик сабабини исботлаш ҳуқуқидан маҳрум қилинмайди.

2.3. Ўзбекистон Республикаси “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги Қонунининг 38-моддаси иккинчи қисмини қуйидаги қоида билан тўлдириш таклиф қилинади:

Ҳуқуқ эгаси ўз хоҳишига кўра, ҳуқуқбузардан зарарни қоплаш ўрнига,

қуйидагича товон тўлашни талаб қилишга ҳақли:

ҳуқуқбузарлик хусусиятидан келиб чиқиб, суднинг аниқлашига кўра базавий ҳисоблашнинг беш баробаридан икки минг олти юз йигирма уч баробаригача бўлган миқдорда;

товар белгиси ноқонуний фойдаланилган товарлар қийматининг икки баробари миқдоридан ёки товар белгисидан қонуний фойдаланишда, одатда таққосланадиган шароитларда ундириладиган қийматдан келиб чиққан ҳолда товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқи қийматининг икки баравари миқдоридан.

2.4. Ўзбекистон Республикаси “Рақобат тўғрисида”ги қонунга 13¹-модда “Товарлар, ишлар ва хизматларни шахсийлаштириш соҳасида инсофсиз рақобат” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Товар белгисидан фирма номи, домен номида фойдаланиш қуйидаги ҳолларда инсофсиз рақобат деб топилмайди:

домен номи ва фирма номи остида товар ва хизматлар инсофли таклиф қилинса, яъни унинг ҳақиқий ишлаб чиқарувчиси тўғрисидаги маълумотларни очиқ кўрсатиш, товар ва хизматлар хусусиятини қандай бўлса шундай очиқ бериш, учинчи шахсларнинг бир хил товар ва хизматлари билан ўзаро тенг ҳолда солиштирмаслик, унинг сифатини бузиб кўрсатмаслик;

домен номи ва фирма номининг товар белгисига боғлиқ бўлмаса ҳам маълум ва машҳурлиги;

шахс домен номи ва фирма номидан даромад олиш ниятида ҳаракат қилиши, шундай ҳаракат бевосита товар белгиси обрўсини туширишга қаратилмаган бўлиши;

домен номи ва фирма номини рўйхатдан ўтказишда ва фойдаланишда сарф этилган ҳақиқий харажатлардан анча юқори нархда потенциал манфаатдор шахсларга уларни қайта сотиш ёки потенциал рақобатчилар олдида устуворликка эга бўлиш, ёхуд потенциал рақобатчиларнинг товарлар ва хизматлар бозоридан фойдаланишини чеклаш, рақобатчи хўжалик юритувчи субъектларнинг тадбиркорлик фаолиятига тўсқинлик қилиш мақсадларида олдиндан рўйхатга олиниши;

фақат маълум учинчи шахсга бериш учун, агар ушбу хатти-ҳаракат фойда олишга қаратилган, учинчи шахснинг потенциал манфаатлари ёки бошқа потенциал манфаатдор шахсни ҳисобга олган ариза берувчининг ғаразли мақсадини амалга ошириш назарда тутилганда. Ушбу ҳолатлардан бири аниқланмаган бўлса, шахснинг ҳаракатлари инсофсиз рақобат деб топилмайди.

Шахснинг фаолиятини инсофсиз рақобат деб топишга фақат суд тартибида йўл қўйилади.

2.5. Ўзбекистон Республикаси “Фирма номлари тўғрисида”ги Қонунининг 11-моддасини қуйидаги учинчи қисм билан тўлдириш таклиф қилинади:

Товар белгиси (хизмат кўрсатиш белгиси) ва домен номига бўлган ҳуқуқ фирма номига бўлган ҳуқуқдан илгари олинган ҳолда фойдаланиш қуйидаги ҳолатларда ҳуқуқ бузилиши деб топилади ва фирма номига нисбатан ҳуқуқ бекор қилинади:

бошқа хўжалик юритувчи субъектга зарар келтириш ёки унинг ишчанлик

обрўсига путур етказиши мумкин бўлган ҳолда нотўғри таққосланса;

тегишли товарнинг хусусияти, ишлаб чиқарилиш усули ва жойи, истеъмол хоссалари, нархи, сифати, ишлаб чиқарувчининг (бажарувчининг) кафолат мажбуриятлари хусусида истеъмолчиларни чалғитса;

фан-техникага, ишлаб чиқаришга ёки савдога оид ахборотни, шу жумладан тижорат сирини эгасининг розилигисиз олса, ундан фойдаланса, уни ошкор этса;

хаммага маълум товар белгилари фирма номида рухсатсиз рўйхатга олинган бўлса. Ушбу ҳолатлар аниқланганда суд шахснинг фирма номига нисбатан ҳуқуқларини бекор қилиши мумкин.

2.6. Ўзбекистон Республикаси “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги Қонунининг 25-моддасини бешинчи қисм билан тўлдириш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Манфаатдор шахс товар белгиси рўйхатга олинган товарларнинг бир қисми ёки барчаси учун ҳуқуқ эгасининг товар белгисидан фойдаланмаётганлигини тахмин қилган ҳолда ундан воз кечиш тўғрисида ариза билан Агентликка мурожаат қилиши ёки товар белгиси рўйхатга олинган товарларнинг бир қисми, ёки барчасига нисбатан товар белгисига бўлган ҳуқуқларни манфаатдор шахсга тасарруф этиш тўғрисида шартнома тузиш бўйича таклиф юбориши лозим. Таклиф манфаатдор шахс томонидан ҳуқуқ эгасига ва товар белгиси рўйхатдан ўтказилган Агентликнинг юридик манзилига юборилади. Агентлик ушбу таклифни ҳуқуқ эгасига бир кунлик муддатда юбориши лозим.

Манфаатдор шахс томонидан ҳуқуқ эгасига юбориладиган таклиф товар белгиси давлат рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб, уч йилдан кам бўлмаслиги лозим.

Манфаатдор шахс томонидан таклиф юборилган кундан бошлаб икки ой ичида ҳуқуқ эгаси товар белгисига нисбатан ҳуқуқдан воз кечиш тўғрисида ариза бермаган бўлса, манфаатдор шахсга товар белгисига бўлган мутлақ ҳуқуқни ўтказиш тўғрисида шартнома тузмаса, манфаатдор шахс икки ойлик муддат тугагандан сўнг бир ойлик муддатда судга товар белгисидан фойдаланилмаганлиги натижасида ҳуқуқий муҳофаза қилишни муддатида олдин бекор қилишни сўраб мурожаат қилиши мумкин.

2.7. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига 1106¹-модда “Товар белгисидан биргаликда фойдаланиш тўғрисидаги битим” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Товар белгисидан биргаликда фойдаланиш тўғрисидаги битим – бу товар белгиси эгасининг розилиги билан учинчи шахс(лар)га устувор товар белгиси билан бир хил ёки ўхшаш товар белгиларини рўйхатдан ўтказиш ва асосий товар белгиси рўйхатга олинган товарларга нисбатан фойдаланиш, шунингдек асосий ҳуқуқ эгасининг розилигисиз мутлақ ҳосила ҳуқуқни бошқаларга ҳар қандай шаклда фойдаланишга бериш, тасарруф этишга нисбатан чекланган фуқаролик-ҳуқуқий муносабат.

Товар белгисидан биргаликда фойдаланиш тўғрисидаги битим устувор товар белгиси эгасининг тижорат соҳасидаги обрўси ва тажрибасидан бошқа шахслар

томонидан устувор товар белгиси билан бир хил ёки ўхшаш белгини товар белгиси сифатида рўйхатдан ўтказган ҳолда муайян фаолият соҳасига қўллаб, устувор товар белгиси эгаси томонидан фойдаланиш ҳудудини кўрсатиб ёки кўрсатмасдан фойдаланишни назарда тутади.

Товар белгисидан биргаликда фойдаланиш тўғрисидаги битим тарафлари фақат тижорат ташкилотлари ва тадбиркорлик фаолият субъекти бўлиши мумкин.

Товар белгисидан биргаликда фойдаланиш тўғрисидаги битим мустақил, устувор товар белгиси эгасига боғлиқ бўлмаган ҳолда ҳосила ҳуқуққа эгалик қилувчининг мутлақ устувор ҳуқуқи ҳисобланади. Битимнинг амал қилиши товар белгиси рўйхатга олинган муддатга қадар амал қилади.

Товар белгисини навбатдаги муддатга узайтириш фақат асосий ҳуқуқ эгаси билан келишилган ҳолда амалга оширилади. Агар асосий ҳуқуқ эгаси мазкур муддатни узайтиришга рози бўлмаса, юзага келган масала ҳосила ҳуқуқ эгаларининг талабига кўра суд тартибида кўриб чиқилади. Суд ҳосила ҳуқуқ эгаларининг келтирган асосларига мувофиқ товар белгисига нисбатан ҳуқуқни навбатдаги муддатга узайтириш тўғрисида қарор қабул қилиши мумкин.

Навбатдаги муддатга узайтирилган товар белгисига нисбатан ҳуқуқ асосий товар белгиси эгаси учун тугатилади ва ушбу ҳуқуқ ҳосила ҳуқуқ эгаларига нисбатан пайдо бўлади.

Ушбу модданинг еттинчи қисмига кўра, ҳосила ҳуқуқ эгалари товар белгисига нисбатан жамоавий эгалик қилади. Жамоавий белгини тартибга солиш ушбу қонун қоидаларига кўра амалга оширилади.

2.8. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига 1036¹-модда “Мажбурий лицензия” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Қонунда назарда тутилган ҳолатларда, суд манфаатдор шахснинг талаби билан, мутлақ ҳуқуқ эгасига тегишли интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан охириг икки йил давомида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида узрли сабабсиз узлуксиз фойдаланилмаган тақдирда суд ҳал қилув қарорида белгиланган шартларда фойдаланиш ҳуқуқини уларга тақдим қилиш тўғрисида қарор қабул қилиши мумкин (мажбурий лицензия).

Лицензиат мажбурий лицензиядан фойдаланганлик учун лицензиарга белгиланган ҳақни тўлаб боради.

Мажбурий лицензия ҳуқуқ эгасига бошқа шахсларга нисбатан ушбу кодексининг учинчи қисми биринчи ва иккинчи бандларида назарда тутилган лицензия бериш ҳуқуқини чекламайди.

Мажбурий лицензия асосида мутлақ ҳуқуқдан фойдаланаётган шахс учинчи шахсларга худди шу ҳуқуқдан фойдаланишга руҳсат беришига йўл қўйилмайди.

Мажбурий лицензиядан фойдаланиш ҳуқуқининг манфаатдор шахсга тақдим этилиши у билан боғлиқ тижорат сирининг ҳам ҳуқуқ эгасининг розилигисиз тақдим этилишига йўл қўйилмайди.

2.9. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига 1036-модда “Лицензия шартномасининг мазмуни ва амал қилиш муддати” деб қайта номланган ҳолда унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Лицензия шартномаси бўйича интеллектуал фаолият натижасига ёки шахсийлаштириш воситасига нисбатан мустасно ҳуқуққа эга бўлган тараф (лицензиар) бошқа тарафга (лицензиатга) бундай натижа ёки воситадан шартномада белгиланган доирада фойдаланишга рухсат беради ёки рухсат бериш мажбуриятини олади.

Лицензиар интеллектуал фаолият натижаларидан ёки шахсийлаштириш воситаларидан лицензия шартномасида назарда тутилган ҳуқуқлар доирасида ва унда белгиланган усуллар орқалигина фойдаланади. Интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланиш ҳуқуқи лицензия шартномасида тўғридан-тўғри кўрсатилган бўлмаса, лицензиатга тақдим этилмаган ҳисобланади.

Лицензия шартномаси ёзма шаклда тузилади. Лицензия шартномаси қонунда назарда тутилган ҳолларда давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим. Лицензия шартномасини тузишда ушбу шартларга риоя қилмаслик унинг ҳақиқий эмаслигига олиб келади.

Лицензия шартномасида интеллектуал фаолият натижаларидан ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланишга йўл қўйиладиган ҳудуд кўрсатилиши лозим. Агар ушбу натижа ёки бундай воситадан фойдаланишга йўл қўйиладиган ҳудуд шартномада кўрсатилган бўлмаса, лицензиат фойдаланишни бутун Ўзбекистон ҳудудида амалга оширишга ҳақли.

Лицензия шартномасининг амал қилиш муддати интеллектуал фаолият натижаси ёки шахсийлаштириш воситаларига нисбатан мустасно ҳуқуқнинг амал қилиш муддатидан ошмаслиги лозим. Агар лицензия шартномасида унинг амал қилиш муддати кўрсатилмаган, шунингдек қонунда бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, лицензия шартномаси беш йил муддатга тузилган деб ҳисобланади.

Мустасно ҳуқуқ бекор бўлган ҳолларда шартнома ҳам бекор бўлади.

Агар шартномада бошқача ҳолат белгиланган бўлмаса, лицензия шартномаси бўйича лицензиат лицензиарга шартномада белгилаб қўйилган ҳақни тўлаш мажбуриятини олади.

Ҳақ эвазига тузилган лицензия шартномасида тўланадиган ҳақ миқдори ёки уни белгилаш тартиби тўғрисидаги шартлар мавжуд бўлмаган тақдирда, шартнома тузилмаган ҳисобланади. Бунда ушбу кодекснинг шартнома баҳосини белгилаш тўғрисидаги қоидалари қўлланилмайди.

Лицензия шартномалар бўйича тўловлар бир марталик қатъий белгиланган ёки даврий тўловлар, фоиз, даромад, тушумдан ажратмалар ёки бошқа шаклда назарда тутилиши мумкин.

Агар қонунда бошқача ҳолат белгиланган бўлмаса, мутлақ лицензия шартларида мустасно ҳуқуқнинг бутун амал қилиш муддатида ва дунёнинг барча ҳудудида тижорат ташкилотлари ўртасида интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланиш ҳуқуқини текинга беришга йўл қўйилмайди.

Лицензия шартномасида қуйидагилар назарда тутилиши шарт:

фойдаланиш ҳуқуқи шартнома бўйича тақдим этилаётган интеллектуал фаолият натижаси ёки шахсийлаштириш воситасини кўрсатиш йўли билан

шартномани предмети, тегишли холларда бундай натижа ёки бундай воситага нисбатан мустасно ҳуқуқни гувоҳлантирувчи ҳужжат (патент, гувоҳнома) рақами ва берилиш санаси кўрсатилиши лозим;

интеллектуал фаолият натижаси ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланиш усуллари.

Интеллектуал фаолият натижаси ёки шахсийлаштириш воситаларига нисбатан мустасно ҳуқуқларнинг янги ҳуқуқ эгасига ўтиши аввалги ҳуқуқ эгаси билан тузилган лицензия шартномасини ўзгартириш ёки бекор қилиш учун асос бўлмайди.

2.10. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига 1036³-модда “Лицензия шартномасини ижро этиш” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситалари бўйича тарафлар томонидан лицензия шартномаларида назарда тутилган ҳуқуқларни амалга ошириш ва мажбуриятларни бажариш лицензия шартномасини ижро этиш деб эътироф этилади.

Лицензия шартномасида ёки қонунда бошқача ҳолат белгиланган бўлмаса, Лицензиат интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланиш тўғрисида ҳисоботлар бериши шарт. Агар интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланиш тўғрисидаги ҳисоботларнинг тақдим этилишини назарда тутувчи лицензия шартномасида тақдим этиш муддатлари, тартиби кўрсатилган бўлмаса, лицензиар бундай ҳисоботларни лицензиат талаблари бўйича тақдим этиши лозим.

Лицензия шартномаси амал қилган муддат давомида лицензиар шартномада белгиланган доираларда интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан лицензиатга тақдим этилган фойдаланиш ҳуқуқини амалга оширишни қийинлаштирувчи у ёки бу ҳаракатларни содир этишдан ўзини тийиши шарт.

Интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан шартномада назарда тутилмаган усулларда ёки ушбу шартнома бекор бўлгандан кейин ёхуд шартнома бўйича тақдим этилган ҳуқуқлар доирасидан бошқача тарзда фойдаланиш қонун ва шартномага асосан интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларига нисбатан мустасно ҳуқуқларни бузганлик учун жавобгарликни келтириб чиқаради.

Интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланиш ҳуқуқини тақдим этганлиги учун лицензия шартномаси бўйича лицензиарга ҳақ тўлаш муддатлари бўйича лицензиат томонидан мажбуриятлар жиддий бузилганда, лицензиар бир томонлама тартибда лицензия шартномасидан воз кечишга ва унинг бекор бўлиши натижасида вужудга келган зарарларнинг қопланишини талаб қилишга ҳақли. Шартномадан воз кечиш тўғрисида хабар олинган пайтдан бошлаб ўттиз кунлик муддат ўтгандан кейин шартнома бекор бўлган ҳисобланади, агарда ушбу муддатда лицензиат ҳақ тўлаш мажбуриятини бажармаган бўлса.

2.11. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига 1036⁴-модда “Иккиламчи лицензия шартномаси” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Лицензиарнинг ёзма розилиги асосида лицензиат интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланиш ҳуқуқини шартнома бўйича бошқа шахсга бериши мумкин (иккиламчи лицензия шартномаси).

Иккиламчи лицензия шартномаси бўйича иккиламчи лицензиатга интеллектуал фаолият натижалари ёки шахсийлаштириш воситаларидан фойдаланиш ҳуқуқи лицензиат учун лицензия шартномасида назарда тутилган тегишли фойдаланиш ҳуқуқлари ва тегишли усуллари доирасида тақдим этилиши мумкин.

Лицензия шартномасининг амал қилиш муддатидан ортиқ муддатга тузилган иккиламчи лицензия шартномаси лицензия шартномаси амал қилиш муддатига тузилган ҳисобланади.

Агар лицензия шартномасида бошқача белгиланган бўлмаса, иккиламчи лицензиат ҳаракатлари учун лицензиар олдида жавобгар бўлади.

2.12. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига 1171-модда “Мустасно ҳуқуқларни тасарруф этиш” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш лозим:

Интеллектуал мулк объектларига нисбатан мустасно ҳуқуқ эгаси ушбу ҳуқуқни қонунга ва мустасно ҳуқуқ мазмунига зид бўлмаган ҳар қандай усулда тасарруф этишга, шу жумладан уни шартнома бўйича бошқа шахсга бегоналаштиришга (мустасно ҳуқуқни бегоналаштириш бўйича шартнома) ёки тегишли интеллектуал фаолият натижаси, ёки шахсийлаштириш воситаларини шартномаларда (лицензия шартномаларда) белгиланган доирада фойдаланиш ҳуқуқини бошқа шахсга тақдим этишга ҳақли.

Лицензия шартномасининг тузилиши мустасно ҳуқуқни лицензиатга ўтишини келтириб чиқармайди.

Ушбу бўлим қоидаларидан ва мустасно ҳуқуқ мазмунидан бошқача ҳолат келиб чиқмаса, интеллектуал фаолият натижаси ёки шахсийлаштириш воситаларини тасарруф этиш тўғрисидаги шартномаларга, мустасно ҳуқуқни бегоналаштириш тўғрисидаги шартномаларига ва лицензия, шу жумладан иккиламчи лицензия шартномаларга нисбатан ушбу кодексдаги мажбурият ва шартномаларнинг умумий қоидалари қўлланилади.

Шартномада интеллектуал фаолият натижаларига ва шахсийлаштириш воситаларига нисбатан мустасно ҳуқуқлар тўлиқ ҳажмда ўтказиш назарда тутилган бўлмаса, у лицензия шартномаси ҳисобланади, мураккаб объект таркибига киритиш учун махсус яратилган ёки яратилаётган интеллектуал фаолият натижасидан фойдаланиш ҳуқуқи тўғрисидаги шартнома бундан мустасно.

Интеллектуал фаолият натижаларини яратиш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги шартноманинг муаллифнинг келгусида муайян турдаги ёхуд муайян соҳадаги интеллектуал фаолият натижаларини яратишини чеклайдиган шартлари ўз-ўзидан ҳақиқий эмас деб ҳисобланади.

Ҳуқуқ эгаси оммавий равишда, яъни номуайян доирадаги шахсларга унга

тегишли бўлган фан, адабиёт ёки санъат асари ёхуд турдош ҳуқуқлар объектларини ҳуқуқ эгаси томонидан белгиланган шартларда ва у томонидан кўрсатилган муддатда ҳар қандай шахсларга текин фойдаланиш учун тақдим этиш тўғрисида баёнот бериши мумкин. Ушбу белгиланган муддат давомида ҳар қандай шахс ушбу асардан ёки турдош ҳуқуқлар объектидан ҳуқуқ эгаси белгилаган шартларда фойдаланишга ҳақли.

Бундай баёнот интеллектуал мулкни давлат рўйхатидан ўтказувчи ваколатли орган томонидан Интернет тармоғига жойлаштирилади.

Баёнотда унга тегишли асарни ёки турдош ҳуқуқ объектини аниқлаштиришга имкон берувчи маълумотлар мавжуд бўлиши лозим.

Ҳуқуқ эгасининг баёнотида муддат кўрсатилган бўлмаса, беш йил муддат белгиланган деб ҳисобланади.

Ҳуқуқ эгасининг баёнотида ҳудуд белгиланган бўлмаса, у Ўзбекистон Республикаси ҳудуди бўйича амал қилади.

Баёнот амал қилиш муддати давомида қайтариб олинishi, унда назарда тутилган фойдаланиш шартлари чекланиши мумкин эмас.

Ушбу модданинг қоидалари очик лицензияга нисбатан қўлланилмайди.

2.13. Ўзбекистон Республикаси “Гаров тўғрисида”ги Қонунининг 8-моддасига қуйидагича қўшимча киритиш таклиф этилади:

Мутлақ ҳуқуқлар гарови шартномаси бўйича гаровга олувчи томонидан ишлаб чиқарилаётган товар маҳсулотларининг сифати товар белгиси эгаси (гаровга қўювчи) маҳсулотининг сифати билан ўзаро мувофиқлигини ўрганиш рақобат соҳасидаги ваколатли орган томонидан амалга оширилади.

Агар гаровга олувчи томонидан ишлаб чиқарилаётган товарнинг сифати гаровга қўювчиники билан ўзаро мувофиқ бўлмаса, ваколатли орган гаровга қўювчининг манфаатларини кўзлаб, гаровга олувчини товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини маҳрум қилишни сўраб судга мурожаат қилишга ҳақли.

2.14. Ўзбекистон Республикаси “Рақобат тўғрисида”ги Қонунига 13²-модда “Обрўсизлантириш орқали рақобатни тақиқлашни чеклаш” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қоидаларни белгилаш таклиф қилинади:

Обрўсизлантириш орқали рақобатни чеклашга йўл қўйилмайди, яъни хўжалик юритувчи субъектга зарар етказиш ва (ёки) унинг ишчанлик обрўсига путур етказиши мумкин бўлган ёлғон, нотўғри ёки бузиб кўрсатилган маълумотларни тарқатиш, шу жумладан:

бошқа хўжалик юритувчи субъект – рақобатчи томонидан сотиш учун таклиф этилаётган товарларнинг сифати ва истеъмол хусусиятлари, бундай маҳсулотнинг мақсади, уни ишлаб чиқариш ёки қўллаш усуллари ва шартлари, бундай маҳсулотдан фойдаланишда кутилаётган натижалар, унинг маълум мақсадлар учун яроқлилиги;

бошқа хўжалик юритувчи субъектларга – рақобатчиларга сотиш учун таклиф этилаётган товарлар миқдори, бозорда бундай товарларнинг мавжудлиги, уни маълум шартлар асосида сотиб олиш имконияти, бундай товарларга нисбатан талабнинг ҳажми;

товарларни бошқа хўжалик юритувчи субъектларга – рақобатчиларга сотиш

учун таклиф қилинадиган шартлар, хусусан товарларнинг нархи.

2.15. Ўзбекистон Республикаси “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида”ги Қонунига 27¹-модда “Товар белгисини киберқароқчиликдан муҳофаза қилиш” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Домен номида товар белгисидан киберқароқчилик йўли билан эгалланган деб ҳисоблаш учун қуйидаги асослардан бири бўлиши лозим:

домен номи товар белгиси билан бир хил ёки ўхшашлиги сабаб истеъмолчини асл ҳуқуқ эгасини танлаб олишда чалкашликларга олиб келса;

домен номи ҳар қандай товарлар учун ҳуқуқий муҳофаза қилинган ҳаммага маълум товар белгиси билан бир хил ёки ўхшаш бўлса;

товар белгиси билан бир хил ёки ўхшаш домен номи очик-ойдин сотишга таклиф қилинган бўлса;

шахснинг бир хил товар белгиси ва домен номининг обрўсидан фойдаланиш мақсадида худди шу товар белгиси ва домен номи билан бир хил ёки ўхшаш домен номини рўйхатдан ўтказиш асосида устувор ҳуқуқ эгасининг истеъмолчиларини ўзига жалб қилиши ва унинг товарлари ва хизматлари ҳақида ёлғон ва ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатса;

товар белгиси билан бир хил ёки ўхшаш домен номининг рўйхатдан ўтказилиши оқибатида товар белгиси эгасига ушбу белгини домен номи сифатида рўйхатдан ўтказишга тўсқинлик қилса, киберқароқчининг ушбу ҳаракати руҳсатсиз эгалланган домен номига нисбатан қонуний манфаатларининг йўқлиги билан белгиланади.

2.16. Ўзбекистон Республикаси “Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунига 11¹-модда “Ретейлернинг мажбурияти” деб номланган модда киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Ретейлернинг виртуал майдондаги савдоларни олиб боришдаги мажбуриятлари қуйидагилардан иборат:

товарни тегишли савдо контентида жойлаштиришда унинг ишлаб чиқарувчиси, товар белгиси рўйхатдан ўтказилганлигини текшириш;

товар белгиси бошқаларнинг интеллектуал мулк ҳуқуқларини бузмаётганлигини аниқлаш;

истеъмолчи томонидан сотиб олинган товарнинг нуқсонли чиқиши ва уни ишлаб чиқарувчи ёки сотувчига қайтаришдаги кафолат;

соғлом рақобатлашиш шаротини яратиш;

бошқаларнинг товар белгиси билан тенг бўлмаган ҳолда солиштириш, уни камситадиган ҳолатларга имкон яратмаслик;

инсофсиз рақобатлашиш, бир товар белгисини бошқаси билан тенг бўлмаган ҳолда солиштираётган шахснинг тегишли ҳаракатларни амалга оширмаслик тўғрисида огоҳлантириш, агар ҳолат такрор содир этилса, ушбу сотувчини домен номи контентидан чиқариб юбориш.

2.17. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига 1040¹-модда “Интеллектуал мулк ҳуқуқини бузганлик учун ахборот воситачисининг жавобгарлиги” деб номланган моддани киритиш ва унда қуйидаги қондани белгилаш таклиф қилинади:

Ахборот-телекоммуникация тармоғида, хусусан Интернетда маълумотни тарқатувчи шахс, ахборот-телекоммуникация тармоғидан фойдаланган ҳолда маълумот ёки уни олиш учун керакли ҳужжатларни жойлаш имконини берувчи шахс, мазкур тармоқдаги маълумотларга киришни таъминловчи шахс – ахборот воситачиси – ахборот-телекоммуникация тармоғида интеллектуал мулк ҳуқуқлари бузилганлиги учун ушбу кодексда белгиланган умумий асосларга кўра айби мавжуд бўлса, мазкур модданинг иккинчи қисми иккинчи ва учинчи бандларида кўрсатилган ҳолатларни эътиборга олган ҳолда жавобгар бўлади.

Ахборот-телекоммуникация тармоғида маълумотни етказувчи ахборот воситачиси ушбу етказиш натижасида пайдо бўлган интеллектуал мулк ҳуқуқларининг бузилганлиги учун қуйидаги шартларга риоя қилган бўлса жавобгар бўлмайди:

у мазкур кўрсатувнинг ташаббускори бўлмаса ва кўрсатилган маълумот олувчисини белгиламаса;

маълумотни узайтиришнинг техник-технологик жараёнини таъминлаш учун киритилган ўзгартиришларни истисно қилган ҳолатда, у савдо хизматини кўрсатишда тегишли маълумотларни ўзгартирмаса;

интеллектуал фаолиятнинг тегишли натижасини ёки шахсийлаштириш воситасини ўз ичига олган маълумотни ўтказишдан манфаатдор бўлган шахс томонидан ушбу интеллектуал фаолиятнинг тегишли натижасини ёки шахсийлаштириш воситасидан фойдаланиш қонунга зид эканлигини билмаган ва билиши лозим бўлмаган бўлса.

Ахборот-телекоммуникация тармоғида маълумот жойлаштириш имконини берувчи ахборот воситачиси учинчи шахс томонидан ёки унинг топшириғига кўра ахборот-телекоммуникация тармоғида маълумот жойлаштирилиши натижасида вужудга келган интеллектуал мулк ҳуқуқларининг бузилганлиги учун ахборот воситачиси қуйидаги шартларга риоя қилган бўлса жавобгар бўлмайди:

у шундай маълумотларни ўз ичига олган интеллектуал фаолиятнинг муайян натижаси ва шахсийлаштириш воситасидан фойдаланиш қонунга зид эканлигини билмаган ва билиши лозим бўлмаган бўлса;

агар у ҳуқуқ эгасидан шундай маълумот жойланган сайт саҳифаси ва (ёки) Интернет тармоғи манзили кўрсатилган ҳолда интеллектуал мулк ҳуқуқларининг бузилганлиги тўғрисида маълумот келиб тушган бўлса ва у шунга мувофиқ тегишли ҳуқуқбузарликни тўхтатиш учун зарур ва тегишли чораларни кўрган бўлса.

Зарур ва тегишли чоралар ҳамда уларни амалга ошириш тартиби қонун билан белгиланиши мумкин.

Ушбу модда қоидалари ахборот ва телекоммуникация тармоғидан фойдаланган ҳолда уни олиш учун зарур бўлган маълумот ва тегишли ҳужжатларга киришни таъминловчи шахсларга нисбатан қўлланилади.

**SCIENTIFIC COUNCIL No DSc.07/30.12. 2019.Yu.22.01
FOR AWARDING SCIENTIFIC DEGREES
AT TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW**

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

BABAKULOV ZAFAR KURBONNAZAROVICH

**PROSPECTS OF IMPROVING THE CIVIL-LEGAL STATUS OF
TRADEMARKS**

**12.00.03. – Civil law. Business law. Family law.
International private law**

Doctoral (DSc) dissertation abstracton legal sciences

Tashkent – 2022

The theme of the doctoral dissertation (Doctor of Science) was registered at the Supreme Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan under number B2020.4.DSc/Yu141

The dissertation has been prepared at Tashkent State University of Law.

The abstract of the dissertation is published in three languages (Uzbek, English, Russian (resume)) on the website of the Scientific Council (<https://tsul.uz/uz/fan/avtoreferatlar>) and of “ZiyoNet” Information and educational portal (www.ziyo.net).

Scientific supervisor:

Okyulov Omanbay

Honored Lawyer of Uzbekistan, Doctor of Science in Law (DSc), Professor

Official opponents:

Ruzinazarov Shukhrat Nuraliyevich

Doctor of Science in Law (DSc), Professor

Kamalov Oybek Akhmatovich

Doctor of Science in Law (DSc), Professor

Rayimova Nargiza Doroyevna

Doctor of Science in Law (DSc), Associate Professor

Leading organization:

University of World Economy and Diplomacy

The defense of the dissertation will take place on November “26” 2022 at 10⁰⁰ am at the meeting of the Scientific Council DSc.07/30.12.2019.Yu.22.01 at Tashkent State University of Law (Address: 100047, Tashkent city, Sayilgokh Street 35. Phone: (99871) 233-66-36; Fax: (99871) 233-37-48; e-mail: info@tsul.uz).

The doctoral dissertation can be reviewed at the Information Resource Center of the Tashkent State University of Law (registered under No. 1072). (Address: 100047, Tashkent city, Sayilgokh Street 35. Phone: (99871) 233-66-36; e-mail: info@tsul.uz).

The abstract of the dissertation was submitted on November 11, 2022.

(Registry protocol No.14 on November 11, 2022).

I.R. Rustambekov

Chairman of the Scientific Council for awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Professor

D.Yu. Khabibullaev

Secretary of the Scientific Council for awarding scientific degrees, Candidate of Science in Law, Professor

S.S. Gulyamov

Chairman of the Scientific Seminar under the Scientific Council for awarding scientific degrees, Doctor of Science in Law, Professor

INTRODUCTION (abstract of the DSc thesis)

The actuality and relevance of the dissertation topic. The need for improving the legal status of trademarks in the world is gaining urgent importance in the process of integration of goods production. Dishonest actions such as trade in counterfeit goods, and misappropriation of well-known trademarks are among the biggest economic and social risks that devalue the trademark, lower its reputation, and damage the international image of the state. According to the calculations of the Organization for Economic Co-operation and Development on the data on goods seized by customs authorities, in 2020, the international trade of counterfeit goods in the world amounted to about \$509 billion. This means 3.3%¹ of the volume of international trade. China, Hong Kong, Türkiye, and Singapore account for a large part of the production of counterfeit goods². In particular, when studying more than 4 million websites and online stores in China, in October – December 2020, it was found that counterfeit goods were sold in 23,100 of them³. As of 2020, international annual trade losses from counterfeiting in the apparel sector alone amounted to 26.3 billion euros, and 4.7 billion euros in cosmetics and personal care products⁴. In 2019, virtual counterfeit sales caused a loss of \$29.2 billion to the U.S. economy alone⁵.

Because global trademark laws and practices are not of the same nature, specific cross-border trademark issues are regulated differently in different countries. This creates the need for harmonizing international trademark legislation. In particular, it is important to harmonize the criteria for recognizing a trademark as well-known to such issues, develop universal procedures for trademark registration, regulate trademark circulation in parallel import, improve the civil and administrative procedure for the protection of the licensee's rights, develop clear mechanisms and criteria for regulating the circulation of the same and similar trademarks, determine the procedure for parallel use of the trademark in the domain name, company name, service marks, implement the right to the trademark in the digitization of the economy and not discriminate the priority right in unfair comparison, develop a trademark protection measures in virtual sales (marketplace), establish separate appropriate liability for unauthorized use of trademarks.

The foundation of the reforms implemented in the sphere of trademarks in our country is the establishment of healthy competition, putting an end to the sale of counterfeit products, and measures to ensure the legal protection of intellectual property objects using the positive achievements of international legislation. We can say that in recent years, based on the legal documents adopted in the sphere of intellectual property rights, the mechanism of the implementation of rights concerning the trademark has been improved. The provisions of national legislation in the sphere of trademarks are being harmonized with the Paris Convention, the TRIPS Agreement, and the Singapore Free

¹ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) and European Union Intellectual Property Office (EUIPO) (2019), Trends in Trade in Counterfeit and Pirated Goods, available at: <https://doi.org/10.1787/g2g9f533-en>.

² www.oecd-ilibrary.org/docserver/g2g9f533-n.pdf?expires=1644816653&id=id&accname=guest&checksum=0DEF081DE55132AC5B985E83805289C4

³ www.wipo.int/edocs/mdocs/enforcement/en/wipo_ace_od_1/wipo_ace_od_1_2.pdf

⁴ www.statista.com/statistics/1117921/sales-losses-due-to-fake-good-by-industry-worldwide/#statisticContainer

⁵ U.S. Chamber of Commerce, Impacts of Digital Piracy on the U.S. Economy (June 2019). <https://www.theglobalipcenter.com/wp-content/uploads/2019/06/Digital-Video-Piracy.pdf>

Trade Agreement. In particular, the status of the owner of the trademark, and the legal basis of the principle of “appropriation without purpose” of the trademark were revised and adapted to international requirements. Consistent measures are being taken to improve the mechanisms of introducing innovations into the sectors of the country’s economy, to ensure its competitiveness, to create conditions aimed at the development of active entrepreneurship and innovative activities, and to ensure reliable legal protection of intellectual property⁶. However, the non-compliance of intellectual property legislation, particularly in the sphere of trademarks, with international legal standards is an obstacle to ensuring investment attractiveness in the country and healthy competition in the commodity market. This leads to the postponement of the process of Uzbekistan’s accession to the World Trade Organization. These cases are evidence of the relevance of research in this sphere.

The research of this dissertation serves to a certain extent in the implementation of the priority tasks defined in the Civil Code of the Republic of Uzbekistan (1996), laws “On trademarks, service marks and names of place of origin of goods” (2001), “On competition” (2012), “Company names” (2006), Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On the Action Strategy for further development of the Republic of Uzbekistan” (2017), resolutions “On measures to improve state management in the sphere of intellectual property” (2019), “On measures to improve the system of protection of intellectual property objects” (2021), “On additional measures for further development of the intellectual property sector” (2022) as well as in other legal documents related to the topic.

The relevance of the research to the priority areas of development of science and technologies in the country. The research was carried out within the priority direction of republican science and technology development I. “Formation of an innovative system of ideas and implementation of the plan in the social, legal, economic, cultural, spiritual and educational development of an information society and a democratic state”.

Review of the foreign studies on the topic of the dissertation.⁷ Scientific studies on the legal regulation of trademarks were conducted in the world’s leading scientific centers and universities, including the International Intellectual Property Institute (Japan), Intellectual Property Institute of Canada, Swiss Federal Institute of Intellectual Property, Chulalongkorn University Intellectual Property Institute (Thailand), Munich Intellectual Property Law Center, Max Planck Institute for Innovation and Competition (Germany), Intellectual Property Institute at the University of Richmond School of Law (United States), Oxford Intellectual Property Research Centre (United Kingdom), University of Windsor (Canada), Humboldt-Universität zu Berlin (Germany), University of Oslo

⁶ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 февралдаги “Интеллектуал мулк соҳасида давлат бошқарувини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4168-сон қарори // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 08.02.2019 й., 07/19/4168/2594-сон

⁷ Диссертациянинг мавзуси бўйича хорижий илмий тадқиқотлар шарҳи: iipi.org, ipic.ca, www.ige.ch, www.chula.ac.th, www.ip.mpg.de, www.miplc.de, www.law.ox.ac.uk, www.uwindsor.ca, llm-guide.com, www.hu-berlin.de, www.uio.no, www.su.se, u-szeged.hu, illinois.edu, law.unh.edu, www.stanford.edu, www.u-tokyo.ac.jp, en.nagoya-u.ac.jp, www.anu.edu.au, law.uark.edu, www.ntu.ac.uk, law.tamu.edu, case.edu, mckinneylaw.iu.edu, www.uj.ac.za, www.sussex.ac.uk, www.kuleuven.be, www.uni-goettingen.de, www.nus.edu.sg, www.ili.ac.in, www.ankara.edu.tr, study.ecupl.edu.cn, www.ateneo.edu, international.ui.ac.id, www.uwe.ac.uk

(Norway), Stockholm University (Sweden), University of Szeged (Hungary), Stanford University (United States), University of Tokyo (Japan), Nagoya University (Japan), Australian National University, Case Western Reserve University (United States), University of Johannesburg (United States), University of Sussex (United Kingdom), KU Leuven (Belgium), Faculty of Law – University of Göttingen (Germany), National University of Singapore (NUS) – Faculty of Law (Singapore), Indian Law Institute (ILI), Ankara University (Türkiye), East China University of Political Science and Law (ECUPL), Ateneo de Manila University Law School (Philippines), University of Indonesia, City University of Hong Kong (Hong Kong).

In the world, certain scientific results have been achieved regarding issues such as registration of the right to use a trademark and its application in production, protection of the right to a trademark, production of counterfeit products and their introduction into trade, presentation of the right to use a trademark to third parties. In particular, systematization of trademark legislation, protection of trademarks from unfair competition (Munich Intellectual Property Law Center (Germany), trademark protection in the age of digitization (Oxford Intellectual Property Research Centre (United Kingdom), trademark protection in international trade (Stockholm University (Sweden), issues of unfair competition with respect to trademarks (University of Windsor (Canada), transfer the right to use the trademark to a third party (Yale University (United States), improvement of the system of protection of rights and use of the trademark on the Internet (Stanford University (United States), licensing for domestic and international use of the trademark (Harvard University (United States), issues of using the trademark during the pandemic (Covid-19) (circumstances excluding use) (Maastrich University (the Netherlands), EU Doctrine in the protection of a well-known trademark (Hamburg University (Germany), non-traditional trademark registration and conflicts of interest (Kyushu University (Japan), using a trademark in a domain name: mutual conflict and conflict issues (University of Hong Kong (China), civil-legal status of a trademark in bankruptcy (Waseda University (Japan), use of the trademark in relation to other objects of intellectual property and copyright in the trademark (Lomonosov Moscow State University (Russian Federation).

In the world, research is being carried out in the following directions, among others, on the regulation and protection of trademarks: issues of the legal status of the trademark in the digital economy and its interaction with other means of personalization; application of the rules of international agreements and conventions in ensuring the international protection of a well-known trademark (in particular, unification of trademark legislation of the countries of the world), issues of the terms and conditions of use of the trademark on the Internet (protecting trademarks from cyber piracy); pledge of trademark rights; creation of a unified system on the rules of mutual identity or similarity of trademarks are among them.

The extent of the study of the research topic. Some issues of the civil-legal status of a trademark are discussed by scientists and researchers of our country – H.A. Rakhmonqulov, I.B. Zokirov, O. Okyulov, N.F. Imomov, I.I. Nasriyev, I.R. Rustambekov, D.A. Ogay, B.U. Akhmadjonov, S.M. Safoyeva, Z.S. Akramkhodjayeva,

and others' scientific works⁸.

The civil-legal status of the trademark in the CIS countries was also studied by authors such as D.V. Mazayev, A.D. Kudakov, A.G. Poltavchenko, M.N. Pankova, S.A. Lyaptsev, V.S. Nikulina, A.K. Shulga, R.A. Khasanova, R.O. Konenko, K.K. Ramazanova, N.Y. Sergeyeva, O.V. Tereshchenko, S.V. Butenko, T.A. Vakhnina (Russia)⁹, as well as R.J. Abuova, N.B. Abdreyeva, K.Y. Beysemin, V.V. Zinchenko, E.U. Ikhsanova, T.Y. Kaudirov (Kazakhstan), I.A. Petrov, Y.O. Iolkin, O.V. Pikhurets, L.J. Romanadze, O.P. Svitlichniy, T.O. Zagorna (Ukraine), T.V. Mayevskaya, (Belarus) R.V. Mirbabayeva, G.I. Takhirov, N.A. Tabarov, Kh.J. Musayev, T. Makhmudkhanov (Tajikistan).

In other foreign countries, Barton Beebe, David Hal Bernstein (United States, New York University), Robert C. Bird, Joel H. Steckel, Rebecca Tushnet, Richard M. Andrede, Graeme B. Dinwoodie, A. Nicholas Falkides (United States, University of Pennsylvania), Mark P. McKenna (United States, University of California, Berkeley), Dirk Visser (the Netherlands, Leiden University), Phan Ngoc Tam (Sweden, Lund University), Ozgur Arican, Dima Basma (United Kingdom, University of Manchester) conducted scientific research on the legal status of the trademark.

In the scientific works of the above-mentioned national authors, the rights to the trademark were analyzed on general grounds by civil legislation. Accordingly, a comprehensive study of the regulation of civil-legal relations concerning the trademark is relevant.

Relation of the dissertation topic to the scientific-research work plans of higher education institution where research is undertaken. The research work was carried out within the framework of the innovative grant IL-422105579 “Development of multimedia products on the system of judicial protection of the rights of intellectual property owners and training of judges in the sphere of intellectual property” carried out at the Higher School of Judges under the Supreme Council of Judges.

The purpose of the research. Comprehensive improvement of the legal foundations of the civil-legal status of trademarks, analysis of the scientific and theoretical issues of trademarks based on the practice of law enforcement, justification, to analyze and propose mechanisms for the unification and application of the provisions of relevant international documents into national legislation.

Research tasks:

scientific-theoretical and practical study of absolute rights, analyzing its doctrinal aspects;

making suggestions on improving and developing procedures for registration of trademark rights;

analysis of the scientific and practical aspects of state recognition and protection of the trademark;

making proposals to the legislation on the improvement of the civil-legal provisions on trademark rights and their implementation;

clarification of the civil-legal regime of the trademark;

⁸ You can get acquainted with the scientific works of these authors in the dissertation.

⁹ You can get acquainted with the scientific works of these authors in the dissertation.

analysis of issues of trademark correlation with other objects of intellectual property and development of scientifically based conclusions;

stakeholder requests for trademark revocation, study them under U.S. law, and develop legislative proposals;

use of the trademark in license, pledge agreements and make suggestions on improving the civil-legal procedures for the disposal of the right to the trademark;

analysis of the unfair competition and its legal consequences in trademark relations and making proposals;

studying the scientific and practical aspects of trademark protection in the digitization of the economy and developing reasonable conclusions and proposals.

The object of the research consists of a system of relations for the comprehensive improvement of the civil-legal status of trademarks.

The subject of the research consists of normative legal documents regulating trademark rights within the framework of civil-legal relations, the practice of law enforcement, legislation of foreign countries and international documents, conceptual teachings in jurisprudence, scientific-theoretical views, and legal categories.

Research methods. Methods such as historical, systematic-structural, comparative legal, logical, induction and deduction, specific sociological, complex research of scientific sources, and statistical data analysis were used during the research.

The scientific novelty of the research consists of the following:

the possibility of canceling the registration of the right to a trademark at the request of an interested person in the absence of the owner of the right in the territory of the Republic of Uzbekistan over the past three years is justified;

the proposal to apply the limitation period only when considering the case in the court of the first instance at the request of the parties before the decision on the case is justified. At the same time, in the case of applying to the court with a statement on the application of the limitation period during the consideration of the case by the court of appeal, cassation or in the order of repeated cassation, this statement is subject to discussion in the reasoning part of the decision, however, it is refused satisfaction. An exception to this rule is the cases of cancellation of the court decision and the adoption of a new decision on the case due to the consideration of the case in the absence of one of the parties, who were not duly notified of the time and place of the consideration of the case;

the proposal substantiated that it is possible to apply to the court with a statement recognizing a valid reason for missing the limitation period and restoring this period only to the court of the first instance, which, having considered the application during the trial, makes a decision in which it satisfies or refuses to satisfy such an application. The filing of such an application during the consideration of the case by the court of appeal, cassation, or in the order of repeated cassation cannot serve as a basis for restoring the limitation period and restoring violated rights;

only the parties to this transaction have the right to file a claim with the court for the recognition of a voidable transaction as invalid. In this regard, the proposal is substantiated for the courts to issue decisions to refuse to satisfy the claims, if persons who, under the requirements of the Civil Code, do not have such a right to court with a similar

statement.

the exclusive right to a trademark is valid for the goods specified in the certificate. In this regard, it is proposed to introduce the procedure for posting information on the registration of the right to a trademark on the Agency's website after making the corresponding entry in the state register;

the proposal to establish the procedure for imposing a fine and its amount for the illegal use of a trademark and copying its elements on other similar goods, as well as the procedure for coordinating inspections of the activities of business entities with the Commissioner under the President of the Republic of Uzbekistan for the protection of the rights and legitimate interests of business entities is justified.

Practical results of the research. Simplification of the trademark registration system, criteria for their legal protection, and protection conditions were developed;

simplified procedures for trademark registration and accountability of the right holder for the use of the trademark were developed;

the interaction of the trademark with some objects of intellectual property and means of personalization and the procedure for their circulation was developed;

the civil-legal basis of the implementation of the right to the trademark was studied and proposals for improvement were developed;

a mechanism for regulating trade in counterfeit goods was developed. The conditions and procedure for using the experience of Dubai and India in combating it were determined;

the rules for trade using trademarks were developed in the marketplace;

issues of trademark protection from the unfair competition were studied and proposals for introducing amendments and additions to relevant legal documents were developed;

the clear limit and scope of civil-legal liability for illegal use of trademarks were determined.

Reliability of research results. The results of the research are based on international and national legal norms, the experience of developed countries, the practice of applying the law, the fact that the social survey is based on a questionnaire survey, the results of statistical data analysis are summarized and formalized with relevant documents. Conclusions, proposals and recommendations were approved, and their results were published in leading national and foreign publications. The obtained results are approved by the competent structures and put into practice.

The scientific and practical significance of the research results. The scientific and practical significance of the research results, scientific and theoretical conclusions, suggestions for future scientific activities, law creation, law enforcement practice, interpretation of relevant provisions of civil legislation, improvement of national legislation and civil law, business law, intellectual property law, international private law, serves to enrich the scientific-theoretical sciences of administrative law and international law. Research results can be used in conducting new scientific research. The practical significance of the research results serves the activity of law-making, in particular, the process of preparation of regulatory legal documents and the process of introducing changes and additions to them, improving the practice of applying the law, and teaching

subjects in private and public law in higher legal education institutions.

Implementation of the research results. According to the results of a scientific study of the possession and use of a trademark in civil law relations, the organizational and legal aspects of regulating and protecting the right to a trademark, as well as solving emerging problems:

the rule on the cancellation of the registration of the right to a trademark if a trademark is not used on the territory of the Republic of Uzbekistan without a good reason continuously over the past three years, its registration can be canceled based on the court decision at the request of any interested person, and is reflected in the first part of Article 1104 of the Civil Code (part one of Article 1104 as amended by the Law of the Republic of Uzbekistan of October 5, 2020, No. LRU-640 – National Legislation Database, 05.10.2020, No. 03/20/640/1348), as well as Article 25 of the Law of August 30, 2001 “On trademarks, service marks and names of place of origin of goods” (amended by the Law of the Republic of Uzbekistan No. LRU-640 of October 5, 2020 – National database of legal documents, 05.10.2020, No. 03/20/640/1348) (Reference No. 10 of the Senate of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan of October 15, 2021). This proposal served to improve the procedural bases for the submission of claims for the invalidation of disputed agreements related to the trademark and other relations only by the persons involved in the case.

the proposal to apply limitation periods by economic courts when considering cases related to property and non-property disputes was reflected in paragraph 9 of the resolution of the Plenum of the Supreme Economic Court of the Republic of Uzbekistan “On some issues of application by economic courts of the norms of civil law on limitation period” of June 19, 2015 No. 282 (as amended by the resolution of the Plenum of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan of April 20, 2021 No. 18), (Reference of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan of December 12, 2021 No. 11-82-21). This proposal served to clearly define the procedural term of submitting a claim to the courts regarding trademarks and other proprietary disputes.

the proposal regarding the recognition of valid reasons for missing the limitation period and the restoration of this period was reflected in paragraph 16.1 of the resolution of the Plenum of the Supreme Economic Court of the Republic of Uzbekistan “On some issues of the application by economic courts of the norms of civil legislation on limitation period” of June 19, 2015 No. 282 (as amended by the resolution of the Plenum of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan of April 20, 2021 No. 18), (Reference of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan of December 12, 2021 No. 11-82-21). This proposal served to implement the procedural procedure of finding property and non-property disputes to be justified only by the courts of first instance.

proposals regarding the resolution by the courts of cases related to the recognition of a transaction as invalid, as well as the application by the courts of the consequences of recognizing a transaction as invalid, were reflected in paragraphs 7 and 26 of the resolution of the Plenum of the Supreme Economic Court of the Republic of Uzbekistan “On some issues of application by economic courts of the norms of civil law on the invalidity of transactions” of 19 May 2018 No. 17 (Reference of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan of December 12, 2021 No. 11-82-21). This proposal served to improve the

procedural basis for the submission of claims for invalidity of disputed transactions related to trademarks and other relations.

the proposal on the validity of the exclusive right to a trademark from the date specified in the certificate of state registration, as well as the publication of information on state registration of rights to a trademark, are reflected in the second part of Article 26 of the Law of the Republic of Uzbekistan “On trademarks, service marks and names of place of origin of goods” No. 267-II of August 30, 2001, (as amended by the Law of the Republic of Uzbekistan of August 20, 2021, No. LRU-709 – National Legislation Database, August 21, 2021, No. 03/21/709/0808), (Reference of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan of June 16, 2022 No. 12-19-8). This proposal served to ensure that trademarks belong to specific types of goods and awareness of it by everyone.

the proposal to establish a procedure for imposing a fine and its amount for the illegal use of a trademark and copying its elements on other similar goods, as well as the procedure for coordinating inspections of the activities of business entities with the Commissioner under the President of the Republic of Uzbekistan for the protection of the rights and legitimate interests of business entities was reflected in Article 37¹ of the Law of the Republic of Uzbekistan “On trademarks, service marks and names of place of origin of goods” of August 30, 2001, No. 267-II (as amended by the Law of the Republic of Uzbekistan of February 2, 2022, No. LRU-749 – National Database of Legislation, 03.02.2022, No. 03/22/749/0101 – entered into force on May 4, 2022), (Reference of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan of June 16, 2022 No. 12-19-8). This proposal is served to determine the exact amount of liability for the illegal use of trademarks.

Approbation of the research results. The results of this research were discussed at 4 scientific conferences, including 2 international and 2 republican scientific-practical conferences.

Publication of the research results. 30 scientific works, including 2 monographs, 20 articles (8 in foreign publications) were published on the topic of the dissertation.

The structure and volume of the dissertation. The doctoral dissertation consists of an introduction, 4 sections divided into 15 paragraphs, a conclusion, a list of references and annexes. The dissertation consists of 257 pages.

THE MAIN CONTENT OF THE DISSERTATION

The introductory part of the dissertation substantiates the relevance and necessity of the research topic, describes the purpose, objectives, object and subject of the research, as well as the level of study of the problem, indicating the relevance to the priorities of the development of science and technology of the country, the relevance of the topic to the plan of research work of the higher education institution where the dissertation is undertaken, methods, scientific novelty and practical results, reliability, the scientific and practical significance of the research results are revealed. It also provides information on the implementation of research results in practice, approbation, structure and volume of published works and dissertations.

The first chapter of the dissertation entitled “**Scientific-theoretical description of the legal status of the trademark**” contains a scientific-practical analysis of the civil-

legal status of the trademark and the doctrine of absolute rights concerning it; conditions of the legal protection of a trademark – as a necessary sign of legal status; scientific-practical analysis of the procedure for state recognition of a trademark: national and foreign experience has been researched.

Based on the goals and tasks of the means of personalization equated to the results of intellectual activity, the rights to the trademark are implemented and protected as a separate form of civil-legal relationship. The priority status of trademark registration prohibits third parties from using and registering other signs identical or confusingly similar to this trademark. This priority is the relative priority of the trademark, while the absolute legal priority applies to well-known trademarks. Here we are talking only about national priorities. The issue of recognition of priority at the international level has been neglected. The rule aimed at prohibiting cases of appropriation of trademarks belonging to international jurisdiction directly by other persons in the national procedure is not reflected in the current legislation. For this reason, Uzbekistan is among the countries with a high level of rebranding. This indicates that there are gaps in the current legislation and law enforcement practices, and at the same time it harms the country's position in the international ranking. The negative aspects of this are, firstly, limited opportunities for foreign investors to invest in Uzbekistan and register their brand, and secondly, the volume of counterfeit products on the market is increasing, leading to consumer confusion. Analyzing these issues, the researcher suggests the necessity of unconditionally ensuring the national priority of international brands, establishing international brand priority (priority of Article 6bis of the Paris Convention) against each registered trademark.

There are several doctrines of absolute rights in the world. Territorial, restrictive, contractual, utilitarian, proprietary, and monopoly doctrines are among them. Each doctrine is based on its own rules. It should be noted that some doctrines are losing their importance in the digital economy (utilitarian, proprietary, monopoly, restrictive), while others are developing in accordance with the needs of the times. An example of this is the Cyber Defense Doctrine. This doctrine has been evaluated as an act against unfair competition and consumer interests in Europe, the United States, Germany, France, and Japan, and a special legal mechanism has been created to regulate it. In Uzbekistan, even though there are practical facts (court disputes) regarding the existence of this doctrine, the theoretical and legal foundations have not yet been determined. There is a controversial practice in the courts regarding cybersquatting, but there is no clear regulatory guidance on how to address it. This is the reason why the courts do not go in the same direction in giving a legal assessment of this category of disputes, and as a result, decisions that contradict each other are made. According to the researcher, this doctrine suggests working in the direction of protection of the consumer from counterfeit goods, and protection of trademarks in domain names. The author considers the Cyber Defense Doctrine as a Doctrine of Quasi-Mutual Assent and notes that it depends on the general provisions of the Contract Doctrine. The Contract Doctrine is one of the priority theories in the trademark legislation of the United States, South Korea, France, and the European Union. In particular, the Contract Doctrine has priority in U.S. trademark law and practice. In Uzbekistan, although the legal basis of the doctrine exists, the mechanism of its implementation has not been established properly. In some cases, the content of the

contract doctrine has remained in the legislation and has become equal to the content of the monopoly doctrine. This includes, in particular, registration of trademarks, determination of the priority of the trademark, monopolization of the rights of the trademark owner concerning it, the time of recognition of well-known trademarks, and the fact that the circumstances in the introduction of the protection system are not based on specific criteria (oriented to a subjective goal). According to the researcher, the problem cannot be solved by changing one or two laws. For this, it is necessary to develop comprehensive legislation defining the special legal status of personalization tools. In this complex document, the solution to issues such as registration of personalization tools, regulation of their use in commercial relations, rights of third parties concerning them, and special protection measures should be indicated. At this point, the researcher notes the need for adopting the Intellectual Property Code and establishing general and special provisions related to personalization tools.

The legal protection of a trademark is determined primarily by its compliance with the requirements for such protection. Practice shows that one of the main issues, not only in national, but also in other foreign countries, that indicate the distinctiveness of a trademark from other signs, is that the time when the declared sign should have distinctiveness is not regulated by law. According to the rule, the issue of determining the priority of the trademark is defined by the local documents of the authorized body. This creates uncertainties in the consideration of the evidence. Because, in the current legislation, the use of the mark in the production of goods can be carried out even without registration. The fact that the sign is not registered as a trademark and does not have legal protection creates a situation of use by two or more persons concerning one product. These issues were thoroughly analyzed in the study. According to the dissertation, the issue of legal precedence is who is the first to use the mark, and if the second person has registered it in his name using the reputation of this trademark, then the actions of this second person should be considered dishonest and the rights of the second person to the trademark should be canceled at the request of the first person. This requirement should be applied, even if the right to other signs (company name, domain name) arose before the trademark. When examining the requirements for legal protection of a trademark, the exact limits of the criteria such as “absolute”, “relative”, and “misleading” were not determined. The researcher notes that such confusion may lead to the subjective approach of the competent authority to the trademark. At the same time, this situation creates the basis for the origin of corruption. Because any situation with a subjective approach can serve someone’s material or other personal interests. These issues were thoroughly studied by the dissertation author and suggestions for improving the legislation were developed.

In the world, national and regional trademark registration systems were developed based on the analysis of international trademark legislation. The researcher proposes to divide these registration systems into three models: “oppositional”, “massive” and “mixed”. In particular, in the public model registration system, the competent authority checks the relative grounds for a refusal to register the mark. In this model, objections by third parties are not provided as a mandatory stage of trademark registration. Such model countries include Uzbekistan, Russia, Kazakhstan, Ukraine, and Belarus. When registering in the oppositional system, if there are no objections from third parties to the

registration of the mark, the trademark will be registered in a short time. The European Union countries can be cited as an example of this model. There is also a mixed system for trademark registration, which includes the United States and China. The researcher examines the advantages of these models and recognizes the feasibility of using a mixed model, that is, the experience of the United States, along with the public model for trademark registration in Uzbekistan. The researcher draws from two experiences of U.S. trademark legislation, the first is the introduction of the Main and Additional Registry system for trademark registration, and the second is the obligation of the right holder to use his trademark (*the mark is in use in commerce*) (Lanham Trademark Act §1 (15 U.S.C. §1051) (Article 3-S) and suggests that it is necessary to determine its accountability to the competent body. According to the researcher, the concept of “the mark is in use in commerce” limits the rights of the owner of the exclusive rights to the trademark as “junk items”. Secondly, if the owner of the right does not use his trademark, the right to it is canceled and the interested person has the right to use it legitimately.

The second chapter of the dissertation entitled “**Problems of determining the civil-legal status of a trademark as an object of intellectual property**” examines the issues of the civil-legal regime of a trademark; issues of the civil-legal status of a trademark in cross-border trade; the interaction of the trademark with certain objects of intellectual property and the conditions and procedure for exercising rights concerning it; issues of premature termination of rights to a trademark.

The absolute legal regime is a legal situation that determines the civil and organizational-legal procedures of ownership, use, and disposal of the right holder concerning the trademark. These issues were analyzed in detail in the dissertation. According to research, the requirements of the trademark regime in the legislation of Uzbekistan are not the requirements of the international regime. In particular, even though Uzbekistan is a member of the Paris Convention, the requirements of Article 6bis are not directly defined in the national legislation. This allows third parties to register world-famous brands in Uzbekistan in the form of trademarks, company names, service marks, and domain names. This, in turn, creates two legal consequences, firstly, the owner of the brand has a dominant position in the market compared to his competitors, and secondly, the brand is intended to be sold to its owner or his competitors or other persons. According to the researcher, to ensure the regime of well-known trademarks, it is necessary to define the rules related to the recognition of internationally recognized brands in Uzbekistan without excessive organizational and legal requirements and the restriction of their registration in the name of another person in Uzbekistan. If the brand submitted for legal protection was previously registered in the name of another person, it should be canceled. According to the author, if such cancellation is valid if the national priority (proprietary trademark) is identical to the goods under the trademark used by its real owner and if it is considered to have a priority position among other goods of this type by using its reputation in the market, and if it is proven in practice, the rights of this third party concerning the trademark shall be invalidated at the request of the owner of the trademark or other interested party. In addition, the system of civil-legal agreements, which ensures that the trademark is in civil circulation, has not improved to an acceptable level. In particular, the state of application of these and other civil-legal relations, such as joint use

of a trademark, pledge of exclusive rights, alienation of exclusive rights, license agreement, and inclusion of the right to a trademark as a share, causes various legal issues. This is an indication that the regime of national trademarks is not compatible with the requirements of the international regime.

The author emphasizes that *cross-border commercial circulation of trademark rights is understood as a complex commercial relationship with a foreign element arising in connection with the emergence and implementation of legal protection, as well as the cross-border transfer of rights*. The non-recognition of certain types of signs as legally protected by national legislation leads to difficulties both in terms of unifying the procedure for legal examination of signs submitted for registration in different countries, and in choosing the applicable legislation in cross-border trademark disputes. In addition, such differences significantly complicate the participation of trademarks in cross-border commercial transactions. According to the researcher, to prevent such negative consequences at the international level, it is necessary to unify the approaches to the classification of the trademark and the goods designated by it. Also, the author defines the legal status of the cross-border transfer of the trademark as follows: *that is, the cross-border transfer of the right to the trademark is a group of derivative methods of the emergence of the right to the trademark, i.e., the original or subsequent owner of the trademark is a special way of transferring the rights to the trademark operating within the same national legal order to persons whose trademark is fully or partially operating within the framework of another national legal order*. According to the author, the issue that may arise as a result of the cross-border transfer of the right to the trademark is the conflict of rights between the cedant and the assignee during the periods when legal protection is suspended due to the non-use of the trademark. The author proposes to solve this problem in two ways. The first is to adopt the substantive and legal norms of unified international agreements related to the calculation of the right from the time of transfer to prevent the expiration of the term for the new right holder (assignee); or to establish conditions that prevent the sole use of the trademark; the second is to establish a conflict of law principle in national law and international treaties regarding the application of the law of the ceding country to determine the exact time of expiry. The author divides the agreement on the cross-border transfer of the right to the trademark into two parts, that is, an agreement on the cross-border transfer of the right to a trademark and the second is a cross-border license agreement aimed at the use of the trademark. The regulation of cross-border agreements on the transfer of the right to a trademark is based on the statute of obligations – that is, the application of the law chosen by the parties (*lex voluntatis*); and in the absence of such a choice, the law of the country of the holder of the right as the party to which performance is decisive of the content of the contract (*lex venditoris*); or otherwise may be determined according to the personal law of the legal entity (*lex societatis*).

According to the current legislation, in the process of registration of a trademark, the identity and similarity with the name of the company and the domain name are not investigated. As a result, one person owns the trademark, another person owns the company name, and another person owns the domain name. This creates a conflict of rights between the owners of these personalization tools. According to the dissertation, if

there is a conflict between a trademark, a company name, or a domain name, that is, a conflict of interests, priority should be given to the trademark. The author bases his opinion on this situation as follows, the company name, and domain name belongs to the jurisdiction of one country and it is not legally protected in other countries. A trademark is an object of legal protection in two or more countries at the same time. At the same time, the license for the use of the trademark, and the disposal of the right to it is carried out in the cross-border framework. A company name and a domain name do not have this feature. For this reason, the courts should give priority to the trademark when considering cases of this category, according to the request of the foreign investor. Although the domain name, the right to the company name came before the trademark. However, the courts should pay special attention to one aspect, if the subsequent trademark is used in an area in which the earlier priority business name and domain name are active and using their reputation in the commodity market (virtual trade) to create unfair competition, priority is denied to this trademark and cause the trademark owner's right to be revoked at the request of the company name and domain name owners. At the same time, although the trademark appeared later, a request for cancellation of a priority business name and the domain name will not be accepted, when the increase in the reputation of the trademark has occurred in a situation that depends on this business name and domain name. According to the author, the disposal of a trademark associated with the intangible rights of third parties is not an absolute but a limited right of the right holder. The person who allows the use of his right in the trademark must know to whom this right is assigned by the owner of the trademark. Because the new owner of the trademark may be dishonest to the person who allowed to use his right in the trademark.

According to the first part of Article 1104 of the Civil Code of the Republic of Uzbekistan, the non-use of the trademark for three years leads to the cancellation of the right to it at the request of the interested person. Commenting on this provision established by law, the researcher notes that any person should not be recognized as having an interest in the trademark. According to the author, when finding a person interested in a trademark, the courts must prove that this person has the opportunity to use it in production. This interest, which the author acknowledges, belongs to the applicant seeking registration of the trademark in his name. The next issue raised by the author is to indicate the use of the trademark by the owner of the exclusive right. Under current law, the exclusive right holder is considered to be using the trademark even if he does not use the trademark in the production of goods (for example, owning the trademark by simply registering it in a domain name). The legislation of the United States and Germany stipulates that if a person does not use his trademark in actual production, his rights may be revoked at the request of the interested person. The researcher emphasizes the need to reflect this international experience in the national legislation and notes that after the trademark is registered, the right holder must use it in the relations of production of goods. The researcher also emphasizes that when the case related to the bankruptcy of the right holder is being considered in the court, parallel to this dispute, the case of canceling the right to the trademark at the request of the interested person should not be considered. Continuing his opinion, the author should not include the period of non-use of his trademark in case of bankruptcy of the legal entity to the condition of non-use of the trademark for three years.

That is, in this case, it should be considered justified not to use the trademark. The author also acknowledges that there is a legal ban on the sale of the goods of the right holder in certain countries, the legal entity is in the process of technical re-equipment, the spread of a public epidemic, and so on, as circumstances that may justify the cancellation of the right to the trademark at the request of the interested party.

The third chapter of the dissertation entitled **“Improving the implementation of exclusive rights concerning trademarks”** analyzes the civil-legal issues of joint use of the trademark; improvement of the civil-legal basis of the use of the trademark according to the license agreement; civil-legal issues of the disposal of the right to a trademark; issues of using the right to a trademark as collateral.

According to the author, the trademark co-use agreement is a *“limited derivative”* exclusive right. A derivative right is independent of the original right, which appeared after a certain time in the name of another person, but is dependent on it in some civil-legal relations. According to the author, in the current legislation, the use of the priority trademark by third parties is allowed only with the consent of the right holder. However, this provision does not reveal the legal nature of the joint use of the trademark. In addition, the ratio between the priority and subsequent trademarks regarding the joint use of the trademark is not specified in the current legislation. The researcher studied the legislation and judicial practice of the United States, the European Union, Germany, the United Kingdom, and China regarding the joint use of a trademark, developing a civil-legal construction for this type of relationship, calls it a Trademark Co-Ownership Agreement and develops a definition *“limited derivative exclusive right”*. Analyzing the main feature of this right, the author owns and uses his trademark, but shall not be entitled to dispose of this right unless the prior written consent of the owner of the right has been obtained.

According to the author, according to the current regulation, the conclusion of license agreements related to the commercialization of trademarks and intellectual property rights, in general, shows its ineffectiveness in the era of digitalization of the economy. The researcher emphasizes the need for fundamental reform of views on the creation of a license agreement, the exercise and protection of rights concerning it, and calls it the *“digital revolution”*. The author proposes the use of smart contracts based on blockchain technologies concerning the conclusion of license agreements. Through blockchain technology, license agreements are centralized, and cryptographic protection measures are applied to them. Regarding trademark licensing, smart contracts differ from traditional contracts, because the parties perform their obligations under them automatically without the influence of third parties, including state authorities. License agreements are concluded by reviewing the pre-posted agreement on the designated platform and clicking the appropriate button. The license agreement is cryptographically protected using tokens, third parties will not be able to use this right without the special virtual permission of the right holder. If the quality of the goods produced under the license agreement concluded using the blockchain is lower than the quality of the licensor’s goods, the licensor blocks the virtual contract remotely. This means that the licensee can no longer use the license agreement and he is financially responsible for the damage caused to the licensor. In turn, the consumer is notified through a special system (based on receiving an SMS message) that the licensee has no relationship with the licensor. This agreement makes the 1966

UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce equivalent to written contracts in legal force. According to the author, the use of blockchain and smart contracts in the field of trademarks excludes not only the subjective human factor, but also personal relations.

Regarding the provision of the right to use the trademark to a third party, the author suggested defining the doctrine of “*compulsory licensing*” in civil legislation. This doctrine can be applied as an alternative right to the rule defined in the first part of Article 1104 of the Civil Code, but the use of this alternative right does not exclude the application of the rule of this article. The compulsory license agreement has the status of a license agreement and is governed by the relevant rules. Compulsory licensing provisions are also defined in the legislation of the United States, Russia, Brazil, Germany, India, and the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS).

According to the author, it should not be allowed to limit the right of the right holder to issue a license in case of bankruptcy. Bankruptcy is the inability of a person to pay, but the provision of the right to a trademark for use by third parties is a remedy for this inability.

According to the researcher’s opinion, the following issues should be resolved when disposing of rights to trademarks: firstly, the trademark is associated with the rights of third parties, and even when the trademark is transferred to other persons, this right is preserved for the authorized persons; secondly, since the trademark acquires an economic value related to the trade secret, the person who disposes of it is responsible for the obligation to keep the trade secret before the new owner who has acquired the exclusive right; thirdly, the exclusive rights to the trademark may be disposed of in whole or in part. The issue of complete disposal of the right does not require further explanation. However, partial disposal creates a conflict of interest between the original and subsequent owners. Such a conflict arises in the process of trading different products under the same trademark between new and old owners in the commodity market. Fourth, a trademark may be the same or similar to a third party’s business name, domain name, or service mark. And because the new owner is not aware of this, it causes the objection of the owners of the priority company name and domain name and causes unnecessary inconveniences for the new owner of the trademark. According to the researcher, in the first case, even if the trademark has received a derivative right, it is necessary to obtain permission again from the author or his successors, who permitted to use the trademark. In the second case, the obligation not to disclose the trade secret related to the trademark is the obligation of the owner of the original right, and its disclosure makes this person liable to the owner of the derivative right. According to the researcher, the responsibility of the owner of the original right to the owner of the derivative right should be determined in any case within the value of the trade secret. The author comments on the third case, to prevent the original and derivative right holders from offering different goods for sale under the same trademark in the same market, the original right holder should provide the future derivative right holder with the right to temporarily use the trademark (trial period). The measure of temporary use of the trademark is to ensure that the consumer is not confused about the goods offered by two independent persons. If there is no such confusion, the right holder is allowed to transfer the trademark to the derivative right holder. The author is talking about the fourth case in which the original right holder knows that the trademark

transferred to the derivative right holder was previously owned by other persons as a company name or domain name, even so, if he has transferred this right, the owner of the original right shall be financially responsible to the owner of the derivative right. The liability of the owner of the original right may not exceed the value of the trademark transferred to the owner of the derivative right.

Ownership of the right to a trademark is limited by a certain period, and only the owner of the exclusive right has the right to extend the right to it for another period. Under the first part of Article 283 of the Civil Code, if the debtor does not extend the right to the trademark for a further period, the lien shall be void. As a result, the debtor's obligation to the creditor remains unfulfilled. The author makes a comprehensive analysis of this situation and comes up with a solution to it, first of all, with the demand that the mortgagee's right to the trademark in the mortgage relationship not be revoked until the mortgagor fulfills his obligations to the mortgagee; secondly, the creditor requires registration of the trademark in his name for the next term; and the third way, the right to the trademark is transferred to the name of the pledgee by the pledge agreement until the pledgee fails to fulfill the obligation. Thus, the author defines the pledge agreement of exclusive rights based on the relationship of the pledge of trademarks as follows: "The pledge of absolute rights is the civil-legal relationship resulting from intellectual activity protected appropriately, or an equivalent means of personalization that stipulates the obligation of the owner to present his rights to these objects in whole or in part as collateral, properly evaluated, when the size and duration of the obligation are secured by collateral, for a fee and in written form, and registered in the prescribed manner". According to the researcher, the subject of the pledge may be not only the exclusive right to the trademark, but also provisions that provide for the use of the special authority of the right holder, which is part of the exclusive right. In particular, the right to use the trademark within certain limits (that is, in certain ways, in a limited area, for a limited period, etc.) is the subject of a collateral burden. At this point, the question arises whether the licensee who has received the right to use the trademark can pledge the right to use the exclusive right. Answering this question, the researcher states that there is no prohibition based on the general provisions of civil law, as there is no specific rule regulating this situation. According to the author, the licensee's pledge of the right to use the trademark should be carried out only with the consent of the right holder. However, a provision on the consent of the licensor should be specified in the license contract for this type of pledge.

The fourth chapter of the dissertation is dedicated to "**Improving the civil-legal foundations of trademark protection**". This chapter analyzes issues such as civil-legal methods of protection of the exclusive right concerning the trademark; improvement of the legal basis of trademark protection against unfair competition; improvement of civil-legal aspects of trademark protection against cyber piracy; protection of the exclusive right to the trademark in digitization relations (in the example of the marketplace).

Analysis of Uzbekistan's legislation and provisions of international agreements in the field of restriction of unfair competition makes it possible to identify it as an independent legal phenomenon that needs legal assessment. Among such signs, according to the nature of the composition of entities – economic entities; according to the purpose

of dishonest actions of competitors – including obtaining unjustified benefits related to the implementation of business activities; on a specific field of unfair competition behavior – economic activity, entrepreneurship, and competitive environment; in terms of the amount of damage or the possibility of harming other business entities – the possible presence of damage to the business reputation of competitors. The researcher conducted a social survey on the sale of counterfeit products in Uzbekistan, and according to his results, two factors are responsible for the increase in the sale of counterfeit products, the first is that the consumer knows that the product is a counterfeit and buys it consciously (29 percent of the respondents), secondly, it turned out that the consumer does not have a certain experience and knowledge on distinguishing a real or fake brand (58% of respondents). The trade of counterfeit products is considered a normal trade transaction in regional districts, especially, in Tashkent city, and the consumer has almost no objections to the person selling this counterfeit product. According to the researcher, the popularization of counterfeit products in the commodity market is since the buyer is not interested in making any objection or complaint to the relevant body against the seller of counterfeit products (in his opinion, there is no use in complaining), and secondly, practical actions of the authorized body to stop the sale of counterfeit products are almost zero. Because (according to the researcher's findings, in Samarkand, Surkhandarya, Kashkadarya regions) the trade of counterfeit products is conducted like the usual trade of “quality goods” and there are almost no administrative restrictions on the sale of these goods.

The researcher divides the sources of increase in sales of counterfeit products into internal and external. The internal factor is the production of counterfeit products secretly carried out on the territory of Uzbekistan, the external factor is produced outside of Uzbekistan and enters it in secret ways or through customs. It is no secret that most counterfeit products come from China. This fact is a well-known fact. But why does the national market know that these goods are counterfeit and buy them? According to the researcher, the victims of counterfeit goods are well-known brands. Because, most consumers try to buy branded goods, but their price is expensive compared to ordinary brands, the common people cannot afford them. For this reason, they buy a counterfeit of the brand name (as if to pretend that the product they are buying is a brand “original”). The researcher notes that to prevent this situation, first of all, it is necessary to raise the status of national brand goods, to make the quality of these goods equal to international brands. The researcher also suggests using the Indian experience in this regard. Indian companies manufacture and supply a wide variety of products for global brands. India sells these branded goods for its population at a lower price of 30-50%¹⁰. That is, the state buys branded goods at a low price, while other low-quality brands try to make their products equal to these high-quality brands. Also, the researcher emphasizes that it is appropriate to use Dubai's experience in combating counterfeit products. According to this experiment, the buyer downloads the store's special “*self buy*” system from the Internet and scans the goods he wants to buy, and the selected goods are loaded into the shopping cart of this store. The price of the goods loaded in the basket is calculated through the mobile application of the store without a seller. The importance of this system

¹⁰ https://aif.ru/money/economy/deli_nadvoe_pochemu_ne_nado_pereocenivat_ekonomicheskie_kontakty_s_indiey

in combating the sale of counterfeit products is that the system forces the seller to place only original goods in the store. By scanning the goods, the buyer determines whether the goods are counterfeit or not, using a barcode. If the product is counterfeit, the app will not identify the product. This indicates that there is a counterfeit product in the store and determines the responsibility of the seller, and a special system sends information about it to the relevant authority for information.

The author regards trademark piracy as domain name dishonesty. The assessment of the actions of a cyber pirate as unfair competition relies on two different elements. The first is where a dishonest person appropriates trademarks belonging to third parties in a domain name and sells them to the trademark owner or its competitor for a certain value. Secondly, it reflects the specific content of the unfair competition and manifests itself in trade relations. In this case, the cyber pirate discredits the trademarked product owned by the right holder by himself or by a person authorized by him in the domain name. In the United States, cyber piracy is considered a situation affecting the interests of consumers and is regulated by the Anticybersquatting Consumer Protection Act. Thus, for a trademark to be considered cyber piracy in a domain name, the domain name must be identical or similar to the trademark in such a way as to confuse the consumer as to its true owner; the domain name must be the same or similar to a well-known trademark for any goods; if a domain name identical or similar to the trademark is openly offered for sale; attraction of consumers of the owner of the priority rights based on the registration of the same or similar domain name with the same trademark and domain name by one person to use the reputation of the same trademark and domain name, and disseminate false or untrue information about its goods and services; preventing the owner of the trademark from registering the mark as a domain name due to the registration of the same or similar domain name as the trademark. This action of the cyber pirate is determined by the lack of legal interest in the domain name taken without permission. The researcher developed a definition of authorship concerning the state of trademark domain name appropriation *“Cyber piracy is a dishonest act consisting in the unauthorized registration of personalization tools on the Internet in the name of a domain and its use in situations that may harm its owner, or the provision of the right to such use to third parties, or the sale of this domain to the owner of the exclusive right or other persons”*.

The researcher examines the civil-legal aspects of the implementation of trade relations under trademarks in the marketplace as a form of virtual trade relations. According to the author, one of the main issues related to the activity of marketplaces today is the responsibility of marketplaces for violation of exclusive rights in case of sale of counterfeit products. According to the researcher, in the marketplace, the administrator's lack of knowledge of the fact that the goods sold by the seller are counterfeit does not cause the corresponding civil legal responsibility against him. However, knowing or having to know that such a product is a counterfeit, allowing the seller to sell it freely brings about the appropriate responsibility towards the administrator. Although this relationship has a legal content, clear mechanisms for its regulation have not been developed. Marketplaces with a virtual trading space also have a cross-border nature (for example, Alibaba, Wildberries, Ozon, Aliexpress, eBay, and Lamoda). This creates the need for cross-border trademark protection. The lack of a single mechanism

for the protection of trademarks in the marketplaces in international regulations creates the basis for the implementation of sales related to counterfeit trademarks. Taking these circumstances into account, the author believes that Uzbekistan should join the TRIPS Agreement.

CONCLUSION

The following proposals and recommendations were developed after analyzing the issues of prospects for improving the civil-legal status of trademarks and researching their solutions:

I. Scientific theoretical conclusions

1.1. The process of systematization and unification of intellectual property legislation should continue. In particular, the adoption of the Intellectual Property Code and the rational relationship between this Code and the Civil Code should be established. The Intellectual Property Code should include special and general provisions on personalization tools – chapters dedicated to the trademark, company name, place of origin, and geographical indications.

1.2. Raising the status of national brands and bringing their quality to international level brands, thereby putting an end to the sale of counterfeit products in the country. In this regard, it is necessary to make good use of the experience of India and Vietnam. It is also appropriate to apply Dubai's experience in combating trade in counterfeit products. Applying international practices will reduce the risk of rebranding.

1.3. It is suggested to use the U.S. experience in trademark registration. According to this system, the trademark is passed through the Main and Additional registers. According to this system, the trademark is passed through the Main and Additional registers. Registration of a trademark from the "Additional" register means that the right to it is registered, but not legally protected, and transfer from the "Main" register means that a person has rights to the trademark and its legal protection.

1.4. Controversial issues in judicial practice related to means of personalization (trademark, domain name, company name, service mark, name of the place of origin of goods, trade secret) were studied. According to the results of the analysis, a draft decision of the Plenum of the court called "On the application by the courts of the law related to the right to the trade secret, trademark (service mark), company name and the name of the place of origin of the goods" was developed.

1.5. Cross-border transfer of trademark rights is a special way of transferring a group of derivative methods of trademark rights, that is, the original or subsequent owner of the trademark operates within the same national legal order, transferring the rights to the trademark to persons whose trademark is fully or partially operating within the framework of another national legal order.

II. Suggestions for improving the regulatory framework:

2.1. It is proposed to introduce an article entitled "Article 10¹ "Absolute refusal to register trademarks" in the Law of the Republic of Uzbekistan "On trademarks, service marks and names of the place of origin of goods" and specify the following

provision in it:

Registration of non-distinctive signs or signs consisting only of signs as a trademark is not allowed in the following cases:

symbols included in general use to designate specific types of goods;

commonly accepted symbols and terms;

classification of goods, including their type, quality, quantity, composition, the purpose of use, value, as well as time and place of production or sale;

expression of the form of the specified goods to determine the composition or purpose of the goods. These rules do not apply to signs that are distinctive as a result of their use.

Under the international agreements of the Republic of Uzbekistan, only state emblems, flags and other state symbols, abbreviated or full names of international intergovernmental organizations, their emblems, flags and other symbols, official control, guarantee and test stamps, seals, awards and other symbols are not allowed to be registered as trademarks. With the approval of the relevant competent authority, such signs may be included in the trademark as non-protected signs.

The registration of such signs representing or containing the sign as trademarks shall not be permitted in the following cases.

that is false or is likely to mislead the consumer about the product or its manufacturer;
against the public interests, principles of humanity and morality.

The official names and images of cultural heritage objects of the peoples of the Republic of Uzbekistan or world cultural or natural heritage objects, as well as images of cultural assets stored in collections and funds, are not allowed to be registered as trademarks unless such registration is made by persons who are not their owners and without the consent of the owners or persons authorized by them.

Under the international agreements of the Republic of Uzbekistan, registration as trademarks in the Republic of Uzbekistan is possible if they are protected in one of the states that are members of the specified international agreement or as individualizing signs of wine or alcoholic beverages containing them, originating in its territory (produced within the borders of the geographical object of this state), and is inadmissible if it has a distinctive quality, reputation, or other characteristics mainly determined by its origin.

2.2. It is proposed to introduce an article called “Article 20¹ “Accountability of the right holder for the use of the trademark” in the Law of the Republic of Uzbekistan “On trademarks, service marks and names of the place of origin of goods” and specify the following provision in it:

After two years and eight months from the date of registration of the trademark, it is necessary to submit a report on its use for the relevant goods to the Agency. Subsequent reports are submitted in the fifth and eighth years after the registration of the trademark.

The report on the use of the trademark shows a sample of the product under the trademark, in which regions it is used, and to whom it has been given a license to use the trademark.

If the report is not submitted, the Agency will send a warning letter to the right holder at the address specified in the trademark registration application. The right holder who received the notice must submit a report within one month. The failure of the right holder

to submit a report within this period is the basis for finding the trademark owner unlicensed. The agency will publish information about this in relevant official sources two months after the day of the warning.

If the right holder submits a report with deficiencies, one month is set for their elimination.

If the trademark owner has not used the trademark in the report submitted within the period specified in the first part of this article, the reason for not using it, in this case, should be indicated and explained.

Based on the specified in the fifth part of this article, an interested person may apply to the court to cancel the right of the owner of the trademark. Based on the information provided by the Agency, the court will determine the non-use of the trademark of the right holder.

The Agency can also file a lawsuit for the cancellation of the right to the trademark in the interests of the interested party.

The right holder is not deprived of the right to prove the reason for not using the trademark in court.

2.3. It is proposed to supplement the second part of Article 38 of the Law of the Republic of Uzbekistan “On trademarks, service marks and names of the place of origin of goods” with the following provision:

The owner of the right has the right to demand compensation from the infringer instead of compensation as follows:

depending on the nature of the offense, according to the determination of the court, from five times to two thousand six hundred and twenty-three times of the base calculation;

trademark in the amount of twice the value of the goods illegally used or in the amount of the right to use the trademark based on the value normally charged in comparable circumstances in the case of the legal use of the trademark.

2.4. It is proposed to introduce an article called “Article 13¹ “Unfair competition in the sphere of personalization of goods, works and services” to the Law of the Republic of Uzbekistan “On competition” and specify the following provision in it:

The use of a trademark in a company name, the domain name is not considered unfair competition in the following cases:

if goods and services are honestly offered under the domain name and company name, i.e. openly display information about its real producer, disclose the nature of the goods and services as they are, not compare them with the same goods and services of third parties, not distorting their quality;

the well-known domain name and company name, even if not related to the trademark;

that the person acts intending to obtain income from the domain name and the name of the company, such an action is not directly aimed at lowering the reputation of the trademark;

reselling the domain name and business name to potentially interested parties at a price significantly higher than the actual costs incurred in registering and using them or to

gain priority over potential competitors or limiting the use of the market for goods and services by potential competitors or pre-registration of competing economic entities to prevent business activity;

to give only to a specific third party, if this action is aimed at obtaining a profit, the potential interests of a third party, or the implementation of a malicious purpose of the applicant taking into account another potentially interested person. If one of these cases is not established, the person's actions are not considered unfair competition.

It is allowed to find the activity of a person as unfair competition only in court.

2.5. It is proposed to supplement Article 11 of the Law of the Republic of Uzbekistan “On company names” with the following third part:

The use of the trademark (service mark) and the right to the domain name in advance of the right to the company name is considered a violation of the right in the following cases, and the right to the company name is revoked:

if it is wrongly compared in a way that could cause damage to another business entity or damage its business reputation;

if it misleads consumers regarding the nature, method and place of production, consumer properties, price, quality, warranty obligations of the manufacturer (executor) of the relevant product;

receiving, using, or disclosing information related to science and technology, production, or trade, including trade secrets, without the consent of the owner;

if well-known trademarks are registered without permission in the name of the company. When these circumstances are determined, the court may revoke the rights of a person to the company name.

2.6. It is proposed to supplement Article 25 of the Law of the Republic of Uzbekistan “On trademarks, service marks and names of the place of origin of goods” with the fifth part and specify the following provision in it:

An interested person should send a proposal for concluding a contract to the Agency with an application for relinquishment, assuming that the right holder is not using the trademark for some or all of the goods for which the trademark is registered or transfer trademark rights to an interested party in respect of some or all of the goods for which the trademark is registered. The proposal is sent by the interested party to the right holder and the legal address of the Agency where the trademark is registered. The agency must send this offer to the right holder within one day.

The proposal sent by the interested party to the right holder should not be less than three years from the date of state registration of the trademark.

If within two months from the date of sending the offer by the interested party, the owner of the right has not applied for the renunciation of the right to the trademark and has not agreed on the transfer of the exclusive right to the trademark to the interested person, an interested person may apply to the court for premature cancellation of legal protection due to non-use of the trademark within one month after the expiration of the two months.

2.7. It is proposed to introduce an article called “Article 1106¹ “Agreement on the joint use of a trademark” into the Civil Code of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

Agreement on the joint use of the trademark, with the consent of the owner of the trademark, the registration of the same or similar trademarks to the priority trademark to a third party (s) and the use concerning the goods for which the main trademark is registered, as well as the limited civil-legal attitude towards the transfer of the derivative absolute right to others in any form without the consent of the owner of the main right.

The agreement on the joint use of the trademark provides for the use of the reputation and experience of the owner of the priority trademark in the commercial field by other persons by registering the same or similar sign as a trademark for a specific field of activity with or without specifying the territory of use by the owner of the priority trademark.

Only commercial organizations and subjects of entrepreneurial activity can become the parties to the agreement on the joint use of the trademark.

Agreement on the joint use of a trademark is the absolute priority right of the owner of the derivative right, independent of the owner of the priority trademark. The agreement is valid until the trademark is registered.

The extension of the trademark for the next period is allowed only in agreement with the owner of the main right. If the owner of the primary right does not agree to the extension of this term, the issue will be considered in court at the request of the owners of derivative rights. The court may decide to extend the right to the trademark for the next period according to the reasons given by the owners of derivative rights.

The right to a trademark that has been extended for the next period shall be terminated for the owner of the main trademark and this right shall arise against the owners of derivative rights.

According to the seventh part of this article, the owners of derivative rights have collective ownership concerning the trademark. Regulation of the collective mark is carried out according to the provisions of this law.

2.8. It is proposed to include an article called “Article 1036¹ “Compulsory license” into the Civil Code of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

In the cases stipulated by the law, at the request of an interested person, the court may decide to provide the right to use the results of intellectual activity or personalization tools belonging to the owner of the exclusive right in the territory of the Republic of Uzbekistan for the last two years without good reason, under the conditions specified in the decision of the court (compulsory license).

The licensee shall pay the licensor the fixed fee for using the compulsory license.

A compulsory license does not restrict the right holder’s right to issue a license to other persons, provided for in the first and second paragraphs of the third part of this Code.

A person using an exclusive right based on a compulsory license is not allowed to allow third parties to use the same right.

Providing the right to use a compulsory license to an interested person is not allowed to provide the related commercial secret without the consent of the owner of the right.

2.9. It is proposed to re-name “Article 1036 “Content and term of validity of the license agreement” in the Civil Code of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

Under the license agreement, the party (licensor) who has an exclusive right to the

result of intellectual activity or personalization tool allows or undertakes to allow the other party (licensee) to use such result or tool within the scope specified in the contract.

The licensor uses the results of intellectual activity or personalization tools only within the scope of the rights provided for in the license agreement and the ways specified therein. The right to use the results of intellectual activity or personalization tools is considered not provided to the licensee unless it is expressly stated in the license agreement.

The license agreement shall be concluded in writing. The license agreement must be registered with the state in the cases stipulated by the law. Failure to comply with these terms when concluding the license agreement will result in its invalidity.

The license agreement must specify the territory in which the use of the results of intellectual activity or personalization tools is allowed. If this result or the area where the use of such a tool is allowed is not specified in the contract, the licensee has the right to use it in the entire territory of Uzbekistan.

The term of validity of the license agreement shall not exceed the term of validity of the exclusive right to the result of intellectual activity or means of personalization. If the term of validity is not specified in the license agreement, and the law does not specify otherwise, the license agreement is considered to be concluded for five years.

In cases where the exclusive right is void, the contract is also void.

Unless otherwise specified in the contract, under the license contract, the licensee undertakes to pay the licensor the fee specified in the contract.

If there are no conditions on the amount of the fee to be paid or the procedure for determining it in the license agreement concluded for a fee, the agreement is not concluded. In this case, the provisions of this Code on determining the contract price shall not be applied.

Payments under license agreements may be in the form of one-time fixed or periodic payments, interest, revenue, revenue deductions, or otherwise.

Unless otherwise specified by law, the right to use the results of intellectual activity or personalization tools between commercial organizations is not allowed for free during the entire period of validity of the exclusive license and in all regions of the world.

The following must be stipulated in the license agreement:

the right to use by showing the result of intellectual activity or personalization tool provided under the contract, indicating the subject of the contract, in relevant cases, the number and date of issuance of the document (patent, certificate) testifying to the exclusive right to such a result or such tool;

the result of intellectual activity or methods of using personalization tools.

The transfer of exclusive rights to the result of intellectual activity or personalization tools to a new right holder does not constitute a basis for changing or canceling the license agreement concluded with the previous right holder.

2.10. It is proposed to introduce an article called “Article 1036³ “Execution of the License Agreement” into the Civil Code of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

The implementation of the rights and obligations stipulated by the license agreements by the parties regarding the results of intellectual activity or personalization

tools is recognized as the execution of the license agreement.

The licensee must provide reports on the results of intellectual activity or the use of personalization tools unless otherwise specified in the license agreement or the law. If the terms and procedure for submission of reports on the results of intellectual activity or the use of personalization tools are not specified in the license agreement, the licensor must submit such reports according to the licensee's requirements.

During the term of the license agreement, the licensor must refrain from any actions that make it difficult for the licensee to exercise the right to use the results of intellectual activity or personalization tools, within the limits specified in the agreement.

The use of the results of intellectual activity or personalization tools in ways not provided for in the contract or after the termination of this contract or in a different way from the scope of the rights provided under the contract causes liability for violating the exclusive rights to the results of intellectual activity or personalization tools based on the law and the contract.

In the event of a serious breach of the licensee's obligations under the license agreement regarding the terms of payment to the licensor for the provision of the right to use the results of intellectual activity or personalization tools, the licensor has the right to unilaterally withdraw from the license agreement and demand compensation for the damages incurred as a result of its cancellation. If the licensee has not fulfilled the obligation to pay the fee within this period, the contract shall be considered void after the expiration of thirty days from the moment of receipt of the notice of withdrawal from the contract.

2.11. It is proposed to introduce an article called "Article 1036⁴ "Secondary license agreement" into the Civil Code of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

Based on the written consent of the licensor, the licensee may transfer the right to use the results of intellectual activity or personalization tools to another person under the contract (secondary license agreement).

According to the secondary license agreement, the right to use the results of intellectual activity or personalization tools can be provided to the secondary licensee within the framework of the corresponding rights of use and appropriate methods provided for in the license agreement for the licensee.

A secondary license agreement concluded for a period longer than the validity period of the license agreement is considered to be concluded for the validity period of the license agreement.

Unless otherwise specified in the license agreement, the licensee is responsible to the licensor for the actions of the secondary licensee.

2.12. It is proposed to introduce an article called "Article 1171 "Disposal of exclusive rights" into the Civil Code of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

The owner of the exclusive right to the objects of intellectual property has the right to dispose of this right in any way that does not contradict the law and the content of the exclusive right, including its alienation from another person under the contract (agreement on the alienation of an exclusive right), or to provide another person with the right to use

the result of relevant intellectual activity or personalization tools within the scope specified in the agreements (license agreements).

Except for the conclusion of the license agreement, the right does not transfer to the licensee.

Unless otherwise stated by the provisions of this section and the content of the exclusive right, the general rules of obligations and contracts in this Code shall be applied to contracts on the disposal of the result of intellectual activity or means of personalization, including contracts on the alienation of the exclusive right, and license, including secondary license contracts.

If the contract does not provide for the full transfer of exclusive rights to the results of intellectual activity and means of personalization, it is considered a license agreement, except for an agreement on the right to use the result of intellectual activity specially created or being created for inclusion in a complex object.

The terms of the agreement on the creation and use of the results of intellectual activity, which limit the author's future creation of the results of intellectual activity of a certain type or in a certain field, are invalid by themselves.

The owner of the right may publicly, that is, to an indefinite circle of persons, make a statement on the provision of the works of science, literature, or art, or objects of similar rights belonging to him, for free use to any persons under the conditions set by the right holder and within the period specified by him. During this specified period, any person has the right to use this work or the object of related rights under the conditions specified by the right holder.

Such a statement will be posted on the Internet by the authorized body conducting the state registration of intellectual property.

The statement must contain information that allows clarifying the related work or object of related rights.

If the statement of the right holder does not specify the term, the term is considered to be five years.

If the territory is not defined in the statement of the right holder, it is valid on the territory of the Republic of Uzbekistan.

The statement cannot be withdrawn during its validity period, the terms of use stipulated in it cannot be limited.

The provisions of this article shall not apply to the open license.

2.13. It is proposed to introduce the following to Article 8 of the Law of the Republic of Uzbekistan “On Collateral”:

The study of the compatibility of the quality of goods produced by the pledgee under the pledge agreement of the exclusive rights with the quality of the product of the trademark owner (pledger) is carried out by the competent body in competition.

If the quality of the goods produced by the pledgee is not compatible with that of the pledger, the authorized body has the right to appeal to the court to deprive the pledgee of the right to use the trademark in the interest of the pledger.

2.14. It is proposed to introduce an article called “Article 13² “Limiting anti-competitive behavior by defamation” to the Law “On Competition” of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

Limitation of competition by defamation is not allowed, i.e. dissemination of false, inaccurate or distorted information that may harm the business entity and (or) damage its business reputation, including:

another business entity – the quality and consumer characteristics of the goods offered for sale by the competitor, the purpose of such a product, the methods and conditions of its production or use, the expected results of using such a product, its suitability for certain purposes;

the number of goods offered for sale to other economic entities – competitors, the availability of such goods on the market, the possibility of purchasing them under certain conditions, the volume of demand for such goods;

conditions offered for the sale of goods to other business entities – competitors, in particular, the price of goods.

2.15. It is proposed to introduce an article called “Article 27¹ “Protection of trademarks from cyber piracy” in the Law of the Republic of Uzbekistan “On trademarks, service marks and names of the place of origin of goods” and specify the following provision in it:

A domain name must have one of the following grounds to be considered trademarked by cyber piracy:

if the domain name is the same or similar to the trademark, confusing the consumer in choosing the original right holder;

if the domain name is the same or similar to a well-known trademark for any goods;

if a domain name identical or similar to the trademark is openly offered for sale;

to use the reputation of the same trademark and domain name of the person, based on the registration of the same or similar domain name with the same trademark and domain name, attraction of consumers of the owner of the priority right, and disseminates false or untrue information about its goods and services;

if registration of the same or similar domain name as the trademark prevents the owner of the trademark from registering this symbol as a domain name. This action of the cyber pirate is determined by the lack of legal interest in the domain name taken without permission.

2.16. It is proposed to introduce an article called “Article 11¹ “Retailer’s obligation” into the Law “On protection of consumer rights” of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

Responsibilities of the retailer in conducting sales in the virtual space are as follows:

when placing the product in the relevant sales content, check whether its manufacturer or trademark is registered;

the determination that the trademark does not infringe the intellectual property rights of others;

warranty against defective product purchased by the consumer and its return to the manufacturer or seller;

creating conditions for healthy competition;

compare unequally with the trademark of others, not to allow circumstances that disparage it;

unfair competition, a warning against taking action against a person who compares

one trademark unfairly to another, and if it happens again, remove that seller from the domain name content.

2.17. It is proposed to introduce an article called “Article 1040¹ “Responsibility of an information intermediary for the violation of intellectual property rights” to the Civil Code of the Republic of Uzbekistan and specify the following provision in it:

A person who distributes information in an information and telecommunications network, in particular on the Internet, a person who allows posting of information or necessary documents for obtaining it using an information and telecommunications network, a person who provides access to information in this network – an information intermediary – for violation of intellectual property rights in an information and telecommunications network in this Code if there is a fault according to the established general grounds, he shall be liable, taking into account the circumstances specified in the second and third paragraphs of the second part of this article.

An information intermediary who transmits information in the information and telecommunications network shall not be liable for the violation of intellectual property rights arising from this transmission if he has complied with the following conditions:

if he is not the initiator of this indication and does not specify the recipient of the indicated information;

except for the changes introduced to ensure the technical-technological process of data transmission, if it does not change the relevant data during the provision of the commercial service;

if the person interested in the transfer of information containing the corresponding result of intellectual activity or the means of personalization did not know and should not have known that the use of the corresponding result of this intellectual activity or the means of personalization is against the law.

An information intermediary that allows posting of information on the information and telecommunications network shall not be liable for the violation of intellectual property rights caused by the posting of information on the information and telecommunication network by a third party or on his behalf if the information intermediary has complied with the following conditions:

if he did not know and should not have known that the specific result of intellectual activity containing such information and the use of a personalization tool is against the law;

if he has received information from the right holder about the violation of intellectual property rights, indicating the site page and (or) Internet address where such information is posted, and he has accordingly taken necessary and appropriate measures to stop the relevant violation. Necessary and appropriate measures and the procedure for their implementation may be determined by law.

The provisions of this article shall be applied to persons providing access to the information and relevant documents necessary for obtaining it using the information and telecommunication network.

**НАУЧНЫЙ СОВЕТ DSc.07/30.12.2019.Yu.22.01 ПО ПРИСУЖДЕНИЮ
УЧЕНЫХ СТЕПЕНЕЙ ПРИ ТАШКЕНТСКОМ
ГОСУДАРСТВЕННОМ ЮРИДИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ**

**ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ**

БАБАКУЛОВ ЗАФАР КУРБОННАЗАРОВИЧ

**ПЕРСПЕКТИВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ГРАЖДАНСКО-
ПРАВОВОГО СТАТУСА ТОВАРНЫХ ЗНАКОВ**

**12.00.03 – Гражданское право. Предпринимательское право. Семейное право.
Международное частное право**

АВТОРЕФЕРАТ
докторской (DSc) диссертации по юридическим наукам

Ташкент – 2022

Тема диссертации доктора наук (Doctor of Science) зарегистрирована Высшей аттестационной комиссией при Кабинете Министров Республики Узбекистан за B2020.4.DSc/Yu141

Докторская диссертация выполнена в Ташкентском государственном юридическом университете.

Автореферат диссертации размещен на трех языках (узбекском, английском, русском (резюме)) на веб-сайте Научного совета (www.tsul.uz) и Информационно-образовательном портале «Ziyonet» (www.ziyonet.uz).

Научный консультант:

Окюлов Омонбай

Заслуженный юрист Узбекистана,
доктор юридических наук, профессор

Официальные оппоненты:

Рузиназаров Шухрат Нуралиевич,
доктор юридических наук, профессор

Камалов Ойбек Ахматович,
доктор юридических наук, профессор

Раимов Наргиза Дороевна,
доктор юридических наук, профессор и.о.

Ведущая организация:

Университет мировой экономики и дипломатии

Защита диссертации состоится 26 ноября 2022 года в 10⁰⁰ на заседании Научного совета DSc.07/30.12.2019.Yu.22.01 при Ташкентском государственном юридическом университете (Адрес: 100047, г. Ташкент, улица Сайилгох, 35. Тел.: (99871) 233-66-36; факс: (99871) 233-37-48; e-mail: info@tsul.uz).

С диссертацией можно ознакомиться в Информационно-ресурсном центре Ташкентского государственного юридического университета (зарегистрировано за №1072). (Адрес: 100047, г. Ташкент, ул. Амира Темура, 13. Тел.: (99871) 233-66-36).

Автореферат диссертации разослан 11 ноября 2022 года.

(протокол реестра № 14 от 11 ноября 2022 года).

И.Р. Рустамбеков

Председатель Научного совета по присуждению ученых степеней, доктор юридических наук, профессор

Д.Ю. Хабибуллаев

Научный секретарь Научного совета по присуждению ученых степеней, кандидат юридических наук, профессор

С.С. Гулямов

Председатель Научного семинара при Научном совете по присуждению ученых степеней, доктор юридических наук, профессор

ВВЕДЕНИЕ (Аннотация докторской диссертации (DSc))

Цель исследования заключается в комплексном совершенствовании законодательных основ гражданско-правового статуса товарных знаков, анализе и обосновании научно-теоретических вопросов товарных знаков на основе практики правоприменения, унификации положений соответствующих международных документов в национальное законодательство, а также анализ и предложение механизмов применения.

Объектом исследования является система отношений, связанных с комплексным улучшением гражданско-правового статуса товарных знаков.

Научная новизна исследования заключается в следующем:

обосновано, что при неиспользовании товарного знака правообладателем непрерывно в течение последних трех лет на территории Республики Узбекистан без уважительной причины, его регистрация может быть отменена на основании решения суда по требованию любого заинтересованного лица;

обосновано, что заявление о применении срока исковой давности может быть подано только в суде первой инстанции до принятия судебного акта по окончании рассмотрения дела, если такое заявление подано в процессе рассмотрения дела в судах апелляционной и кассационной инстанций, оно не может быть удовлетворено, и об этом указывается в мотивировочной части судебного акта, за исключением случаев, когда решение суда первой инстанции (судебный акт) отменяется в связи с неявкой ответчика, который не был должным образом извещен о времени и месте судебного заседания по делу, и принимается новое решение по спору;

обосновано, что заявление о признании причины пропущенного истцом срока исковой давности уважительной и о его восстановлении подается только в суд первой инстанции, что пропуск срока исковой давности может быть признан уважительным только судом первой инстанции, что обращение с таким заявлением при рассмотрении его в апелляционной, кассационной инстанцией не может служить основанием для восстановления пропущенного срока исковой давности и защиты нарушенного права;

обосновано, что поскольку требование о признании оспоримой сделки недействительной в судах могут предъявлять только лица, указанные в ГК, суд отказывает в удовлетворении иска, если в ходе судебного разбирательства будет установлено, что истец не имеет права предъявлять иск о признании оспоримой сделки недействительной;

обосновано, что действие исключительного права на товарный знак распространяется в отношении товаров, указанных в свидетельстве, при этом исключительное право осуществляется в период действия регистрации с даты регистрации товарного знака в Государственном реестре товарных знаков, а также, что информация о регистрации товарного знака должна быть размещена на официальном сайте агентства в тот же день;

обоснован порядок и размер наложения штрафа за неправомерное использование товарного знака или использование товарных знаков до уровня смешения, а также, что проверки, проводимые в отношении субъектов

предпринимательства, осуществляются в установленном законодательством порядке по согласованию с Уполномоченным при Президенте Республики Узбекистан по защите прав и законных интересов субъектов предпринимательства.

Внедрение результатов исследования. По результатам научного исследования владения и пользования товарным знаком в гражданско-правовых отношениях, организационно-правовых аспектов регулирования и защиты права на товарный знак, а также решения возникающих проблем:

норма об отмене регистрации права на товарный знак при неиспользовании товарного знака на территории Республики Узбекистан без уважительной причины непрерывно в течение последних трех лет его регистрация может быть аннулирована на основании решения суда по требованию любого заинтересованного лица нашла свое отражение в части первой статьи 1104 Гражданского кодекса (часть первая статьи 1104 в редакции Закона Республики Узбекистан от 5 октября 2020 года № ЗРУ-640 — Национальная база данных законодательства, 05.10.2020 г., № 03/20/640/1348), а также в статье 25 Закона Республики Узбекистан «О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров» от 5 октября 2020 года № ЗРУ-640 (в редакции Закона Республики Узбекистан от 5 октября 2020 года № ЗРУ-640 — Национальная база данных законодательства, 05.10.2020 г., № 03/20/640/1348) (справка Сената Олий Мажлиса Республики Узбекистан от 15 октября 2021 года за №10). Данное предложение послужило совершенствованию процессуальных оснований для предъявления исков о признании недействительными спорных договоров, связанных с товарным знаком и иными отношениями, только лицами, участвующими в деле.

предложение о применении экономическими судами сроков исковой давности при рассмотрении дел, связанных с имущественными и неимущественными спорами, нашло свое отражение в пункте 9 постановления Пленума Высшего хозяйственного суда Республики Узбекистан «О некоторых вопросах применения экономическими судами норм гражданского законодательства об исковой давности» от 19 июня 2015 г. № 282 (в редакции постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 20 апреля 2021 года № 18), (справка Верховного суда Республики Узбекистан от 12 декабря 2021 года за №11-82-21). Это предложение послужило четкому определению процессуального срока обращения в суд с иском по товарным знакам и другим имущественным спорам.

предложение касательно признания уважительными причин пропуска срока исковой давности и восстановления этого срока нашло свое отражение в пункте 16.1 постановления Пленума Высшего хозяйственного суда Республики Узбекистан «О некоторых вопросах применения экономическими судами норм гражданского законодательства об исковой давности» от 19 июня 2015 г. №282 (в редакции постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 20 апреля 2021 года № 18), (справка Верховного суда Республики Узбекистан от 12 декабря 2021 года за №11-82-21). Это предложение послужило

реализации процессуального порядка признания имущественных и неимущественных споров правомерными только судами первой инстанции.

предложения относительно разрешения судами дел, связанных с признанием сделки недействительной, а также применении судами последствий признания сделки недействительной нашли отражение в пунктах 7 и 26 постановления Пленума Высшего хозяйственного суда Республики Узбекистан “О некоторых вопросах применения экономическими судами норм гражданского законодательства о недействительности сделок” от 19 мая 2018 г. № 17 (справка Верховного суда Республики Узбекистан от 12 декабря 2021 года за №11-82-21). Данное предложение послужило совершенствованию процессуальных оснований для предъявления исков о недействительности оспариваемых сделок, связанных с товарными знаками и иными отношениями.

предложение о действии исключительного права на товарный знак с даты, указанной в удовлетворении о государственной регистрации, а также о публикации сведений о государственной регистрации прав на товарный знак нашли свое отражение в части второй статьи 26 Закона Республики Узбекистан “О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров” от 30 августа 2001 г. № 267-II (в редакции Закона Республики Узбекистан от 20 августа 2021 года № ЗРУ-709 — Национальная база данных законодательства, 21.08.2021 г., № 03/21/709/0808), (справка Кабинета Министров Республики Узбекистан от 16 июня 2022 года за №12-19-8). Это предложение послужило тому, чтобы товарные знаки принадлежали конкретным видам товаров, о чем все должны быть осведомлены.

предложение об установлении порядка наложения штрафа и его размера за незаконное использование товарного знака и копировании его элементов на других аналогичных товарах, а также порядок согласования проверок деятельности хозяйствующих субъектов с Уполномоченным при Президенте Республики Узбекистан по защите прав и законных интересов субъектов предпринимательства нашло отражение в статье 37¹ Закона Республики Узбекистан “О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров” от 30 августа 2001 г. № 267-II (в редакции Закона Республики Узбекистан от 2 февраля 2022 года № ЗРУ-749 — Национальная база данных законодательства, 03.02.2022 г., № 03/22/749/0101 — Вступил в силу с 4 мая 2022 года), (справка Кабинета Министров Республики Узбекистан от 16 июня 2022 года за №12-19-8). Это предложение послужило установлению точной степени ответственности за незаконное использование товарных знаков.

Содержание и объем диссертации. Докторская диссертация состоит из введения, 4 разделов, разделенных на 15 параграфов, заключения, списка использованной литературы и приложений. Объем диссертации составляет 257 страниц.

ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ИШЛАР РЎЙХАТИ
СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ РАБОТ
LIST OF PUBLISHED WORKS

I бўлим (I часть; I part)

1. Бабакулов З.К. Товар белгиларининг фуқаролик-ҳуқуқий мақоми: назарий ва амалий масалалар. Монография. – Т.: 2019. – Б. 260;
2. Бабакулов З.К. Интеллектуал мулк объекти сифатида товар белгиларининг фуқаролик-ҳуқуқий мақоми. Монография – Т.: «Lesson Press», 2017. – Б. 328.
3. Бабакулов З.К. Мутлақ ҳуқуқлар гарови амалга оширилишининг таҳлили (товар белгилари мисолида). “Одиллик мезони” илмий-амалий, ҳуқуқий журнал. – №12-сон. – 2020; – Б. 50-54 (12.00.00; №21);
4. Бабакулов З.К. Товар белгилари ҳуқуқий мақомини такомиллаштириш бўйича айрим назарий ва илмий мулоҳазалар. Бердақ номидаги Қорақалпоқ Давлат университетининг Ахборотномаси. – № 1(46). – 2020. – Б. 186-190 (12.00.00; №17);
5. Бабакулов З.К. Мутлақ ҳуқуқлар гаровининг назарий ва амалий жиҳатлари. ТДЮУ. Юридик фанлар ахборотномаси. Илмий-амалий ҳуқуқ журнал. 5-махсус сон. – 2020. – Б. 68-80 (12.00.00; №20);
6. Бабакулов З.К. Мутлақ ҳуқуқнинг фуқаролик-ҳуқуқий жиҳатлари ва уни товар белгиларига нисбатан қўлланилиши. Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси Ҳарбий-техник институти ахборотномаси. – 2020. – № 1 (13). – Б. 33-39 (12.00.00; №18);
7. Бабакулов З.К. Товар белгиларини АҚШ ва Буюк Британия қонунчилигига мувофиқ рўйхатдан ўтказиш. Бердақ номидаги Қорақалпоқ Давлат университетининг Ахборотномаси. – № 1(50). – 2021. – Б. 168-171 (12.00.00; №17);
8. Бабакулов З.К. Товар белгисидан фойдаланишнинг фуқаролик-ҳуқуқий шартлари ва тартиби. // Фалсафа ва ҳуқуқ. – Тошкент. – 2021. – №1. – Б. 37-40 (12.00.00; №13);
9. Бабакулов З.К. Товар белгисига нисбатан манфаатдор шахс талабларининг илмий ва амалий таҳлили. ТДЮУ. “Юриспруденция”. – 2021/2. – Б. 42-55 (12.00.00; №15);
10. Бабакулов З.К. АҚШ қонунчилиги ва суд амалиётида товар белгисига нисбатан ҳуқуқларни муддитадина олдин бекор қилиш масалалари. “Одиллик мезони” илмий-амалий, ҳуқуқий журнал. – №4-сон. – 2021. – Б. 38-41 (12.00.00; №17);
11. Бабакулов З.К. Товар белгисидан фойдаланишда фуқаролик-ҳуқуқий жавобгарлик масалалари. ЮМОМ. “Юрист ахборотномаси”. – 2021. 2-сон. 1-жилд. – Б. 32-39 (12.00.00; №17);
12. Бабакулов З.К. Вопросы недобросовестного использования товарных знаках в доменных именах. “Одил судлов” ҳуқуқий, илмий-амалий журнал. – №6. – 2021. – Б. 71-74 (12.00.00; №3);

13. Бабакулов З.К. Киберсквоттинг – товар белгиларини ноқонуний ўзлаштиришда янги хавф (илмий ва амалий таҳлил). ТДЮУ. “Юриспруденция”. – 2021/3. – Б. 31-43 (12.00.00; №15);
14. Бабакулов З.К. Товар белгиларидан домен номларида инсофсиз фойдаланишнинг илмий ва амалий масалалари. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академиясининг Ахборотномаси. – 2021. 3(50)-сон. – Б. 79-87 (12.00.00; №12);
15. Бабакулов З.К. Рақамлаштириш даврида товар белгиларини химоя қилиш муаммолари. Ҳуқуқ ва бурч – ижтимоий ҳуқуқий, илмий журнал. – 2021. – № 9. – Б. 50-55 (12.00.00; №2);
16. Babakulov Z.K. Parody and satire in trademarks considering whether it is legal or illegal. “Одиллик мезони” илмий-амалий, ҳуқуқий журнал. – №5-сон. – 2022. – Б. 59-61 (12.00.00; №21);
17. Бабакулов З.К. Товар белгиларининг фуқаролик-ҳуқуқий мақомини аниқлаш масалалари. ТДЮУ. “Юриспруденция”. – 2022/3. – Б. 88-98 (12.00.00; №15);
18. Babakulov Z.K. The value of the collateral in the exclusive right and the problems of legal support of the creditor’s claims to it. ERPA International Journal of Research and Development (IJRD). Volume:5; Issue:12; December 2020; SJIF Impact Factor: 7.001; ISSN 2455-7838 (Online); – P. 227-234.
19. Babakulov Z.K. The legal status of well-known trademarks in accordance with legislation of Uzbekistan and international conventions and agreements. ERPA International Journal of Socio-Economic and Environmental Outlook (SEEO) Volume: 7; Issue: 5; December 2020; SJIF Impact Factor (2020): 7.005; ISSN 2348-4101; – P. 39-43.
20. Babakulov Z.K. Termination of Exclusive Rights to Trademarks in the European Union (Comparison with the Legislation of the Republic of Uzbekistan). International Journal of Development and Public Policy. SJIF 2021: 5.379. e-ISSN: 2792-3991 | www.openaccessjournals.eu | Volume: 1 Issue: 7. – P. 172-176.
21. Babakulov Z.K. A New Mechanism for the Protection of Trademarks on the Internet in the Courts of Uzbekistan. Central Asian journal of social sciences and history. SJIF 2021: 5.792 Volume: 02 Issue: 12 DEC 2021(ISSN: 2660-6836). cajssh.centralasianstudies.org/index.php/CAJSSH. – P. 151-156. (Impact factor 5,792)
22. Babakulov Z.K. Civil legal protection of trademarks in the digital era. The American Journal of Political Science Law and Criminology (ISSN – 2693-0803), Volume 04 Issue 03 pages: 41-50. (SJIF Impact factor 2022: 6.215). Published Date: March 31, 2022.
23. Babakulov Z.K. The relationship between the right to a domain name and the exclusive right to a trademark: the approach of the USA and the countries of the European Union // International Conference on Multidisciplinary Research and Innovative Technologies [Vol. 2 (2021)] 10-11th, November, 2021. Spanish Conference by Academia Science publishing DOI: International Conference on Multidisciplinary Research and Innovative Technologies is organized by Academia Science Publishing Group Spain, European Union.<http://dx.doi.org>. – P. 49-55.

24. Babakulov Z.K. Specificity of legislation on protection of intellectual objects in Uzbekistan and foreign countries. Current issues of science, prospects and challenges: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 1), December 17, 2021. Sydney, Australia: European Scientific Platform. – P. 72-77.

25. Бабакулов З.К. Товар белгисининг фуқаролик-ҳуқуқий мақоми масаласи бўйича айрим мулоҳазалар. “Тараққиёт стратегияси – инсон кадрини юксалтириш ва эркин фуқаролик жамиятини янада ривожлантириш гаровидир” мавзусида ўтказилган республика илмий-амалий конференция материаллари тўплами // - Т.: ТДЮУИФ. – 2022. – Б. 124-131.

26. Бабакулов З.К. Товар белгисини интеллектуал мулкнинг бошқа объектлари билан ўзаро муносабати ва унга нисбатан ҳуқуқларни амалга оширишнинг шартлари ва тартиби. Интеллектуал мулк ҳуқуқи қонунчилигини такомиллаштириш: назария ва амалиёт муаммолари: республика илмий-амалий конференция материаллари. – Т.: Юристар малакасини ошириш маркази. – 2021. – Б. 112-132.

II бўлим (II часть; II part)

27. Babakulov Z.K. Comparative analysis registration of non-traditional trademarks in Uzbekistan and some foreign countries (legislation and practice prevision). World Bulletin of Management and Law (WBML). SJIF Impact Factor (2020). Vol.1. – №1, December 2020; – Б. 22-25 бетлар.

28. Бабакулов З.К. Товар белгисини ҳуқуқий муҳофаза қилиш шартлари – ҳуқуқий мақомнинг зарурий белгиси сифатида. Замонавий хусусий ҳуқуқ: долзарб масалалар, мувоффақият ва инновация. Халқаро илмий-амалий конференция. ТДЮУ ихтисослаштирилган филиали – Т. – 2021. – Б. 112-120.

29. Бабакулов З.К. Лицензия шартномасига кўра товар белгисидан фойдаланишда фуқаролик-ҳуқуқий жавобгарлик масалалари. O‘zbekistonda yuridik ta’lim va fanning rivojlanish istiqbollari: milliy va xorijiy tajriba: xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. Toshkent, 17.09.2021. – Toshkent: TDYU, 2022. – Б. 570-577.

30. Бабакулов З.К. Иқтисодий ва фуқаролик судларида товар белгилари қонунчилигини қўллаш бўйича айрим мулоҳазалар. Судьялар олий мактабида 2021-2022 йилда ўтказилган республика илмий-назарий конференцияларга бағишланган илмий мақолалар тўплами // – Т.: “Lesson Press”. – 2022. – Б. 27-39.

Автореферат «ТДЮУ Юридик фанлар Ахборотномаси» журнали тахририятида тахрирдан ўтказилиб, ўзбек, инглиз ва рус тилларидаги матнлар ўзаро мувофиқлаштирилди.

Босишга рухсат этилди: 10.11.2022
Бичими: 60x84 1/8 «Times New Roman»
гарнитурда 14 рақамли босма усулда босилди.
Шартли босма табағи 4,9. Адади: 100. Буюртма: № 98

100060, Тошкент, Я. Ғуломов кўчаси, 74.
Тел.: +998 90 9722279, www.tiraj.uz

«TOP IMAGE MEDIA»
босмаҳонасида чоп этилди.